Sujanaranjani Series No I.

శ్రీ

రాజశేఖరవిలాసము

అను

భళ్ళాణ రాజచరిత్రము.

కవిసార్వభౌమ బిరుదాంకితుఁడగు

కూచిమంచి తిమ్మకవి విరచితము.

కాకినాడ

పీఠిక.

భక్తిరస బంధురంబగు రాజశేఖర విలాసము భళ్ళాణ చరిత్రమను నామాంతరముచేఁ బ్రసిద్ధమైనది. ఈగ్రంథము మహాకవియై ,, అభినవవాగనుశాసన, కవిసార్వభౌమ" బిరుదులను గాంచిన కూచిమంచి తిమ్మనచే రచింపఁబడెనది. ఇతఁడు ఆఱువేల నియోగి బ్రాహ్మణుఁడు. కౌండిన్య గోత్రుఁడు. ఇతని తండ్రి గంగన ; తాత తిమ్మన ; ముత్తాత గంగా బయ్యన ; తల్లి లచ్చమ, భార్య (గొట్టిముక్కల రామయామాత్యు ౧౦
కూఁతురు) బుచ్చమ్మ. రాజన్న* జగ్గన్న సూరన్న లితనితమ్ములు. గన సింగన నరసన లితని పినతండ్రులు. వీరమ, పాపమ మేనత్తలు. ఈ విషయము లితఁడు రచించిన గ్రంథములలోఁ దెల్లముగఁ దెలుపఁబ [illegible] "క॥ పసిపూష్పఘనచ్ఛత్రగ్రామ మందిరుండ' నని శివలీలా విలా

గనుఁగొన నిహపరదూరం బని తలఁచి విశిష్టలాంఛనస్ఫార ప్రశంసించుచున్"

తన గ్రంథములను వేనిని నరాంకితము సేయక యీశ్వరార్పితము [illegible]సేసియున్నాఁడు. మఱి

"చ॥ వినుమఖిలేశ మర్త్యులకు వేడుకఁ గావ్యమొసంగ ధాత్రిపై
నౌసరఁగ సౌఖ్యసంపదల నద్ధతులై సుకవీంద్రులందు రా
ర్యనికరవంద్య నీవిహ పరంబుల సౌఖ్యమొసంగు సామివం
చును మదినెంచి నీకు సరసుల్ విని మెచ్చఁ బ్రబంధమిచ్చెదన్"

అని యీ రాజశేఖర విలాసమునను,

"క॥ నృపులకుఁ గావ్యం బొసఁగిన
నపవర్గం బిడఁగఁగలరొ యటు
ద్విపతురగభూషణాంబర
తపనీయాదికము చేతఁ దనుపంగలరో ?"

౧. రుక్మిణీపరిణయము క్రీ. శ. ౧౭౧౫ (ముద్రితము)

౨. సింహాచల మాహాత్మ్యము.

౩. నీలాసుందరి పరిణయము (ముద్రితము)

౪. అచ్చ తెనుఁగు రామాయణము (ముద్రితము)

౫. సారంగధర చరిత్రము.

౬. సాగరసంగ మాహాత్మ్యము.

౭. లక్షణసార సంగ్రహము క్రీ. శ. ౧౭౪౦, (ముద్రితము అసమగ్రము)

౮. రసిక జన మనోభిరామము క్రీ. శ. ౧౭౫౦, (ముద్రితము

౯. సర్పపుర మాహాత్మ్యము క్రీ. శ. ౧౭౫౪, (ముద్రితము)

౧౦. శివలీలా విలాసము క్రీ. శ. ౧౭౫౬, (ముద్రితము)

ఈ పదునొకండు పుస్తకములు కాక, తానసేక శతక దండక తత్ప్రభృతులఁ గూర్చినట్లతని యంత్య కృతియగు శివలీలావిలాసములోఁ లుపఁబడి యున్నది-

ఈకవి నిఱుపేదయై కుక్కుటేశ్వరుని గుడిప్రక్క నొకపూరి గప్పిన చవికలోఁ గూర్చుండి కృతుల వ్రాయుచు వచ్చినట్లు వాడుకలో నున్నదికాని యాకథ యంతగా నమ్మఁదగినదిగాఁ దోఁచలేదు. ఇతఁడు తన తండ్రిని గూర్చి

"మ॥ తనరారన్నుతి సేతు సేతు హిమవద్గంగా స్త్రశైలాంతరా
వనిభాగావిరత ప్రసిద్ధకవి విద్వన్నాగధేయాది యా
చనకానీక నిరంతరప్రణుత భాస్వద్దానపారాయణు" ననియు

తన పితృవ్యులనుగూర్చి "జనవినుతాన్నదానగుణ సంతతభవ్యు" లనియుఁ దన గ్రంథములలో వర్ణించి యున్నాఁడు. దీనినిబట్టిచూడఁగా దాని పెద్దలు సుఖజీవనము గలవారైనట్లు స్పష్టమగుచున్నది. ఈతని వంశ్యులును నేఁటివఱకుఁ గూడు గడ్డలకుఁ గొఱఁతలేక పాఁడిపంటలు గలిగి సగౌరవముగఁ గాలము గడపుచున్నారు. కవియు సాఁగుదల గలవాఁడు కనుకనే

"క॥ పనిపూనితుచ్ఛభోగం।బునకై కొఱగానిజనులఁబొగడుటయెల్లన్
గనుఁగొనసిహపరదూరం।బనితలఁచినిర్మలాంతరంగుఁడగుచున్"

తన గ్రంథములను వేఱొక నరాంకితము సేయక యీశ్వరార్పితము సేసియున్నాఁడు. మఱి

"చ॥ వినుమఖిలేశ మర్త్యులకు వేడుకఁ గావ్యము సంగ్రహాత్రిపై
నొనరఁగ సౌఖ్యసంపదల నద్ధతులై సుకవీంద్రులందు రా
ర్యనికరవంద్య నీవిహ పరంబుల సౌఖ్యము సంగు సామివం
చును మదినెంచి నీకు సరసుల్ విని మెచ్చఁ బ్రబంధమిచ్చెదన్"

అని యీ రాజశేఖర విలాసమునను,

"క॥ నృపులకుఁ గావ్యం బొసఁగిన
నపవర్గం బిడఁగఁగలరొ యటుగా
ద్విపతురగభూషణాంబర
తపనీయాదికము చేతఁదనుపంగలరో?"

*సీ॥ ద్విజపుంగవులకుఁ బ్రవేశింపఁగారాని
పృథుగృహాంతరములఁ బ్రేమనుండి
కృతియంతఘనపద్ధతులెవ్వియెఱుఁగక
ధరణిపైనడువఁబాదములులేక
దుష్క్రియల్ చేయుమంత్రులు చెప్పనటు మీఱ
కనటించుచు ద్విజిహ్వకలుఁగలిగి
వితతంబుగా వక్రగతులచేఁ బోదలుచుఁ
బూని మేపొద్దును బుస్సురనుచు
గాఢరోషవిషానలోద్గారిఘోర
వక్త్రములుగల్గి దుర్మదవతులగుచుఁ
వెలుగుచుండెడు భోగిరాజులభజింపఁ
గుటిలతరబుద్ధి నెవ్వాఁడు కోరఁగలఁడు ?

అని సింహాచల మాహాత్మ్యములోను నరకృతిని నిందించి యనాదిత-
ము- సముచిత కవితాచతురుండై శుభద్రాపరిణయాద్యనేక కృతుల
రచియించి ప్రసిద్ధి వహించిన యితని తమ్ముఁడు జగ్గకవియుఁ బ్రభుదూష-
ణము నధికముగాఁ జేసియున్నాఁడు.

ఈతిప్పకవి కవితాధార తిన్ననై యనర్గళముగాఁ బ్రవహించుచు-
న్నది- ఆధునికులలోఁ బ్రబంధ రాజ వేంకటేశ్వర విజయ విలాసాదు-
ల వ్రాసిన గణపవరము వేంకటకవి యొకఁడుతక్క నిన్నిసలక్షణా
గ్రంథముల వ్రాసి వాసిఁగన్నవాఁ డెవఁడు కలఁడు ?

"ఉ॥ అల్లనవిచ్చు తెంగలువలందురజంబును గప్పురంబుఁ బై
జల్లఁగఁజల్లనై వలచుసౌరభముల్ వెదజల్లు"

నట్టుగఁ గబ్బములల్లు నేర్పితని కలవడెనట్లు ప్రబంధ కవులలో " వ

---

* ఈపద్యమును జదువు వారికి సంకుసాల నృసింహ కవియొక్క మాంధాతృచ-
రిత్రములోని యీక్రింది మెత్తగీత స్మరణకు రాకపోదు :—

గీ॥ శంఖనాగస్వరాదికశ్రవణసమయ।విస్ఫుటచ్ఛత్రవిస్ఫారితస్ఫటాక
దిష్టవిషవైశ్వవశవర్తిదుష్టఫణుల।ప్రభుదురాత్ముల నెవ్వాఁడు ప్రస్తుతించు.

ద్దు పల్కు" లనఁ బొగడఁబడ్డైన ముక్కు తిమ్మన కేవలనుండిన మతియే కవికిని గుదిరియుండలేదు. కావుననే కా యుక్కివికిఁ జుట్టమును గాలిసుఁ డునగు నేసుఁగు లక్ష్మణకవి పండిత జన సమక్షమున,

"క॥ హాటకగర్భవధూటీ। లాటనచలితాంఘ్రినూపురారావశ్రీ
పాటచ్చరములు తేనియ। తేఁటలు మాకూచిమంచితిమ్మయమాటల్.'

అని శ్లాఘించినట్లు ప్రసిద్ధిలోనున్నది.

ఈకవికిట్టి తేనియ తేఁటలగు మాటలు గల్గినందుల కొక కథ వాడుకలోనున్నది. అక్షరాభ్యాస దినమున కవికిఁ దల్లి దలయంటుచు నేదోషని జ్ఞాపకమునకు రాఁగా లోపలికిఁ బోయెనఁట. అప్పుడు కుక్కుటేశ్వరుఁడు ముసలి బ్రాహ్మణుఁడై వచ్చి యిరువది కణుపుల చెఱకుగడ నొకదాని నతనిచేతికిచ్చి కనుమొఱఁగెనఁట. తల్లి తిరిగి వచ్చులోపల నాబుడుతఁడందు సగము నమలెనఁట. అంతలోఁ గొంచె మించుమించుగ నాతని యీడువాఁడే యగు నతని తమ్ముఁడు జగ్గన యాటపాటునవెనుక వాటునుండి వచ్చి యామిగిలిన దంటునొడసి నోటఁ గఱచుకొని పోయి భక్షించెనఁట. దాన నయ్యిరువురికిఁ [illegible] డేయు నిక్షురసోపమమగు కవితాధార యవ్యాహతగ జాలువాఱ స్వ... శుచులై వారా పరిమముఁ గవితా వ్యాసంగముననే కాలము గడపి వారివారు నమలినగడలోని కణుపులకెన్నిను కృతులనచింపఁగల్గిరఁట. ఇయ్యిరువురు సోదరుల కవిత్వమును రసోదంచితమై మృదుమధుర పాకమునఁ బడియున్నది గనుకను, ఇందొకొక్కరు చాచాపుగఁ బది గ్రంథముల వ్రాసినందువలనను నీకథ గల్పింపఁబడిన దగుట స్పష్టము. కాని తిమ్మకవి కవిత్వ మహత్త్వమున కిట్టి కృత్రిమ కథలు కారణములు గావు. అతని గ్రంథములలో దేనియందైన నొక యాశ్వాసముఁ జదివిచూచిన వారి కిట్టి మహిమ కాతని యసాధారణ శబ్ద వైచిత్ర్యయు శుద్ధాంధ్ర రచనాసైపుణ్యమె యాధారమని తోఁపకపోదు. సహజ పాండిత్యుఁడై పండిత పామరజనాస్వాదముగ భాగవతమును దెలిఁగించిన బమ్మెర పోతనామాత్యునివలె

నిక్కవియు వృత్త్యనుప్రాస ఛేకయమకాద్యవ్యవహిత ధ్వన్యావృత్తిచేతను మృదువుగఁ జిత్రాయత వర్ణావృత్తిం గూర్చుఁ గాంతిసౌకుమార్యాది కావ్యగుణంబులచేతను నంత్యప్రాస నియమములచేతను జిత్రశ్లేషలచేత నిట్టి శబ్దవైచిత్రిని గల్పించుచున్నాఁడు. మేలైన తేఁట తెలుఁగు శైలి కట్టి రచనానైపుణ్య మలవరుచుటయెకాక తదనుగుణ్యమైన శృంగార రసమునన్యాయాసముగఁ బోషించు నేర్పును గలవాఁడగుటచే నీతనికి గొప్పపేరు గలిగినది. కాని తేలుచుగ స్వభావోక్తులతోఁ గూడి మొత్తముమీఁద జాతీయమని చెప్పఁదగియున్నను నీతని కవనమందద్భుత వర్ణనలుమాత్ర మంతగాఁ గానరావు. అనఁగా నీతని వర్ణనలు చర్వితచర్వణములుగ నుండును గాని ప్రతిభా సముంచితంబులై యుండవు. ఐననిందుకిప్పటి కవిత్వమెల్ల బాణోచ్ఛిష్టమే కదాయను సమాధానముం జెప్పకొందుమేని యినుప గుగ్గిళ్ళవంటి యిప్పటి కవుల కవిత్వమునకును "క్షీరీషపేశలసుధా" మయంబులగు నిక్కవి గద్య పద్యంబులకును గల తారతమ్యమెంతయును దెల్లమగును. ఇతఁడు తన కడపటి కృతియైన శివలీలావిలాసమును ముప్పదియొక్క దినములలో రచించినట్లాగ్రంథము కడపటఁ దెలిపియున్నాఁడు. ఇది యెంత ధారాళమైన కవితా ధోరణి! ముప్పదియొక్క దినములలో నొక్క కృతిసాంతముగ వ్రాయఁగలిగెనా యనుశంక తోఁచవచ్చును * గాని యాస్వకల్పన లంతగాఁ బెట్టుకొనఁడు కనుకను, శబ్దాలంకారములే తనకిఁ గొట్టినపిండియగుటను, సర్వలక్షణసార వేత్తకాఁబట్టియు, మున్ముందు వ్రాసిన పోలిక పద్యములనే తిరిగి తిరిగి వ్రాయువాడుక కలవాఁడు కావునను, పది కృతుల వ్రాసి మెదిగిన చేయిగుటఁబట్టియు నిక్కవి యిక్కార్యము నతి సులభముగ నిర్వహించి యుండవచ్చును. ఇక్కవి యింత యనర్గళముగ వ్రాయ వాఁడుక పడినవాఁడు కనుకనె

---

* ఒక్కొక యాశ్వాసము రచించుట కొక్కొక సంవత్సరము పట్టి యుండునను నాంధ్రకవి చరిత్రకారుని యపూర్వకాల పరిగణన సూత్రము ననుసరించి రెండాశ్వాసములు గల యీగ్రంథము రచించుటకుఁ గ్రమముగ రెండేండ్లుం పట్టియుండవలెను,

“ నిఖిలవిద్యాభ్యాసనిపుణుఁడు మత్సహోదరుఁడగు జగ్గసత్కవితనయులు
ఘనులు తిమ్మనయు సింగనయును లేఖకపాఠకులై కృతుల్ప్రబలఁ జేయఁ
బేర్మిఁ గాంచినవాఁడ ”

నని రసికజనమనోభిరామములోఁ జెప్పుకొనిన రీతిఁ దన గ్రంథములఁ దానొకఁడ ప్రకటింపలేక తన తమ్ముని కొడుకులఁ జేరఁదీసి లేఖకపాఠకులుగఁ దత్సాహాయ్యమునంది యున్నాఁడు- ఈయంశ మితనికి సంతానము లేదను మాటను బలపఱచు చున్నది.

ఇతఁడు శృంగార రస ప్రధానముగఁ గవిత్వముఁ జెప్పువాఁడని ముందె చెప్పఁబడెనుఁ గదా. అందులోను రసిక జన మనోభిరామములో స్త్రీవర్ణనాదుల నత్యధికముగఁ జేసియున్నాఁడు- తెలుఁచుగఁ దెలుఁగు కృతులలోఁ జెక్కట నిట్టి వెక్కివర్ణనలు గనుపట్టుచున్నవి- ఆయా గ్రంథములఁ గృతినందిన ప్రభువుల ప్రీతికొఱకట్టి యాభాసములు రచింపఁబడుచు వచ్చినట్లు కొందఱందురు కాని నరకృతి నింతగాఁ దిరస్కరించిన యిక్కవియు నింత పచ్చిగా వ్రాయుటఁ జూడ సిద్ధరాచార మహాకవుఁ డెలుఁగు కవుల కందఱికి సామాన్య ధర్మమై యుండినట్లు దోఁచవలసి యున్నది- రసికజన మనోభిరామము నందలి రసిక ముద్రకానందించి ముకవెలయాలు కర్పూరఁ గన్నులారఁ జూచి, లోతు పాఁతులారసి, యా ని హృదయమును శృంగార రసమున కీడ్చి, సుఖంబునం దేల నువ్విళు లూరుచు నాతని యింటికి యరుగుచుం బోవుచుఁ ద్రోవను బాదగయ యుండఁ గృతస్నాతుఁడై కుక్కుటేశ్వరుని దర్శించి యింటికి మఱలు నీ పింగని కౌతుకంబునఁ బైఁబడి కౌఁగిలింపఁబోయెనఁట యు నప్పుడతఁడవ్వే శ్య తనయధరమును స్పృశించునను భీతిచేఁ బెడమోమిడఁగ నందలి రస సంగమున కారణికమిన్నపిన్నవోయి పద్మావతి గావున

చ॥ చతురులలోన నెంతయును జాణవటంచు ననిన్నుఁ గౌఁగిలిం
చితినిటు మాఱు మోమిడఁగఁ జెల్లునె యోరసికాగ్రగణ్య ?

అని యాశుకవిత్వముగ నడుగఁగా

ఆ॥

ద్భుతమగునట్టిబంగరపుబొంగరపుంగవఁబోలుసీకుచ
ద్వితయముల్లొమ్మునాఁటెయలవిప్రునదూసెనటంచుఁజూచితే.

అని కవి యావేశ్యా సమస్యనుబూరించి తన జాణతనమును నిలుపుకొనెనని యొక కథ వాడుకలో నున్నది. కాని రసిక జన మనోభిరామమును రచించునాఁటి కీకవి కాఱువది పైఁబడి యుండును గనుకను, ఎంత జారత్వము కులవృత్తిగాఁగల వేశ్యయైనను నట్టనడువీధిలోఁ బట్టపగలెట్టి ముసలి బ్రాహ్మణుని పైఁబడెననుట నమ్మఁదగనివిషయముకనుకను నిక్కథ సత్యముగాఁ జాలదు. కాని యీతని పుస్తకములఁ జదువునపుడీతఁడు బహు రసికుఁడనుమాట తోఁచు నను సత్యము మాత్రమిందువలన గ్రహింపఁదగియున్నది. ఇదికాక రసికజన మనోభిరామమునందలి నాల్గవ యాశ్వాసమును వ్రాయుచుండఁగా నీకవికి భార్యావియోగము గలిగెననియు నందు ఋతుధ్వజుండు గంధర్వ కాంతపై విరాళిచేఁ బొక్కుచుఁ జెప్పు నీక్రింది పద్యమున నావిషయంబించుక సూచింపఁబడియున్నదనియు వాడుకలోనున్నట్లు మామిత్రులొకరు చెప్పఁదెలిసినది. కాని యీయంశము నిక్కమేమైనచో నీపద్యము మాత్ర మందుకుఁ దగినయాధారము గాదు.

మ॥ సవనాదిక్రియలన్సుధాంధులను మెచ్చంజేసిధన్యాత్ములై
నవిశేషజ్ఞులకబ్బుఁగాకయకటా నాకేటికిం గల్గు ని
బ్భువనాతీతవిలాసవిభ్రమకళాభూతిప్రధాంచన్మను
ద్భవశాక్షీమధురాధరాధరసుధాధారాసరిద్ధోరణుల్.

ఈకథ నిజమైనచో మాత్రము పైవేశ్యాసమస్య తప్పక యసత్యకల్పనమగును. ఏలనన, నఱువదేండ్ల వయస్సుపయి భార్యఁ బోగొట్టికొనివాఁడెవ్వఁడట్టి రసికత్వమునకు దగియుండును?

ఈకావ్యమునందలి కథాంశము జంగమ భక్తుఁడగు భల్లాణుఁడను రాజు యొక్క యద్భుతచరిత్రమై యున్నది. సింధుకటకాధీశుఁడైన

ళ్ళాణుఁ డెవ్వరేదియడిగినను లేదనక యిచ్చెదనని ప్రతిజ్ఞ పట్టి ప్రతిదిన జంగమార్చనను చేయుచుండఁగా నాతని సత్య సంధత నరయఁగోరి పరమశివుఁడు కైతవజంగమ విటవేషమును ధరించి యారాజు నొద్దకుఁ బోయి యుత్తమజాతి మత్తకాసిని కావలెనని కోరెను. ఈకోరిక పాప హేతువని యెంత దూరము బోధించినను వినక శపథముఁ దెల్లిcవుమని యామిండ జంగము కోపింపఁగా, దత్తవాక్య బద్ధుఁడైయాతఁడు భోగ వనితలఁ బిలిచికొనిరండని తనబంట్లఁబంపెను. కాని యీశ్వర లీలచే వేశ్యా వాటిక యందెక్కడ నొక్క రోవెలఁదియేని జిక్కకపోయెను. అప్పుడు రాజుఖిన్నుఁడై తన పట్టమహిషియగు చల్లాంబతో నీవింతఁజెప్పఁగా నామె యదియెల్ల శివలీలయని గ్రహించి పతియాజ్ఞఁబడసి యక్కపట జంమునుజేరి కౌఁగిలింపఁగా నతఁడామె చేతులలోఁ జంటిబిడ్డఁడై వెలసెను. రాజశేఖర లీలావిశేషమగుటచే నిక్కతకు రాజశేఖర విలాసమను పేరు ప్రసిద్ధి కలిగెను.

ఆంధ్ర దేశమున నారాధ్యులలో మిక్కిలి ప్రసిద్ధిలోనున్న యీకథను ... భేదములతోఁ బలువురు పలురీతులఁ దెనుఁగున వ్రాసి యున్నారు. ...ర మొక్కించుక యిట సూచించెదము :—

(1) భళ్ళాణచరిత్ర. "విరివిగ శ్రీరాచవీడు నెలకొన్న, పర...త్ము శ్రీవీరభద్రుని పేర। ద్విపదగా...పరమ శివాచార భరిత వర్త...డు। గురులింగ జంగమకృపగలవాఁడు "నగు చిత్తాలు గంగాధరునిచే ...ంపఁబడినది. 'చల్లనిమాటల సరసంబుగానున్న' ట్లొకవియను కొన్న గ్రంథము లక్షణవంతముగా లేదు.

(2) 'పాకనాటింటివాఁడు, శుద్ధ శైవుఁడును గౌతమ గోత్ర సంభవుఁడును రామనారాధ్యగురుసేవకుఁడును, చిన్నకోట విశాతిలోనివల్ల గ్రామవాస్తవ్యుఁడును నగు మల్లవరపు వాలేశ్వరునిచేఁ బద్య కావ్యము రచింపఁబడినది.

(3) శ్రీపతి పండితారాధ్యవంశ, దీపకుఁడగు శంభు లింగారాధ్య

దేశికుని శిష్యుఁడును, సహజపాండిత్యుఁడునై ఈపసికిఁ గోత్రశయుగము న నెనయు కొలకలూర వెలసినయట్టి శ్రీవీరభద్రుఁ డాత్మకుల దైవముఁ గుగాన నతనిపేర, నలరిన కొలకలూరి వీరన్నచే రచింపఁబడిన పద్యకావ్యము-

(4) భల్లాణదండకము రామయోగి ప్రణీతము. మిగుల ప్రౌఢమైనది.

(5) భల్లాణ నాటకము ఆలపాకవారిది. పద్య గద్య శ్లోకరూపమైనది. మిగుల నీచమైనది.

ఈకథలోని సింధుకటక మెక్కడిది ? భల్లాణుఁడెవ్వరై యుండును?

పురాణములలోవచ్చు స్థలములనుగాని పురుషులనుగాని నిశ్చయముగ భావించుటకుఁగాని, నిర్ణయించుటకుఁగాని యాధారములుండవు. కావుననె యీచరిత్రను వ్రాసిన యిందఱిలో వాలేశ్వరుఁడొకఁడు తప్పఁ దక్కినవారీప్రశ్నలకు సమాధానమును జెప్ప పీకిళ్ళఁబెట్టుకొన్నరైరి ఆతఁడు మాత్రము 'లవణాంభోధి తటంబునంగలఁడు భల్లాణుఁడు నా ధారుణిన్' అనిచెప్పి యాతని తండ్రి సింధురాజనుచున్నాఁడు- సింధుకటక రాజధానీవల్లభుఁడు కనుక సింధురాజు కాఁబోలు! మఱి భల్లాణునికి 'బల్లహుఁ'డను పేరును వాడుచుఁ దండ్రియతనికా పేరుఁబెట్టిన కారణము నిట్లుచెప్పచున్నాఁడు:—

'ఉ॥ అల్లన సింధురాజు తనయాత్మజుఁ డంబుధి వేష్టితావనీ
వల్లభుఁడౌనటంచుఁ దనవల్లభ నామము సంఘటించినన్
బల్లహుఁడంచు దేశపరిభాషను లోకులు పిల్తురాతఁడున్
హల్లకబంధుఁడుంబలెమహాకళఁగల్గిప్రవృద్ధిఁ బొందుచున్. అని

ఈకథల ననుసరించి భల్లాణుఁడు సౌరాష్ట్రదేశమును బాలించిన వల్లభిపురవరాధీశ్వరులగు వల్లభివంశ పురుషులలో నొకఁడైయుండుననియొకానొకరిచే నూహింపఁబడియెఁగాని వల్లభరాజులు జంగమ మతస్థులు గారు కనుకను, పైవృత్తాంతముల వ్రాసిన వాలేశ్వరుఁడే తనగ్రంథములో మఱియొకచోట—

క. భావింపఁగఁ బురమొక్కటి, కావేరీతటిని సింధుకటకం బనఁగాఁ
గోవిదసుతమై వెలయును, పావనుఁడది యేలురాజు బల్లహుఁ డనఁగన్.

అని సింధుకటకము కావేరీతీరమని వ్రాసియున్నాఁడు గనుకను పయి యూహ తప్పిపోవుచున్నది- ఇదిగాక, జంగమమతమునకుత్పత్తి వ్యాపనములు కర్ణాటకదేశమునఁ గనుకను, వాలేశ్వరుని గ్రంథములో సింధుకటకరాజు కుంతలదేశాధీశునితో వియ్యమందినట్లు వ్రాయఁబడియున్నది కనుకను ఇక్కథలోని సింధుకటకము దక్షిణ దేశముననే యుండవలెను. ఆరయఁగా నీకథలోని వీరభల్లాణరాయఁడు క్రీ-శ **11** వ శతాబ్దాదిమొదలు **14** వ శతాబ్దావివఱకుఁ బ్రస్తుతపు మహీశూర మండలము నేలిన ద్వారవతీపురవరాధీశ్వరులగు హయసాల భల్లాళులవంశములోని వాఁడై యుండునని తోఁచెడిని- భల్లాళచక్రవర్తులలోఁ గొందఱు వీరశైవులుగా నుండిరి- వారి ప్రాచీనరాజధాని కావేరీతీరమునందలి ద్వారసముద్రముగా నుండెను. కాన నదియె యీకథలో సింధుకటకముగా మాఱియుండవచ్చునని తలంచెదము-

ఈకథను రచియించినవారిలోఁ దిమ్మకవి తప్ప మిగిలినవారందఱు శుద్ధశైవులుగ నున్నారు- తిమక్కవియఁగేవలము వీరశైవుఁడుకాక శివకేశవ భేదములఁ బాటింపని యద్వైతమైనను, శివభక్తుఁడై మాహేశ్వరాచార వృత్తిని గైకొని యున్నాఁడు. మఱియు నీలాసుందరీ పరిణయమున మొదలుపెట్టి తారచించిన యొక్కొక్క గ్రంథమునను దనకీ మహేశ్వరాచార వృత్తి నుపదేశించిన దెందులూరి లింగనారాధ్య దేశికేంద్రుని భక్తితో స్మరించుచున్నాఁడు. తత్పూర్వ ముపదేశదీక్షను గొనని కారణమునఁగాఁబోలు రాజశేఖర విలాసములోను రుక్మిణీపరిణయములోను గురుస్తుతి ప్రకరణమునఁ దనకు బ్రహ్మోపదేశమును జేసిన గురుని (తండ్రిని) మాత్రముస్మరించియున్నాఁడు-*కాని యారాధ్య కథయగు రాజ

* ఈ కారణమును బట్టి యీగ్రంథములు రెండు నితని ప్రథమప్రయత్నములని స్పష్టపడుచున్నది.

శేఖరవిలాసమును రచించునాఁటికే లింగయారాధ్యునిపరిచయ మీకవికిఁ గలిగియుండవలెను. మఱి తత్ప్రేరణముననే యాగ్రంథము రచింపఁబడి యుండును.

ఇఁకనీకృతికాలమును నిర్ధారణచేయవలసియున్నది. కవియొక్క జన్మకాలాదికమును దెలుపు నాధారము లేవియులేవు. కాని తక్కిన కవులవలెఁగాక యిక్కవితనకృతులు కొన్నిటిలో గ్రంథపరిసమాప్తిని దెలుపు శాలివాహనశక వర్షసంఖ్యల వేసియున్నాఁడు. వానిని బట్టి యాయా కృతులు పూర్తియైనకాలమును హూణసంఖ్యను ముందెయుదాహరించి యున్నాము. ఇందువలన నితని కట్టకడపటి కృతియగు శివలీలావిలాసము క్రీ- శ- **1756** సంవత్సరమున రచియింపఁబడినట్లేర్పడుచున్నది. ఆగ్రంథమును వ్రాసిన మఱికొన్ని దినములకే కవి పరలోకగతుడైనట్లు వాడుకలోనున్నది- కనుక నితఁడు దాదాపుగ **1757** వసంత్సరమున మృతినొందెనని చెప్పవచ్చును. కాని యితని యారంభదశల రచింపఁబడిన మూడు కృతులలోను నొక్కరుక్మిణీపరిణయము పూర్తియైన కాలము మాత్రము మనకుఁ దెలియునుగాని తక్కినవానికాలములు మనకుఁ దెలియవు. కాఁబట్టి యితఁడేకాలమున కవిత్వ చెప్పనారంభించినదియు నిశ్చయముగఁ జెప్పవీలులేదు. మఱియీకవి కృతులు పెక్కింటిలోఁ దామురచించిన పుస్తకముల పేళ్లను దె యున్నను నవి యొకచో నొకవరుసను మఱియొకచో మఱియొకవరుసను గనుపట్టుటఁ జూడ నవి తత్తత్ప్రాధాన్యానుగుణ్యముగాఁ జేర్కొబడి యుండునుగాని కాలానుక్రమణమును లక్షించి వ్రాయఁబడినట్లుతోచలేదు. కాఁబట్టి యీపట్టీలు నితని కృతులలో నేవిముందో యేవివెకయొ తెలియుటకుఁ దగిన యాధారములుగావు. రుక్మిణీపరిణయమ క్రీ. శ. ౧౭౧౫ సంవత్సరమునఁ బూర్తియైనది. కాని యాకృతి మొదట కవి పీఠికాపురమును:—

సీ॥ చక్రవాళాహార్య జలధితుల్యోన్నత
ప్రాకార పరిఖా విరాజితంబు

సాంద్రముక్తా సౌధ చంద్రశాలానేక
భర్మనిర్మిత హర్మ్య శర్మదంబు
కరిసైంధవాందోళికాధేనుధనధాన్య
వనదేవ గృహసరోవర్ణితంబు
విమలచాతుర్వర్ణ్య విద్వత్కవిశ్రేష్ఠ
భటనటామాత్య విస్ఫారితంబు
రాజమాహేంద్రవర దుర్గరాజ్యభూరి
భారసంభరణాక్రాంత భాసమాన
రావుమాధవనృప పరిరక్షితంబు
భోగనికరంబు పీఠికాపురవరంబు.

అనివర్ణించి యున్నాఁడు ఈపద్యమునఁ జేర్కొనఁబడిన రావుమాధవనృపుఁడు క్రీ. శ. ౧౭౦౪ సం॥న చనిపోయెను గనుక కవి తత్పూర్వమె యాగ్రంధమును జేయనారంభించి యుండవలెను.

,, ఈమాధవనృపతియే కొన్ని గ్రంధముల రచించిన యనంతరము సై కవికిఁ గవిసార్వభౌమ బిరుదమునిచ్చినట్లు రసికజనమనోభిరామములోని

గా ర
ను నా.

సీ॥ నిశ్శేషవిద్యాభ్యాస నిపుణుండు మత్సహో
దరుఁడగు జగ్గసత్కవితనయులు
ఘనులుతిమ్మన్నయు సింగనయును లేఖక
పాఠకులై కృతుల్ప్రబలఁ జేయఁ
జెన్నుఁగాంచినవాఁడఁ బీఠపురప్రాజ్య
రాజ్యాధిపత్యవిరాజమాన
భూరివైభవుఁడు సద్భుతపరాక్రముఁడును
దానకళాధురంధరుఁడునైన
రావునీలాద్రి మాధవరాయనృపతి
చేతఁ గవిసార్వభౌమవిఖ్యాత బిరుద
మందినఘనుఁడఁ దిమ్మయాహ్వయుఁడ నేను

విమలతరభక్తి నదిలోన విస్తరిల్ల.

అను పద్యమువలనఁ గనుబడుచున్నదని ,, రా. బ. కందుకూరి వీరేశలింగము పంతులుగారు" ఆంధ్రకవుల చరిత్రములో వ్రాసియున్నారు కాని యీపద్యమునఁ బేర్కొనఁబడిన నీలాద్రిమాధవరాయఁడు పఱుమాధవ నృపుఁడుగాక భిన్నుఁడని యీక్రింది పీఠికాపుర బ్రిభువంశ వృక్షము వలన స్పష్టమగుచున్నది.

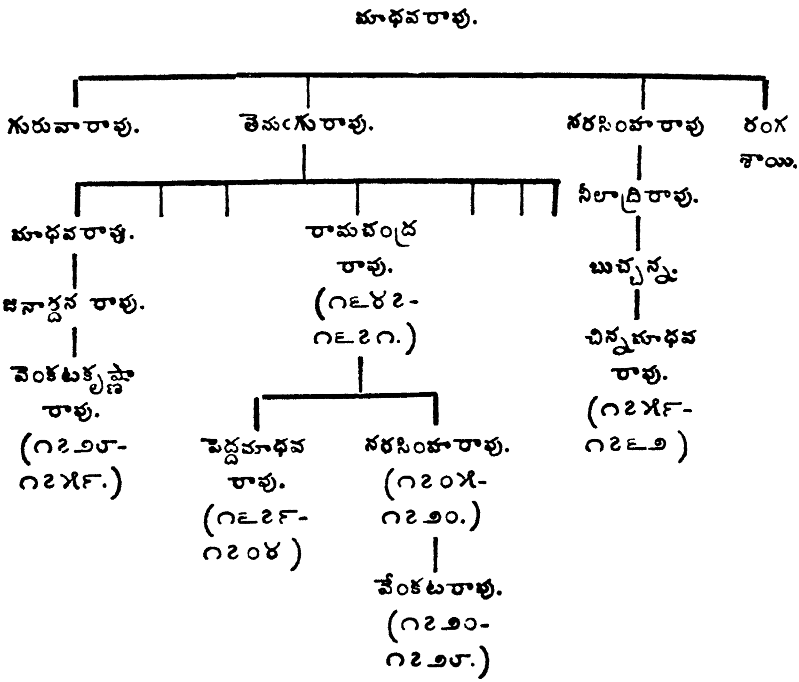

రుక్మిణీ పరిణయములో సూచింపఁబడిన పురుషుఁడు (౧౬౭౯ మొ ౧౭౦౪ సం॥ వఱకు నేలిన పెద్దమాధవరావు రసికజన మనోభిరామము లో నీకవికిఁ 'కవిసార్వభౌమ' బిరుదునిచ్చినట్లు చెప్పఁబడిన పురుషుఁడు నీలాద్రి (మనమఁడైన) చిన్న మాధవరాయఁడు. ఈతఁడు ౧౭౫౨ మొ.

౧౭౫౫ వఱకీసంస్థానమును పాలించినట్లొక చిక్కనను ౧౭౫౯ మొ. ౧౭౬౨ వఱకేలినట్లు మఱియొక దిక్కనను గనుపట్టుచున్నది. ఇందేదినిశ్చయమైనను ౧౭౪౦ సంవత్సరమున రచియింపఁబడిన రసికజనమనోభిరామములో నిట్లీతఁడు చెప్పఁబడెనని కొందఱికి శంకగలుగవచ్చును. ఈతఁడు ౧౭౧౦ సంవత్సరమునజననమందెఁ గనుక ౧౭౪౦వ సం॥న ముప్పదేండ్ల వయస్సుగలవాఁడై యుండును. అప్పుడు వెంకటకృష్ణారావుగారు ప్రభుత్వము చేయుచుండిరి. కనుక వారివద్ద నీపురుషుఁడు దివానుగా నుండియుండు నని యూహించుట తచ్ఛంకానివృత్తికిఁ దగినసమాధానమై యున్నది. ''అచ్చతెలుఁగు రామాయణములోని—

గీ॥ మునుపుమాకీవె భళ్ళాణుఁడనెడితేని
కతయురుక్మిణి పెండిలి కతయుబొబ్బ
మెకపుగుబ్బలికతయు మేన్మిఱినీల
పెండ్లికతయునుగబ్బముల్ పేర్మిఁగూర్చి ''

అనుపద్యమునుబట్టి భళ్ళాణరాజచరిత్రము రుక్మిణీపరిణయమునకంటెను ముందుగా రచియింపఁబడినట్లు భ్రమకలుగునుగాని నిజమారయఁగా రుక్మిణీపరిణయమును రచించిన తరువాతనేకవి రాజశేఖరవిలాసము నామాంతరముగల భళ్ళాణచరిత్రమును రచించినట్లు పెక్కునిదర్శనములవలన స్పష్టమగుచున్నది అని రా. బ. వీరేశలింగము పంతులుగారు వ్రాసియున్నారు. కానివారు తమయాశయమును స్థాపించుటకుఁ దగిన నిదర్శన మొక్కటైనఁ జూపినవారు కారు. రాజశేఖరవిలాసములోని సాధారణశైలిని రుక్మిణీపరిణయములోని మెఱుఁగు శైలినిఁజూచినను—

క॥ ఛందమునుంగావ్యాదుల
చందమునింతైననెఱుఁగ సతతమువిద్వ
ద్బృందముల కృపనుగవితా
సందర్భంబాగనొనర్తు సాహసవృత్తిన్.

గీ॥ తప్పులున్నయెడల నొప్పుగానెంచి

పూనికావ్యమొనరఁ బాత్రిచేసి
కరుణమీఱ మాకుఁ గామితార్థములెల్ల
ఘనతనొసఁగియేలుకొనుగిరీశ.

అను రాజశేఖరవిలాసములోని పద్యములను రుక్మిణీపరిణయములోని

క॥ చిరతరముగ నానేర్చిన
కరణిన్ రచియించినీకుఁ గావ్యమొసఁగెదన్
సరగునదోషము లెల్లను
బరిహారమొనర్చిదయను బాలింపుమజా.

అనుపద్యముతోఁ బోల్చిచూచినను రాజశేఖరవిలాసమె రుక్మిణీపరిణయమునకంటె ముందురచింపఁబడినట్లు మాబుద్ధికిఁ దోఁచుచున్నది. రుక్మిణీపరిణయము ౧౭౦౪ సం॥ ప్రాంతమున నారంభింపఁబడినది గనుకనీకావ్యము ౧౮వ శతాబ్ద ప్రారంభమున, జేయఁబడినదనితీర్మానించెదము.

K. V.

రాజశేఖర విలాసము.

ప్రథమాశ్వాసము.

శ్రీఘనజాతసద్ద్యుతులు చెల్వుమెఱుంగులుగా వియన్నదీ
ధ్వానములెల్ల గర్జితకదంబముగా రజతాచలాంబరా
స్థానవసించు శర్వజలదంబు కృపారసధారమీర మ
న్మానసబర్హి నెంతయు ఘనంబుగ సంతసమొందఁజేయుతన్.

చ॥ కరిముఖుఁగన్నతల్లి, శశిఖండవిభూషణు కూర్మిరాణి, భూ
ధరవరు ముద్దుపట్టి, నిజదాసగృహాంగణ కల్పవల్లి కి
న్నరగరుడోరగాద్యమర సవ్యకిరీట మణి ప్రభాళివి
స్ఫురితపదాబ్జ యాత్రిపురసుందరి మాకునభీష్టమిచ్చుతన్.

ఉ॥ వల్లవపల్లవాధరు, లవారితభక్తినిబాలుఁడెంచుఁద
న్నెల్లనఁబిల్చి యెంతయును మేలగు క్రొవ్విరిబాళ్ళసంగఁదా
నొల్లక యల్ల కప్పికొనియుంచిన వంతు లొసంగుమంచుగా
గిల్లుకుచంబు లంటుచు హసించు ముకుందుఁడభీష్టమిచ్చుతన్.

గీ॥ కమలజార్చితమృదుపద కమలయైన । కమలవాయింట నేప్రొద్దు కదుముదమున
నిలిచి యఖిలషితార్థముల్ గలుగఁజేసి । చిరతరంబైన కృపను రక్షించుఁగాఁత.

క॥ ఎంచఁదగు నంచ తేజిని । జంచలగతినెక్కువాణి సరసిజగర్భుం
డంచితమతిచేఁదానాన । రించుంగావుతను మాకుఁ బ్రేమన్ శుభముల్.

సీ॥ వేదాది విద్యల వెలయించు పూఁబోణి నెఱిభక్తతతిఁబ్రోచు నీలవేణి
యురుకవిత్వప్రౌఢి నొసగూర్చు కళ్యాణి మహనీయపుస్తకమహితపాణి
సకలగీర్వాణవన్దితసద్గుణశ్రేణి నిజలోచనప్రభానిర్జితైణి
ఘనతరోత్తుంగసైకతసన్నిభశ్రోణి రాజీవభవుని గారాబురాణి
సమదపికవాణి యవ్వాణి సంతతంబు । మదినిబై వారరచియించు మత్ప్రబంధ
మరసి దగ్దోషరహితమానట్లుగాను । జిరకృపాస్ఫూర్తిఁ జెరిపూర్తిఁ జేయుఁగాఁత.

చ॥ పొలుపుఁగ సీతుకింతనుముఁ బూనినయుక్తికిపాల మాలికల్

వలనుగఁ జాలి గొప్పలుగ వండిన యుగ్రతములంచు భ్రాంతిలో
కలజనియించి తుండెమునఁ బట్టి వెలిందనియంగఁ జాచువి
ఘ్నలగుచుఁ దేకువంతుఁడు మహేంద్రుని మ్రొక్కెలిఁ బ్రోచుఁ గాథతన్
చ॥ నవ శశి నామ సామ్యపర రాడ్గురు భార్గవసూనదరా కే
తువులనఁ జేరు గ్రహములతో యజార్భవు రేంద్రవాయుఖ్యులో
దివిజులకెల్ల కోకిలతి గ్రహమానసులై యొసంగుచుం
భువిని ప్రశస్తమైన ప్రహముల్ మము బ్రోతురు గాథతంగ్రహన్.
సీ॥ కిచఖైవలంబుల రత్నకతంబులఁ గొమరారు చక్రజకోకిములను
లాలితపాలుఖ్య శాలనామంబుల నిరుపములౌ వనేందీవరములఁ
గినానీయుత్తర పాదిక్రమ రదికముల మాన్యైన దరహాస ఫేనములను
బంధుర కిరతెలవంకేశహాంబుల వరవళి వీచికా వ్రాతములను
క్షాళిలుచునుండు నిజానిత్యాస సరసి । నవరఁగ్రీడించుగిరిశహంసముసు దీము
దురితసీరంబు దీనాడి వెన్ని సుకృత । ఫలములఁ జైకొనెదుఁ గాంతఁ బూర్ణగితిని.
ఉ॥ ఆనాంతవిచిత్ర పుణ్యశ్లోకవాల్మీకు నఖిల శాస్త్రనిమాణ్యాసువ్యాసు
నాటకకవితా ప్రథితఘాలి భవభూతిఁ జారుతరాతి యశోరుఁ జోరు
శ్రీ రాఘుకారీ మయూరు మయూరుని బంధురసవపుష్పు బాణు బాణు
దండిమహిమ్నస్తోమహస్తని శ్రీహర్షు హరచాక్యప్రియా శ్లాఘువమాఘు
కలితవిద్యానము న్నానుగాళిదాసు । బుధజనానందకర ముఖాంభోజుల న్ను
మణిమయుగిర్వాణ కావ్య నిర్మాణచతుర । లగుకవీంద్రులఁ బ్రార్థింతునగిణితముగ.
మ॥ రమణ తిక్కయభట్టుఁ దిక్కమఖి సోమప్రకాండ న్నాచనాదరుం
ప్రమదింపఁ దెంగు గోత్ర నాహ్వయునిలోకఖ్యాతుఁడౌ జిష్ణుభూ
డమ దేశాస్ఫుర తేమనత్కవినిబంధ్యంబౌ పత్తల నాథము
ఖ్యమహా ప్రబంధిత కావ్యకల్పకుల నేప్రఖ్యాతు నెల్లప్పుడున్.
సీ॥ గుహుతర కౌండిన్యగోత్ర విఖ్యాతుండు బయ్యనామాత్యుఁ డేభ స్యలాత
సిరితాన్నదానవ్రతమున వర్ణింద్రుండు తిప్పనసచివుఁ డేధీరు తండ్రి
ఘనుఁడు జెన్నప్రధాన శిరోమణియు నరసన్నయమాత్య ఖ్యాతి మంత్రియనుఁ గుంపన్న
లుల్లవిప్పన్న రాజన్న జన్నయు సూరన్న యను మంత్రి తనదేముఖ్య
లాసగ వీరమ్మ మాన్య ఘనపసహజ । లతిపతివ్రతలక్కమ చతురరాణి
దాన ప్రఖ్యాత ... ... నిధాన । ... ... నామాత్యుఁ ... ...

క॥ ఖండనము నుంగా వ్యాదుల । చండనము సింహైన సెఱుఁగి సతతము విద్వ
ద్బృందంబులకృపఁగని వితా । సంగ్రహంబొగి నొనర్తు సాహసవృత్తిన్.

చ॥ అనియడు బ్రసూనచాపముమవకేళ్ళియఁ గూర్చి ననందఁ గల్గు వా
సవలకుఁ గాదె మానవులు సంతసమందఁ దుర్గ్రసక్తిసా
వనతరశంభుభక్తియను వాసనకున్మది మెచ్చి మత్కృతిం
గనుగొని తప్పులెన్నక తగంగ రుణింపుఁడు సత్కవీశ్వరుల్.

వ॥ అని సకలవిబుధ విబుధ వినుతింగావించి మఱియు నిష్టదేవతా ప్రార్థనంబు జేసెద

దం॥ శ్రీమద్గిరీంద్రజాచిత్త సరోజాంగన హంసనహస్రదివ్య ప్రతాప
తాపసానేక సంతతరక్షణాధ్యక్ష యక్షేశసఖ పక్షయాన హరణ
రి ఖరంగ రిపునాశ రజతాచలనివాస వాసవ వంద్యతపోవనజయుగళ
గళ మూలభూషణలలిత హాలాహల హాలధరానుజసర్వతాంబుజానన
యంగ సంభూతమథన సత్యప్రచార । చారణామరపోషణ సంతతవిభవ
భవవిమోహాక్ష యోగిహృత్పద్మపీఠ । పీఠపురి పెంపునొందు శేఖరేంద్ర మహేశా.

సర్వలఘుసీసము
తరుణశశధరధర సువితరణ భయహరణకర యరుణ సరసిరుహ నిభచరణయుగళ
మదనమదమథన ఘనకనక వనతలవిజయ గిరిసదన ఘనదవన కిరివసనజనక
వనజభవనమన పురహరుజనులశమన [illegible] ప్రవిదితవిలసిత
బహుళసితకవిభవ రిపుగహనదహనదహన పటువిహగపతిగమనసుత మహితచరిత
ధరణిరథ తరణిశశతసదృశ హారత్రినయన । గిరిసగళ ధనదసఖ శుభద నిగమచికుర
పరమగుణనికర మృదుహృదయ శరధిశరధి । యురగవరచరణ పరమపురుషగిరిశ.

క॥ సుద్రాధినాథ దివిజని । వద్రాప్తతపోజలహ వనరుహయుగళా
నిద్రాదిహాసినస్తుత । భద్రా శ్రీపురపు శేఖర భవ్యవిలాసా

చ॥ విమలమతి లేశమాత్ర్యలకు వేడుకఁ గావ్య మొసంగి ధాత్రిపై
నానరఁ సౌఖ్యసంపదల నర్థము లైహికపారలౌకికా
ర్థసికరవంద్య నీవిహపరంబుల సౌఖ్యమొసంగుము సాంబశంకరా
ఘనమది నెంచి నీకు నరసుల్ విని సంస్తుతి ప్రబంధము చెప్పెదన్

గీ॥ తప్పులున్నమొడిల నొప్పులుగా నెంచి హాసకావ్యమొసరిగా చేసి
కరుణమీఱ మాకుఁ గామితార్థములెల్ల । ఘనతనొసఁగు మోయు గౌరీశ.

క॥ అనవిన్నవించి యాతని । ఘనవరకరుణాపరిశోభి గౌరవమున నే

నానగించెదనవ్విభునకు । జనులెల్లను బొగడఁదగిన పుణ్యాంతంబుల్.

క॥ ధీరునకు భక్తజనమం । దారునకు సురారిమదవిదారునకు మహో
దారునకు నఖిలజగదా । ధారునకు నఘౌఘవారిదసమీరునకున్.

క॥ సోమునకు రజితభూధర । ధామునకు నపాంగితాహిదామునకు నవో
ద్దామునకుఁ బ్రకటసద్గుణ । ధామునకున్ మాలికేశ ధామున కెలమిన్

క॥ భవునకు శోషితసరసిజ । భవునకు నగణితలసద్విభవునకు గౌరీ
ధవునకు వృషభేశ్వరసైం । ధవునకు గిరిబాంధవునకు ధవళాంగునకున్

క॥ శూలికి విమలదయాసం । శీలికి గజదైత్యచర్మ చేలికిఁ బారని
ర్మాలికిఁ బరిపాలితదివి । జాళికి నతహృత్సరోరుహాళికి భక్తిన్.

క॥ స్థాణునకు నురుచతుర్భుజ । బాణునకు జితప్రసూన బాణునకు బుధ
త్రాణునకు నిరతపోషిత । బాణునకున్ సత్యవాక్యపారీణునకున్.

క॥ నరకిన్నరవిద్యాధర । గరుడోరగ సిద్ధసాధ్య గంధర్వసురా
సురపూజితచరణునకును । హరిణాంకనిభప్రకాశుఁడగు పశుపతికిన్.

క॥ భృంగిరిటనాట్యరతునకు । సంగరవిజయునకు పాణిసారంగునకున్
గంగాధరునకు నబ్ధిని । షంగునకుర్వీరథునకు జగదధిపతికిన్.

క॥ యక్షాధీశ్వర సఖునకు । నక్షీణలసత్కృపాకటాక్షునకు గణా
ధ్యక్షప్రియునకు విదళిత । దక్షాధ్వరునకును ధర్మతాత్పర్యునకున్.

క॥ హరునకుఁ గాంచనధరణీ । ధరకోదండునకు మృత్యుదర్పహరునకీ
శ్వరునకుఁ బీఠాపురమం । దిరునకు కుక్కుటలింగమునకు దివ్యాంగునకున్.

వ॥ అనంతసాష్టాంగ దండప్రణామంబులు సమర్పించి యద్దేవతాసార్వభౌమునకు నంకి
తంబుగఁ దత్కృపాతిశయమున నామొనర్పం బూనినయట్టి రాజశేఖర విలాసంబునకుఁ
గథాక్రమంబెట్టిదనిన

ఉ॥ శ్రీకరలీలఁ దొల్లి మునిసింహులనేకులు నైమిశాటవిం
బ్రాకటరీతి సూతుఁగని పల్మరు ప్రార్థనఁ జేసి యెప్పుడున్
లోకములందు యోగిజనలోలుఁడుమాపతి తత్కథావళుల్
చేకొని పల్కఁగన్ వినినఁ జేకురు సౌఖ్యము లెట్టివారికిన్.

సీ॥ అసమానఘోరదుఃఖారణ్యములకుఁ బ్రజ్వలితాగ్ని కీలలు శంభుకథలు
ఘనతరాఘౌఘాంధకారంబునకు లసజ్జలజాప్త బింబముల్ శంభుకథలు
గాఢామితోగ్ర దుష్కర్మోరగములకు నమదమయూరముల్ శంభుకథలు

అపమృత్యుసుఖ్యదోషాంభోధరములకు ఝంఝూలంబులు శంభు కథలు
సజ్జనస్తోత్ర పాత్రముల్ శంభు కథలు । సకలసంపత్కరంబులు శంభు కథలు
శాశ్వతైశ్వర్యయుక్తముల్ శంభు కథలు । పావనఫలదాయకంబులు శంభు కథలు.

గీ॥ గిరిశకథలందు నీవు నేర్పరివి మాన్య । శంభునకు వేశ్యగాఁ బ్రియసఖి నొసంగి
యతని కారుణ్యమునకుఁ బాత్రత వహించి । నట్టి మనుజేంద్రుకథఁ దెల్పవయ్య మాకు.

క॥ అనవుడు సూతుఁడు మునులం । గనుఁగొని వెసనిట్టు లనియె గౌరీశుకథల్
వినిపించెద వినిపూనఁగ । జనులకుఁ దరమగునె? యోగిసంఘములారా!

శా॥ వాణీశామరవల్లభాదులకు గీర్వాణుల్ నిజం బొప్ప న
య్యేణాంకార్ధవిభూషణుం దెలియఁగా నింతేనియుం జాలరీ
క్షోణిన్ మానవుఁ డెట్లు నేర్చు నిదె? తద్భక్తుల్ గొండరాచక్రవ
ర్ద్యాణుం గాంతురు సత్కథావళులు నిత్యంబుం బ్రశంసించుచున్.

క॥ ఘనుఁడగు పినాకిచరితలు । వినయవివేకజ్ఞుఁడగుచు విలసిల్లెడు సూ
తునికిం దెలిసినవిధమునఁ । బనివడి యితరులకుఁ దెలియఁ బలు కెట్లరయన్.

క॥ ఘనశైలంబులుం జెదుము । వననిధిలోనోడసలిపి వడి నీఁదదుమ
గ్ర్యనికరణి భక్తి యనునా । వను గిరిశకథాసుధార్ణవం బీఁదఁ దగున్

గీ॥ అట్లుగావున నతని పాదాబ్జయుగము । భక్తితో ఁదుతమదిని నిల్పి ప్రకటగతిని
మీరలడిగిన కథలెల్లఁ గోరికలర । నెఱుఁగఁబలికెద వినుఁడని యిట్టు లనియె.

క॥ శ్రీకరమై భూజనమ్మ । ద్భీకరమై త్రిభువన ప్రథిత శివమతర
త్నాకరమై యనవరతశు । భాకరమై సింధుకటకమను పురి వెలయున్.

మ॥ శశికాంతోపల జాలనిర్మితమహా సౌధాగ్రభాగోల్లస
ద్విశదాబ్జారిముఖీజనాంచితముఖావిర్భూతమందస్మితా
విశదప్రస్ఫుటకౌముదీ ముదితహృద్దేశానిశోద్యచ్చకో
రశకుంతావళిమై తనర్పుఁ జెలువారన్ దత్పురం బెంతయున్.

చ॥ అరయఁగ నప్పురింగినకిమర్త్యతలంబులఁ గేలిసల్పు సుం
దరులమొయారముల్ గని ముదంబున నచ్చరలెల్ల మెచ్చి భా
సురగతిఁ గాన్కలంపిన ప్రసూనపుదండలనంగ నెల్లెడం
దగుచుఁ గరత్నతోరణకిపంజములుండును మీరు సెప్పెడున్

మ॥ లలనల్ తత్పురసౌధవీథులను డోలాకేళి చేసుండి తా
రలపాలార్కసిమిటఁజూచి తమపాదాబ్జద్యుతింబోలరాఁ

గలకెంపవెన్నెయటంచుఁ బానముఁ ద్రొక్కెడు సంతతంబుల్ రాలయ
ట్టులెలెంగా దెసహ ప్రహారుఁడు వేలావాసరస్వామికిన్.

గీ॥ నారికులమేని నలఁది వెన్నవ్యచంప । నారికుల సౌరభంబులంబానుచున్న
చంచరీకాళుల యున్న సరణిఁ బొమలు । బుగివితా నాంచలాంచితసురపములు.

చ॥ మరకతరత్న సంఘటిత మానితమద్య వితంబజాలకాం
తరములం బడి వేవెడలు త్రాసవసారపు ధూపధూమముల్
పరువడిఁ జాచి నీలఘనసంఘములటంచు నటించు సెంతయున్
గుబులుగ సౌధసీమ గల గోత్రెలచే శిఖిసీ సమూహముల్.

మ॥ నెల నచ్చోటఁ గోటఁ బాలుఁజను వో సిటొప్పన కోర్కె వసో
జ్జ్వలపంకేరుహ రాగ రత్నరుచి వ్యాప్తిం ద్రొక్కఁ జుని
వ్వలి వెంతన్ నరోలంత రాం బరితలుర్ వ్యాకోచధావంబుచే
నలరుం బున్నమ చేఁటత స్వణిరుచుల్ హంసావళిన్ భ్రాంతిచేన్.

ఉ॥ గట్టిగ వెండి బంగరపు గట్టులె యుట్టుగ పల్లెఁ గాంచఁ జే
పట్టియు భిక్షకుం దిరుగు భర్గుని దేటి విఘాతయంచుఁ బె
న్గట్టులఁ బెంచు విత్తములఁ ద్రికుపూ నవెచ్చము చేయుచుండుర
ప్పట్టణవర్త్య సంఘములు భవ్యవిభూతిఁ జెలంగి యెప్పుడున్.

క॥ వేదుక నజుతో వాదం । బాడఁబులకఁ తొంగుఁ గుముదం పూల నం
బాడఁబులకుఁ తజలనిధి । బాడబులనిజో ము వెల్లఁ బ్రఖ్యాతి సేయున్.

క॥ మారుని యాకారముఁ బలు । మారును నిరసించు రాకుమారులఁ బేటన్
మారెంచ లేకవసించరి । మారుతురగవరులఁ బ్రాణము మారుగ నెపుడున్

క॥ ధనదుఁడప పేరుమాత్రము । తనకబ్బెం గాక పిలిచి ధనమొసఁగుటకి
చ్చెను యష్టుఁడంచు నెంచుచు । ధనమిత్తురు బుధులఁ బిలిచి తత్పురవైశ్యుల్.

క॥ ధరణీసురాంఘ్రి సేవా । నిరతులు శ్రీరంగభర్త నిపుణులు నిపుణం
జరసముదముహర్మ్యస్థులు । గురుపరయశులం దనరఁ గలుగు శూద్రజనంబుల్

సీ॥ వలపొప్ప నీపండువలె నింతి నారికన్న పండుగా వలెనేని యుండుకొనుము
కనుగొని నెమ్మి బంతులాడనర సిప్పుడన్న గోరంట బంతులఁ గోరుకొనుడు
మారుబేరము లింక మాకెట్లనుచు నన్న మరుమాట వేఁగుగు మానుమెడలను
ననమోవిచిపురునకును వెల యెంతన్న ప్రియము చు దీనికి వెనక యగునె
యనుచుఁ దనుఁ జేరు విటులకు తనముఖముగ । బదుకునని పోడె కాంత్రణ కిర్లెని నివ

లోనఁగుచున్న పుష్పలతికఁ జూచు సరఁగ రఁగు । నందమున నెప్పుడును గొందఱిందుముఖులు.

సీ॥ తిలకంబులను గాంచి తిలకంబు లౌఁగి ఫాలఫలకంబులను ముద్దుగులుకఁ దిద్ది
చంపకంబులఁ గూర్చి చంపకంబు లెసఁగ దానిఁ జందనంబుతో గుబ్బలను నలఁది
సింగారముగ మొగ్గి బంగారు తొడవులు పొంగారు మేనులఁ జేర్చి సరిగఁ దాల్చి
బిన్నైన విలువచేలలు మైనసన్నంపు వలువలు కట్టుకొనుచు వారి దొట్ల
మంగళ భవ కేళీ గోపదాయము పట్టి । పల్లవ లవనా ననలను పల్లవించి
బొంకుమీఱ విహరించుచుండు రెండు । వారకామినులం జనవారలనుగ.

శా॥ కుంభద్వంద్వ కృశోదరాగ్ర చే బలువౌ గుంజోభగద్గ కాంచన
[illegible] ద్వేషము సేవింప జమునకున్ శంకించి దంపత్య్రహా
[illegible] విభు చెంతఁ జేరనమ హోత్కృష్ట శ్రీ[illegible]లవైపడిం
[illegible] నెప్పుడున్ గోటాను [illegible]న్.

చ॥ గుఱుతు నెన్న [illegible] ఘోటకి సంఘముతోడ నెంతయున్
బగవిడనోడి [illegible] నాయుని [illegible] నాథ శం
కిగులను జేర్చనైన నధికంబుగు [illegible]రము [illegible]లేక [illegible]
కరఁగిన యుండె [illegible]ది కాని [illegible] నట్లు లేటికన్.

గీ॥ రాజహంస ప్రభలచేత [illegible] । [illegible] గొమగు జాప
రాజహంస ప్రతతులచే రమ్యమైన । [illegible] సరసులలర

సీ॥ [illegible] నల్లవావిరుల [illegible] పికాది విహగ [illegible] శోభితములు
చంపక [illegible]సూన [illegible]ఱందా [illegible] దిశలుఁ దీఁగములు
సతత వి[illegible]న సంచార నాగర [illegible] రమణీయ [illegible] విరాజితములు
[illegible] ఘూర్ణిత [illegible] పస్వర [illegible]ములు
[illegible] । నారికేళ [illegible]
[illegible] । [illegible]ఁగు వనములు.

సీ॥ [illegible] లెల్లఁ
[illegible]
[illegible] చారణములు
[illegible]
[illegible] యం[illegible] సేవ । [illegible]
[illegible]

సీ॥ ఆడఁడు స్వప్నంబులందైన నెప్పుడు పాటిఁదప్పి యసత్యభాషణములు
చూడఁడొక్కఁడైన సురుచిర సౌందర్యవరవధూజనముఖపద్మములను
వీడఁడెంతటి యవివేక చిత్తులైన శరణు వేడిన భీతజనవితతుల
నోడఁడెదుర్గ్రిగరణోర్వీస్థలులనైన నంజలిదుర్గెశాత్రవసంఘములకు
నతఁడు రాజేంద్రమాత్రుఁడే మఱిఁదలంప । నర్థదారిద్ర్యతిమిరాంశుఁడమితయశుఁడు
భవ్య శివదేవరాయ భూపాలసుతుఁడు । భూరివిభవుండు భవ్యగుణ భూధవుండు.

గీ॥ ధర్మగుణకాండము లె చాలఁదనకుఁదోడు । గాఁగ నరులను రక్షించు గణన లేక
ధర్మగుణకాండము లె చాలఁదనకుఁ దోడు । గాఁగ నరులను శిక్షించు గణన లేక

సీ॥ అల చందురుని యందు గలకందుఁగని ముందు పలు చందముల నిందలిడి నొనర్చి
ఘనలీలలను శూలిగిరిమూలమున నీలమును బోలు రుచి జాలమును హసించి
తగ సీరి పైభూరి తరహారి యగుచీరఁగని సారెకునుఁ గేరి విమతిమీరి
పికవాణియగువాణి పృథువేణి కేలపాణి మనిజాణతనమున మించనాడి
కుందమందార విశదారవింద చంద । నేందుమణిహార తారకాహీరవార
ములఁదిరస్కృతి నొనరించుఁ జలము మిగుల । వరునతోడుత నస్మదావరుని కీర్తి.

సీ॥ కోరినయప్పుడే కురియును వర్షంబు భూమి ఫలించు సస్యతతులు గాగ
మొదవులు పాలిచ్చు మూడు వేళలయందు విడువక కాచును వృక్షతతులు
నెరినపస్మృత్యుళు నెఱుఁగరెవ్వారైనఁ జోరరుగ్బాధలు సోకుటరిది
జల త్యణోపేతమై విలసిల్లు ధారుణి నిత్యోత్సవము లొప్పు నఖిల దిశల
జనులు కలనైనఁ గలహంబుఁ గనుటలేదు । జాతిభేదంబు దప్పక జరుగుచుండు
జలరుహాప్తాన్వయాంభోధి చంద్రుఁడగుచుఁ । దనరు భవ్యావనీభుఁడేలు ధరణియందు

గీ॥ వరతపుణ్యవ్రతలు గుణోన్నతలు పతికి । హితలశేషజగజ్జనినుతలు భాగ్య
వతులు రూపున మారటరతులు సుమతు । లతుల సౌజన్య యుతలిద్దు రతనిసతులు.

గీ॥ వాఁలోననవ్యగవనజాక్షి చర్లంబ । సుతియుఁబిన్న పొలఁతిమల్లికాంబ
పవతు లెరసులేక నతలంబు మెలఁగుచు । నవతు లేక యుంత్రు నన్ననమున.

సీ॥ కమనీయమేఘసంఘటితభూరినితంబ పోషితాశేషసద్బుధకుటుంబ
సుందరాన్యప్రభానిందితశశిబింబ మధురోష్ఠ విహసితమహితబింబ
చికురకోమలకాంతిజితమత్తరోలంబ కేవలతరకరుణావలంబ
యానావధానప్రహాసితకాదంబ నిఖిలపాపౌఘనాశవిశ్రంబ
గురుజనానందకకలనగారాశిబింబ । సేవకాళీసకలసంపత్ప్రదాంబ

శివ చరణ భక్తి వాసనాంచిత కదంబ।సతత సత్యవ్రతాలంబ చెన్నమాంబ.

శా॥ ఆ చెన్నాంబ విలాసవైఖరులు భాషాధీశ భోగీశులున్
వాచా ప్రౌఢిని బల్కఁజాల రల గీర్వాణాబ్జ పత్రాక్షులం
దా చెల్వం బౌకయింతయుం గలుగదిట్లైనట్టి యా ప్రేమతో
భూచక్రంబునఁ గల్గు సిందుముఖులం బోల్పంగ సిద్ధాంకుతే!

చ॥ కిలికి పదద్వయంబునకుఁ గ్రక్కున నోడిన క్రీడఁ గచ్ఛపా
వళి తలఁజూపఁ జాలక జవంబున లోతగు నీటిలోఁ బడెం
దలరఁగ నెఱ్ఱ తామరలు దట్టపు కాంతికి నోడి తత్పదం
బులఁబడి యెప్పుడున్ వదలిపోక భజించు నహర్నిశంబులన్

గీ॥ సఖియ జంఘా యుగంబుతో సాటిరాఁగఁ దలచి యెదిరించి నోడి డెందమునవలియు
ఖేదచేఁ గాదె పొట్టనుపిగులుచుండుఁ। గేలు మీర్ఘంబు పెల్లనా గ్రహము తోడ

క॥ ఆ సతి మన ప్రాడలతో మత్తసరిపోలఁ దలఁచి మాఱు చరించు నరఁటుల్
పెనఁ జిగి తరుగు గాకి టు।తరముగు నే పిల్ల పిల్ల తరములఁ దనుకున్

క॥ కిలికిపిరుందుల కెనఁ గాఁ।బులినములి యమంతలెములఁ బోలెను సాకి వోఁ
దలతుల చుచుచుండె కువే।దలఁకులయన సేలవానితో సరిగు నే

గీ॥ అతివ నడిలసి నోడి రాయంచ తుటుము।లరయ సిరి వెల్ల వెన్నెల హాస్యలోన
పద్విరోధంబు సాధింపఁదలఁచి రాక।కిమలపుని సొవయింపకేమి కారణంబు

చ॥ పికవరవిప్రి మన్న రణ చేస ముని చవిత కుమ్భిపిం భయుల్
పరియుల జేసి తల్పి తెఖ క్షణ సేయుచున్న నే ప్రక్రోలు రా
గురుకుచ సూక్ష్మ మధ్యముని కుందగనోడియుప్పి శ్యమున్యోఁ గా
కిర దగు గుతోంత రాశిముల నట్టువసింపఁగ సేలవానిఁనే.

గీ॥ లలిపవళి లెప్పుడు చాకు నిరిచియుందు।నిలుకిడి గొనుకొంత యుపు లేకి చలన మొందు
యుండుసంచును బలుమారు నుల్లసిల్లిన।భంగి తనొనర్పు జలధి తరంగములకు.

చ॥ పొలఁతుక యూరులకుఁ బొందుగ నా గుహాన్త్ర నిమిస
న్నిదవ మాఘరిద్వయు మిశిష్టు నలేపన దివ్య సౌరభం
బలమలయాద్రి శృంగ సము పంచిత చందనములు ఏ చందనా
నీమమ చుంచుయ వ్వోడలి నిల్చిన సీలభుజంగ మోయనిక .

చ॥ చదువుననే జంద్రుడెంచఁగను జక్కని వాలు చెలిగుబ్బ పెన్నుదై
పొలుపుగ నొప్పవింది మదిబూనిన సాధ్వసనల్ల దీరిలి

ద్విలసిత నామధేయమున వేమరుఁజెల్వగునట్టిచంద్రన
మ్మిళితములైవసించుఁజెలిమిన్ మనెనోయననొప్పునెప్పుడున్.

క॥ విరిచెండ్లు నిమ్మపండ్లును । గిరమొప్పగు పసిడిగిండ్లు కరికుంభములున్
నరిగావావరవర్ణిని । గురుకుచయుగళంబుతోడ గోరంతైనన్.

క॥ గళమునకునోడిశంఖము । గిళగిళమనిపలుకుచుండెఁ గలకంఠంబుల్
పలుచోఁదంబులనయ్యు । గ్గలిసుస్వరమునకు నోడిమలినములయ్యెన్.

సీ॥ వనజాక్షి కెమ్మోవి కెనఁబోల్పఁదగునని పల్లవశాల్గావె పల్లవములు
శుకవాణియధరంబునకు సాటిరాననంచుఁ గీర్తింపఁజాల్గావె కెంపులెల్ల
సెలనాగ పెదవితోఁదులయంచుఁ బొగడంగవిలువ దేరునుగావెవిద్రుమంబు
లింతివాతెఱతోడ నీడనంగనగంధరహితంబు నగుఁగాదెరక్తకంబు
నరయసెందులతోఁ బ్రతియనఁగవచ్చుఁ । బలుచనైతేనెలూలుకుచువిలువఁదెగక
సతతఘనసార సౌరభోన్నతులఁదనరు । కంబుకంధర రదనాంశుకంబునకును.

క॥ తలతలమను వజ్రంబులఁ । దలతలమను నిందువదన దంతమరీచుల్
కలకలమనిమొడు రాచిలు । కలకలమనుపుల్ గలంచుఁగలికిమృదూక్తుల్.

ఉ॥ తామరసాక్షి వీనుగవతానవ వంక్యలనెంచఁజాలుఁద
త్కామినితళుక్కుచెక్కులల కాముని చేతిమెఱుంగుటద్దముల్
సామజగామిన నాసికము సంపఁగి మొగ్గల నెగ్గులాడు నా
కోమలిలోచనంబులు చకోరగణంబులనేలు నెంతయున్.

క॥ వనితారత్నంబునకుం । గనుబొమలందమున మీరుకందర్పునిచేఁ
దనరెడి సింగిణివిండ్లో । యనుచున్ జనులెల్లఁజూచి యభినుతిచేయన్.

మ॥ నెరినజ్ఞాహ్వయమిర్వ్వరందు నలరన్నీరేజతారేశులా
తరుణీరత్నము ముద్దుమొగము చందంబందవాదించుచో
నరసీజావళి తూడెఁగాదనిమొరుల్ చర్చింప సర్వోర్వికిం
గరమూహ్లాదముచేయుచంద్రుఁగని స్రుక్కెన్ వానికక్లేటికిన్.

క॥ నీలంబులమృదుతరశై । వాలంబులఁ జారుచమరవాలంబులన
ద్రోలంబమేచకాంబుద । జాలంబులసేఁజాలు సఖిచికురంబుల్.

సీ॥ జలజాక్షి మునుకురుల్ శైవాలలతికలు రాజాస్యవళులుతరంగతతులు
కలకంఠిలోచనంబులు గండుమీనులుసుమ గంధివిమలహాస్యములునురుగు
లతివకంఠము దక్షిణావర్తశంఖంబు భామచన్నుబ్బులు పర్వతములు

కామినీమణిజంఘికలు మకరంబులు చానపిరుందులు సైకతములు
గంధగజయానచగణముల్ కచ్ఛపములు। రమణిహారంబులెల్లను రమ్యమణులు
తరుణి ఘననాభిసుడియనఁదనరుచుండుఁ । గాఢనవిలాసజలరాశి యావెలంది.

వ॥ ఇవ్విధంబున ననన్యసామాన్య యౌవన సౌందర్య సద్గుణ కదంబయగు చల్లమాంబ
యు నఖిలగుణంబుల నప్పరమపతివ్రతారత్నంబున కెనయందగు మల్లికాదేవియుం ద
నకుఁబ్రియపత్నులుగా నభీష్టభోగంబులనుభవించుచుండి యారాజపురందరుండొక్క
నాఁడాత్మగతంబున నిట్లని వితర్కించె నంత.

చ॥ సిరిగలనాఁడె మానవుఁడశేషజగద్విదితంబుగాఁగను
స్థిరతరమైనకీర్తులను జెందుటమేలగు నట్లుగానిచో
సిరియును లేమియుందలఁపఁ జీకటివెన్నెలవాసిగాకయె
వ్వరికిని లేతప్రాయమును వార్ధకమున్ గురిగాదె మేదినిన్.

గీ॥ ధనముగల్గియుండ ధర్మంబుసేయక । యున్నవదియుఁబరుల కౌదవుఁగాదె
తేటులెల్లఁగూడి తేనియఁగూర్చిన । నొరులకబ్బినట్టులెఱుఁగుకొనిన.

గీ॥ చెలఁగుచౌశితిలక్షల జీవరాసు । లవనిఁజరియించి నరకంబులనుభవించి
యంతమీదట మనుజుఁడై యవతరించి । తేటపడఁగ సమస్తంబు తెలిసియుండు.

ఉ॥ అట్టిమనుష్యదేహమటు లబ్బినయప్పుడె భక్తిమీరఁగా
గట్టులరేనియల్లునిజగద్విభు నీశ్వరునిందుశేఖరుం
గట్టిగఁబూజసేయుచునుఁగౌతుకలీలలఁగీర్తికాంతఁజే
పట్టితుదిం దిరంబయిన భవ్యపదంబునుఁజెందమేలగున్.

క॥ అడిగినవస్తువులొరులకుఁ। గడువేడ్కనొసఁగి ముజ్జగంబులకుందా
నొడయఁడగునట్టి శంభునిఁ । దడయక హర్షింపఁజేతుఁదధ్యముమీరన్.

క॥ ఈవిధమున వ్రతకార్యముఁ। గావింపఁదలంచుచోటు గావలయుఁదగ
న్పావనతరగురుదీక్షను । ధీవరులగువారలకు నధికతరభక్తిన్.

క॥ పొసఁగగురుచరణయుగళము । వెసఁగాంచిన యపుడెతొలఁగువెఱచియఘంబుల్
విసవిసఁబవనుఁడు జవమున । విసరినవిడిపోవుజలదవిసరముభంగిన్.

మ॥ వనజాతప్రభవాండమండిత జగద్వ్యాకీర్ణుఁడైయొప్పుభ
ర్గునిఁగాంచన్ గురునాశ్రయింపవలయుం గుంభాంతరాపూర్ణద
ధ్యనిశోద్యన్నవనీతమారయఁగఁదధ్యంబొప్ప నెల్లప్పుడున్
ఘనమందారమునాశ్రయించుకరణిన్ గౌతూహల ప్రక్రియన్.

సీ॥ బహుజన్మజనితమౌ పాపాబ్ధికిని నావ చర్చింప సద్గురుచరణసేవ
కమనీయపుణ్యలోకప్రాప్తికిని త్రోవ చర్చింప సద్గురు చరణసేవ
చిరతరైశ్వర్య లక్ష్మీప్రదంబగు క్రేవ చర్చింప సద్గురుచరణసేవ
దుష్కర్మరుక్సంహతులకు నౌషధసేవ చర్చింప సద్గురుచరణసేవ
వనజసంభవ ముఖ్యగీర్వాణబృంద । ములకుఁ గానంగరాని శంభునిపదాబ్జ
దర్శనంబాత్మఁ గోరినధన్యమతుల । కిరవలరు ఠేవ సద్గురుచరణసేవ.

క॥ అనితలఁచి యాక్షణంబున । దినకరకులజలధి శీతదీధితియగున
జ్జనపాలవరుఁడు కౌతుక । మునఁ దనరారుచును వేగమునఁ బయనంబై.

సీ॥ గములుగూడుకకురంగముల చందమున వేగమునఁ బారెడు తురంగములతోడ
నరులకచ్చెరువుగాఁ దరలియాడెడు పెద్దగిరులఁ బోలెడు గంధకరులతోడ
నతులు సేయఁగఁ జాలు గతులఁ జెల్వలరారు నతులశతాంగ సంహతులతోడఁ
గుటిలారివరులఁ గోమటులఁ జేసెడి మహార్భటులుగల్గిన వీరభటులతోడ
హితులతో మాన్యులగు పురోహితులతోడ । బుధులతోడను వంది మాగధులతోడ
మఱియుఁ దక్కిన పరివారమరుదు మీఱఁ । గొలువఁ జనియె నిలాభర్తగురునికడకు.

క॥ అటులగిరికనియె నరపతి । పటుశైవకథారహస్యభాసురహృదయున్
ఘటితాఖిల జనకామున్ । నిటలాక్షపదాబ్జభక్తినిధి నాచార్యున్.

క॥ కనుఁగొని వినయంబునఁ బడ । వనజంబులకెఱఁగి లేచి వసుధాధిపుఁడా
య్యానముకు శీతకర తలుఁడై । వినుతింపఁగఁ జూచి గురుఁడు వెననిట్లనియెన్.

మ॥ క్షితినాథోత్తమ! నీకు నీసతులకున్ క్షేమంబె? నీమంబుతో
సతతంబుం బ్రజ నేలుచుందువె? నీసైన్యంబులెల్లం బలో
న్నతినొప్పారుటఁ జేసి శత్రువరులన్ మర్దించి యిష్టార్థముల్
కుతుకంబొప్పఁగ ధారుణీసురులకుం గొంచింపకీఁ జూతువే?

క॥ పరమర్మభేదనుండును । జిరమతిమంతుండు హితుఁడు శిష్టవ్రతుఁడున్
వరకులజుండును గరుణా । నిరతుండును నైనమంత్రి నీయెడఁ గలఁడే?

క॥ దేవాధీశ్వరునకు మును । జీవుఁడు దా మంత్రియగుట చే ఘనుఁడయ్యెం
గావున విభవముఁ గోరిన । భూవిభునకు మంత్రివరుఁడు భూషణమరయన్.

ఉ॥ స్నానము సేయునీమమును శంభుపదార్చనఁ జేయుమర్త్యుఁడున్
దానలఁ గల్గునన్యమును వారిరుహాహితుఁడుండు రాత్రియున్
మానిని గల్గు సౌఖ్యమును మంత్రివరేణ్యుఁడు గల్గనొప్పున

క్ష్మానవనాథు రాజ్యమును మానఁగఁ దేటపఱించు నెంతయున్.

వ॥ అట్లగుటఁ జేసి నేర్పరి యగుమంత్రిగల రాజు రిపులం జయించి యక్షీణ రాజ్య సుఖంబు లనుభవించుం గావున సప్తాంగ బలంబులకన్నఁ బెద్దయగు మంత్రాంగబలంబు పరిగ్రహించితివే యని మఱియు భవదాగమన ప్రయోజనంబును సవిస్తరంబు గాఁ దెల్పుమనిన సద్ధరావల్లభుండిట్లనియె.

క॥ జననుత! మీరాజ్ఞ యొనం | గినరీతి నొనర్చినాఁడఁ గృతపుణ్య! భవ
ద్ఘనకరుణను నేనిచటకిఁ | జనుదెంచుట మీపదాంబుజంబులఁ గొల్వన్.

సీ॥ గురునాథ! జంగంబు గోరిన వస్తువు లెద్దియైన ముదంబు నివ్వఁటెల్ల
నొనఁగి జగంబులం దనమాన కీర్తులఁ జెంది గిరీశుఁ డానందమొంద
నట్లు గావించెదనని తగనూహించి వ్రతము గైకొనఁగోరివచ్చినాఁడ
మీర లిందులకిచ్చ మెచ్చి యాదరమున నీక్షింప నిప్పుడే దీక్షయొనఁగి
భూతినొక్కింత నొసటిపై బొట్టుబెట్టి | పాదతీర్థంబు మూర్ధంబు పైని జల్లి
యాజ్ఞదయసేయుమనుటయునతనిఁ జూచియచ్చుతంబొందియాచార్యుఁడనియెనవుడు

ఉ॥ ఓనరనాథ! భూరిసుగుణోన్నత! నీవిపుడాత్మలోపలం
బూనినకార్యమూఁపవనభుగ్వరకంకణుఁడైననిష్ఠతోఁ
డానొనరింపఁజాలఁడట ధారుణిలోజనులెట్టు నేర్తుర
ట్లైనప్రయోజనంబునకునర్హమె నీకిటులూహసేయుటల్.

ఉ॥ ఇప్పటిభక్తిమార్గమునరేశ్వర! చిత్తమునందునెప్పుడుం
దప్పకనిల్పఁజాలుదువె? తద్విధమెంతయుదుర్లభంబునీ
కెప్పగిదింబొసంగు? వసుధేశ్వరులెక్కడ! చెప్పఁబోద్యమై
యొప్పువ్రతంబులెక్కడ? మనోభవరూప! యొఱుంగఁబల్కుమా.

క॥ ఇచ్చెదరనుచోటికిఁగడు | వచ్చెదరార్యులుచెలంగివారికిఁగృపతో
నిచ్చల్ గలుగుపదార్థము | లిచ్చెంబించుకయులేకయొనఁగన్ వలయున్.

ఉ॥ ఆరయఁబుత్రులైనసతులైనఁదమాభవులైనఁగాంచనా
గారములైనఁజెల్వమగుకాయమొకించుకఁగోరికైనయా
ధారుణియైననిట్టిశపథంబొనరించినచోటవేటుగాఁ
గోరికమెంతవేదనకుగొబ్బునవీవలయున్ మహీపతీ.

చ॥ ఘనులకుదెంచియీయఁదరముగానిపదార్థములానతోడఁగో
రినయొడనీయఁజాలకధరిత్రిపయున్నగుణాటుఁజెందుకం

కొను వినుభూవరా! మునుపటింబలె నూరక మరతో వసిం
చినదియు మేలు సుమ్ము శశిశేఖరు నెమ్మదిఁ బూజఁ జేయుచున్.

క॥ అదియును గాక కడుడగుంతి ! వదలి వెనన్ శిష్యవరుఁడు వ్రతభంగము చేఁ
బాదవినయప్పుడో కించుకఁ ! గొదకంటుఁ జూమీ ! తలంపగురునాథునకున్.

ఉ॥ నాపుడు రాజశేఖరుఁడు నవ్వలరన్ గుకుఁ జూచి పల్కెనో
దేవ ! భవత్ప్రసాదమున ధీరత మీఱంగఁ దద్వ్రతంబు పృ
థ్వీవరులెల్ల మెన్నఁగను వేడ్కనొనర్చెద నంశయంబు మీ
భావమునందు నిల్పక కృపామతి నానతియీవె శీఘ్రతన్.

మ॥ అరవిందోదర తుల్యపుణ్యయుత కార్యారంభసంరంభవి
స్ఫురితాకీర్ణ దృఢాంతరంగమితరంబుల్ గోరుటల్ సేర్చునే?
చిరగీర్వాణతరంగిణీ విమలవీచీజాలలీలానిరం
తరసంతోషిత రాజహంసమిరవాందం జేరునే కాగులన్?

వ॥ అదియునుంగాక.

సీ॥ సతిసమ్ముమున మహారిశ్చంద్రభూనాథుండు సత్యంబు నిలువఁ దేజగ మెఱుంగఁ
దనతండ్రియానతిఁ దప్పక హా క్షించి రాజ్యంబు వదలఁడే రాఘవుండు?
శిబిచక్రవర్తి కాసిగఁ బొల్లఁడే గఁకుఁ గొనకొని దేహంబుఁ గోసియీఁడె?
ఘనతమీఱం బరోపకారార్థము దధీచి తానస్థులొసఁగఁడే తనువు విడిచి?
వారలెల్లను బృధ్విను న్నారె యిపుడు? నలితంబగు ప్రఖ్యాతి వెలసెఁగాక
వినుము గురునాథ! యిఁకఁ జెక్కులనఁగ నేల? కతులవర్తి తిని పెదనవనియందు.

చ॥ జలనిధులింకినన్ ధరణిఁ జంద్రుఁడు గ్రుంకిన మేఘ జంకినన్
జలజలమంచుఁ జుక్కలు కృశంబగుదుల్లిన భూమి గ్రుంగినం
గులగిరులెల్లఁ దెల్లగిలి భూమి నిశాకరులోలి గ్రుంగినం
బొలుపుగ నీవ్రతంబు నవశ్యాప్తి సౌమిత్రపుత్రుందు మెచ్చఁగన్.

వ॥ మహాత్మా! మీయనుగ్రహంబువలన మన్మానసంబునం దోషించుచున్నయది మీరిండుల
మునంశయంబున శీఘ్రంబుగా వెళ్లియనలయునని ప్రార్థించిన.

గీ॥ ఇన్నివిధముల నీమది మెన్నియ మాచి! నిట్టగా గురుసుముగలట్టులైన
భూమిపాలక! మాకే భవితమంది! భూమిపాలుని పిట్టంపు ఖ్యాతి మీఱు.

క॥ కరుణారసపూరితహృ! త్సరసిజుఁడై యప్పుడా గురుఁడు జననాథునకున్
వరసుస మానితముగ నొసంగుచు! వరముగ నిడియాజ్ఞ నొసఁగె దివ్యవరములుఁ దున్.

క॥ శరణార్థియగుచుశరమున। గురుపదతీర్థంబుఁజల్లుకొనిసద్భక్తిం
బరివన్నించుచునొయ్యన। మరలెంబురికధికసంభ్రమంబలరారన్.

ఉ॥ అంతఁగొలంతలేకబలమంతయుఁజెంతననంతవాజులన్
దంతులనెక్కియొంతయునిశాంతజవంబుననంతకంతకుం
బంతముమీరవింతలుగబంతులుసాగియొకంతరాఁగభూ
కాంతుఁడుసొచ్చెనప్పురముకాంతలుపేసలఁజల్లుచుండఁగన్.

చ॥ అలికులవేణులెల్లమణిహర్మ్యతలంబులనిల్చిచెల్వుగాఁ
గలువలునాణిముత్తెములుగాఢముగాఁబయిఁజల్లనప్పుడ
జ్జలజహితాన్వయుండలరెఁజారుతరంబుగఁదారకాగణం
బులుబలుదిక్కులంగొలువఁబొల్పగుచల్లనిచంద్రుఁడోయనన్.

గీ॥ రమణఁదళుకొత్తమేదినీరమణునకును। బసిఁడిపళ్లెరములనుదీపములనుంచి
రమణులతనునికంతహారమణులనఁగ। నిచ్చలలరుచునారతులిచ్చిరపుడు.

గీ॥ ఇందుకాంతావళులభావమెల్లఁగలుఁగ। రాజుదయఁబర్వతమునుఁజేరంగఁజెలఁగి
యిందుఁగాంతావళులభావమెల్లఁగరఁగ।రాజుదయఁబర్వతమునుఁజేరంగఁజెలఁగె.

వ॥ ఈచందంబునఁ బౌరసుందరీ సందోహం బందంబగు నానందంబు డెందంబులం
గ్రందుకొన నందందపయిం దొలంగించెడు కుందాది సుమబృందంబుల గంధం
బుబొందుగా హృదయారవిందంబులకు విందొనర్ప వందిమాగధులు సుందర వం
దదిగొనివినుతింప దివ్యదుందుభి నాదంబులు చెలంగఁ గందర్ప సుందరుండును వ
సుంధరాపురందరుండు మందహాసం బొదవ నిజమందిరంబు బ్రవేశించి తనయుం
డుముఖులుం దాను సుఖంబున వసించెనంత.

మ॥ సరసీజోద్భవరుక్మకారకుఁడుఘనస్త్రీమణింబ్రేమతోఁ
గరమింపొందనలంకరించుటకునేకంగాఁచితాసీతిలోఁ
బరగన్ముంచివేయబట్టిమెల్లనేబల్పంగారపుంబాదెయ
క్కరణిన్భాసురమువచ్చుమాంబునిధిజక్కంగ్రుంకెనొక్కుమ్మడిన్.

గీ॥ రాజకువలయములరింపరాఁదలంచు। కొంచెనయాధికారికల్పించినట్టి
భవ్యకల్హారతోరణపంక్తియనఁగ। సాంధ్యరాగముదిలసిల్లెసాంద్రముగను.

మ॥ గురుపశ్చిమవరించుచుంబ్రోకాశనఁగఁ [illegible]
కరురాకతోమదినెంచిపశ్చిమసుపత్రింబుగ [illegible]
త్సరయంబుగ్యవధూమణుల్ధరణిసత్యంతోగ్రహ [illegible]

నరవిన్ననౌననొల్లకుందురుగదా చర్చింపనెంతేనియున్.

సీ॥ విటులపైమదనుండు వెడలుచోఁ దిక్కులఁ గ్రమ్ము పికాళిసంఘమ్మనంగ
మిగులనిశాకాంత మేల్ముసుంగుమకొన్నలాలితనీలచేలంబనంగఁ
బద్మబాంధవునితోఁ బాసివర్తించువాసరలక్ష్మిఘనదుర్యశంబనంగ
నజుఁడు విష్ణుపదంబు నమరఁ బూజించినఁ బరగునిందీవరప్రతతియనఁగ
నవనిఁ దమ మెందుఁ జొరసీక దవిలెనంచుఁ । దపనుఁ డపరాబ్ధిఁ బడెనింకఁ దాగనేల
ననుచు గిరిగుహలందుండి యొనరవెడలు । కలుషతతియనఁ బర్వె దిక్కులఁ దమంబు.

గీ॥ పేర్మిరేయేఁడుకుముదినిఁ బెండ్లియాడ । రమణఁ బఱతెంచునని తిమిరమణిచదలు
మంగళంబున వేచినమంగళార్థ । లాజలవరునఁ దారలల్లనఁ జెలంగె.

గీ॥ ధృతతమోభూతబాధితదిగ్వధూటిఁ । బ్రోవఁ దత్కులఘునయోగ్యపూర్ణుఁ దెచ్చి
పట్టిబల్లిద్వితీయననబ్జవైరి । యురుతరశ్రీలఁ దానంతనుదయమయ్యె.

సీ॥ అజుఁడు చకోరామరావనార్థము నిల్పఁ గొమరారునమృతంపుఁ గుండయనఁగఁ
బతిరాకకును నిశాసతి హారతింబట్టు బాగైనరజతంపుఁ బాత్రయనఁగ
ఘనపాంథహృత్పద్మవనములు గలఁచంగఁ దవిలియే తెంచు చౌదంతియనఁగఁ
దొగకన్నెముదమందినగుగాక యనుచుఁ బ్రాజ్ఞగము చూపెడుదర్పణంబనంగ
విశదకాంతులనంతంతవృద్ధిపొంది । శీతకరబింబమింపొందఁ జెలఁగెదిశల
సాంద్రతరముగఁ జంద్రికాసమితి దనరెఁ । గోరికలమీఱి కేరంజకోరకములు

వ॥ అయ్యెడ.

సీ॥ పట్టైనసిగలపైఁ బట్టుబొందులు జుట్టి వలిపెగుడ్డలఁ బొంకమలరఁగట్టి
సొగసుగా నుదుటఁ గస్తూరిరేఖలు దీర్చి కడఁగి ముత్యాలచౌకట్లు గట్టి
కరములఁ బచ్చలకడియంబు లొగిఁ దాల్చి కంఠమాలికలు చొక్కమున నించి
చలువదుప్పటులు పైవలెవాటుఁగా వించి కరమొప్పు జందనగంధమలఁది
మల్లెపూదండలింపుశోభిల్లఁ బూని । పంచుటాకులు కపురంపు బాగలూని
పరగఁ జేపట్టి యొయ్యారి భామలెనఁగ । విటులు విహరింపసాగిర వేశ్యలందు.

చ॥ చెలువగు పెన్నెరుల్ దళుకుఁ జెక్కులు నిద్దపుముద్దుమోములుం
గులుకుమిటారిచన్గవలు గొప్పపిరుందులు వాలుఁజూపులు
న్గిలకిలనవ్వులున్ మిగుల నేటగు గాటపుసూటిమాటలుం
గలిగి విటావళిం దిరము గావలపింతురు వేడ్కలొప్తలిన్.

చ॥ చిలుకలతేజినెక్కి యలుకసింగిణివిల్లును దేఁటినారియున్

బలుఁజిగురాకుటాలు సువసంతప్రియసైన్యము పుళ్ళ్వదూపులు౯
తెలఁగెదుమీనుటెక్కెమునుఁ జెన్నొదవన్వెడలె౯ విటాళిపై
బలయమరుద్వసంతఘనమంత్రులఁగూడి రతీశుఁడయ్యెడ౯.

క॥ పుండ్రేక్షుచాపమునఁగడు । వేంద్రపుఫూటమ్ములఁదాకి విరహిజనులఁజే
కొంద్రడనవుదే సెమన్మథుఁ । డెంద్రాయని కొమరుఁడు దన్నెదురుట తెలియ౯.

చ॥ బలములబాజుఁదీర్చి నిజబాణపరంపరలెల్ల నేర్చి, దో
ర్బలమరుదాఁఱఁ బేర్చి, కదుబాగుగసింగిణిఁజేర్చి, లీలతోఁ
బలుమఱు నేసియార్చి, పరబంభరవేణులఁదార్చి, నాథుల౯
గలయఁగఁగూర్చ నోర్చియలకాయజునైఖరి సేతు ఱేరే! కొమరుత్.

ఉ॥ కొమ్మలనంగనాప్పపుఁ గొమ్మలఁజేరి వినూత్నదివ్యగం
ధమ్ములఁ గేరి హాఁవిరమితమ్మగు తేనియఁగ్రోలి సోలి ఱా
ముస్మరమైనకోడిచను ముగ్గలమిఁపెన వ్రాలి గాలసా
ఖ్యమ్ములఁదేలి లీలఁబురుషావళియన్ మధుపంబులొప్పెడి౯.

క॥ అంతఁగడఁకనంతకాంతకుఁడంగజుఁ । డరయఁదనకు భక్తవగుసిష్టకము
జనులనేచు తెలిఁసిసరగవేగనుచుక్కై । వడినిపేగుచుక [illegible]

స్రగ్ధర॥
[illegible]టాలు లెంతయుఁ జెక్కిలిగిందిక్కులను [illegible] భీకసిక్కి [illegible]
ఝుక్కునుసోముఁడు క్రిక్కునఁ టాలంగిరలజక్కవలు గేరమరుఁ దుష్ట నెడిపా [illegible]
జక్కఁగవిహంగములు జిక్కువడియున్నతమ తెక్కులలరించుకొని చొక్కములఁ బల్కె౯
క్రిక్కుఱసితేటిన్ములక్కమలరాజపయిఁబొక్కుచుఁ జరించెఁ దొగ [illegible] క్కటమునింగె౯

చ॥ అతులత రాష్ట్రలెల్ల నలరారఁగ నెంత యుఁగ్రోధవిస్తుఁడై
నతజన ఘోరకిల్బిషవనంబులఁ గాల్పఁగ నాత్మనెంచి విశ
గ్రుతనరుడెంచి నాట్రియల [illegible] థవపుణ్కఁ జొయస్వథంబున౯
ధ్రు [illegible] వయిం నెజంభరపుదిగ్రిక్కైప [illegible] నన్వఁడెంతటన్.

క॥ పురివనములపమెకమెన । గ్బ్రరపు గోఁకిలనంతిపురవనులలోఁగ
ప్పురపుంధూమములటిగో । పురముల్గైఁగెనకకుంభములు [illegible] తో౯.

సీ॥ [illegible] గానాతికంత్రయపుఁజెందిశిర [illegible] వలునింవిమేల్లులుగట్టి
గోపుల సెం [illegible]

వింతగా నలరించి వృషభకేతనములగీములయందెల్లఁ బ్రేమననిచి
కీథులుఁ జక్కఁగా వించి చందనమునుఁ గస్తూరియును గూడఁ గలిపి చల్లి
యఖిలజనములు పురి నెల్ల నమరఁ జేసి। రప్పటికి మున్నె యొప్పులకుప్పలయిన
తనవఘూరత్నములుఁ దాను ధరణివిభుఁడు। వేగమేల్కాంచి తత్కాలవిధులఁ దీర్చి.

ఉ॥ తానములాఁకి నీమమున ధౌతపటంబులు గట్టి యంతనం
స్థానమునందు ధర్మపణిసంఘటితంబగు వేదిమీఁదటన్
భానుకులాగ్రగణ్యుఁడగు పార్థివశేఖరుఁ డాత్మలోన సిం
ఘాసన వేడ్కతోడ శివపూజనొనర్పఁ [illegible]చున్.

[illegible] ఆవాహనంబు [illegible] సంపునకు
[illegible] నేకి లోకాధార [illegible] కిఁ బాద్యంబు [illegible] గుణ [illegible]నకు
[illegible] సీయమీశ్వరునకుస్నానంబు వేడ్కతో [illegible]నకును
[illegible] సూత్రము [illegible]నకు
[illegible] | బుష్ప [illegible] జన [illegible]
[illegible] దీపము [illegible] ప్రపు [illegible].

[illegible] బాహు మీ పారఁద
[illegible] ధీ యుక్తి సిరాజనం
[illegible] రత్నద్రాలాతికిన్ వి [illegible]
[illegible] రంబులర్పించుచున్.

[illegible] కవచంక సౌగంధికములుఁ
[illegible] దివ్య ధూత రోల్ల సన్న బహువిధ [illegible]
[illegible] కస్తూరి కాదిక [illegible]
[illegible] నారికేళాంబు ఫలసెదుపంచామృతములుఁ
[illegible] పుష్పములను | [illegible]
[illegible] ఫలతతులను | [illegible] శంభుపూజ.

వ. [illegible] వాద్య నృత్తాది బహువిధానందంబుల నంబికారమణు నారాధించి
యు [illegible] గె.

[illegible]! [illegible]! శరదిందునిభహాస ! శరణుశరణు !
[illegible]! [illegible]! [illegible]! శరణుశరణు !

వరయోగిజనలోల! దురితాభ్రభవాతూల! సురరాజవరపాల! శరణుశరణు!
రణరంగరిపుభంగ! రమణీయధవళాంగ! చతురాగమతురంగ! శరణుశరణు!
నలలితాంభోధితూణీర! శరణుశరణు! । శాశ్వతైశ్వర్యసంయుక్త! శరణుశరణు!
సాధులోకసురోద్వ్రజ! శరణుశరణు! శరణు! విశ్వేశ! భూతేశ! శరణుశరణు!.

సీ॥ పొంకంబుగలమంచిజింకనంకంబుగాఁగొంకక ప్రేమతోఁ జంకసిఱికి
దిట్టతనంబుతోఁ గట్టిగాసామునగట్టులదొరముద్దుపట్టినునిచి
వింతఁగాఁ కినుఁబూబంతిగాఁజాబిల్లి నెంతయునంతనంచెనఁగనిడిపి
మేలైనయేనికతోలుశాలుఁగఁబూసలీలతోఁ దుమ్మెక్కనపాలుఁదాల్చి
పొసఁగభసితంబుఁబూసియాఁబోతునెక్కి । గాలిమేతరిసొమ్ములఁగనుపరించి
లచ్చిమగఁడునునలువయుమెచ్చిపొగడ । జగములేలెడునిన్నుఁగొల్తునిగమవినుత.

శా॥ నీరేజోద్భవముఖ్యులౌసురమునుల్ నిన్ స్తుతుల్ సేయఁగాఁ
దారొక్కింతయునేరరంచునుబుధుల్ తథ్యంబుగాఁబల్కఁ జో
నో రాజార్ధకిరీట! మర్త్యుఁడిఁక నెట్లోపున్ బ్రశంసింపఁగా
గౌరీమానసపద్మషట్పదరణ! శ్రీకంఠా! జగద్రక్షకా.

గీ॥ శివశివాయనినన్నుతిసేయనేర । వినయమొప్పారఁబూజఁగావింపనేర
మూఢుఁడనునన్నుఁగృపఁజూడుముదముతోడఁ । బార్వతీలోలసంతతభక్తపాల.

క॥ జయజయపురదైత్యాంతక । జయజయశృంగారకేళినవసులశీలా
జయజయనాకాధిపనుత । జయజయలోకాధినాథజయపరమేశా.

వ॥ ఇట్లనేకప్రకారంబులఁబ్రస్తుతించినయనంతరంబ.

క॥ తరుణారుణాంశునిభఘా । సురనవరత్నప్రయుక్తచిత్రశోభితదివ్యా
భరణోజ్జ్వలాంగుఁడయిన । త్వరతరచిత్రాంబరములుధరియించె వెనకా.

గీ॥ అరయరుద్రాక్షమాలికలబుతమెఱయ । ఫాలమునభూతిరేఖయుపొలుపుదనరఁ
బసిఁడిపావలుదొడిగినవైభవముచెలఁగఁ । గ్రప్పువిడెంబుసేయుచుఁగౌతుకమున.

సీ॥ దివిపిక్కటిలఁజెక్కుటెలుఁగులనెడపేక భేరీమృదంగముల్ ఘోరుచెలఁగ
గంతునిచేతిచేమంతిబంతులనంగవంతునెక్కినకొవంతులాడఁ
తుంబురునారదాదులఁదిరన్నుతిసేయుగాయకుల్ గీతముల్ గడఁగిపాడ
వందిమాగధులుచెల్వొందిప్రస్తుతిసేయఁజేరిభూదేవులాశీర్వదింప
రమణులువారకాంతలుముందఱనుబరుదిడఁ । బసిఁడిబెత్తులవారలుబరాబరుసల్ప

రాజసంబున నంతఃపురంబు వెడలి । ఘనత నుర్వీశుఁ డాస్థానమునకుఁ జనియె.

సీ॥ చాలు చాలునఁ జాలు నీలంపుఁ బగడంపుఁ గంబముల్ మితిలేని కాంతిఁ దనర
గారుత్మతపు మణుల్ పొదియించినట్టి మీఁదిగోడలు సొంపు మీఱి యలర
నిండు కాంతులఁ బొల్పొందఁ గొనవ్రైన సోపానములు వింతశోభ లెసఁగ
వెలలేని వజ్రంపు వేదికల్ బలువాలుఁ గోమేధికపుఁ గవాక్షములు చెలఁగ
వతుల వైడూర్య పుష్యరాగాది నీల । రత్నవస్తువు లెంతయు రమణ మీఱఁ
గ్రొత్తముత్తెంపు జేతులు గోమలి మిగుల । కొలువుకూటంబునందుఁ గూర్మితోడ.

క॥ కురుమగధ చోళ మాళవ । కరహాట మరాట లాట కర్ణాటక ఘూ
ర్జర యవన ముఖ్య ధరణీ । వరు లెల్లం గొలువ భూరి వైభవలీలన్.

సీ॥ వేదశాస్త్రపురాణ వివిధ రహస్యముల్ వ్రాయుచు నతోఁ గవిబుధావళులు దెలుప
సంగీత నృత్తాది సరసవిద్యాప్రౌఢి కడువేడ్క నర్థిసంఘములు సెలఁప
శైవ వైష్ణవ జైన చార్వాక బౌద్ధ శాక్తేయులు తన్మతక్రియలు సెప్ప
కరవాల శూల తోమర భిండివాలాది శస్త్రసాధకులు ప్రసిద్ధిఁ జూప
రమణు లిరుగడ వింజామరములు వీవఁ । గడఁగి డెబ్బది రెండు నియోగ
ములఁ బని బీరత్ప్రీతిమున్ జెలువుగఁ । గొలువుఁ గూర్చుండె మేదినీతలవిభుఁడు

క॥ అట్టి సభాస్థానంబునను । కొలఁది గొల్వున నుండి యచటఁ గలజనములను
గుఱుతుగఁ జూచ్చి ధరణి । పతి దానపుఁ డిట్టులనుచుఁ బలికెం బ్రేమన్.

క॥ వినుఁడీ వెయ్యాదిగాఁ బ్రథివిఁ గలజంగముకోట్లకెల్లనుం
గొనకొని సప్రదార్థములఁ గోరినయంతకు పూన్కితోడ పే
జనకరయంబు మీఱనయంబు సునిత్యు నృపాధి రాజవా
హనునకుఁ బ్రీతిగాఁ గజగమంతయు మెచ్చఁగ నుత్సవంబునన్.

సీ॥ ప్రజలెల్లఁ దెలియఁ బ్రకటనగా విచారిద । నడుగకున్నవారికి రయమొట్టు
జేయయ్యతోడఁ గోరినవారల । కీయలేనివానికిదియె మొట్టు.

క॥ అనిపలికిన కలకలం । బనివడి చాటింపఁబనిచి బాగుగ మొగసా
లదగఁ గట్ట్రె లెంగట్టిం । పె మనుజనములెల్లఁ గడువిచిత్రము మీఱన్.

వ॥ ఇట్లు శపథంబు గావించి డిండిమం బాటించిన దన్వృత్తాంతం బంతయు వినిశ్రవణం
బున

సీ॥ కష్టపాలున్ హై తికట్ల వెత్తంబుల శరణాగతుఁ గనము సేయఁ గాఁ నుములను

విడిగంటలును కేకిపింఛంపుఁగుంచెలు ఛత్రముల్ బురితోళ్ళచామరములు
యోగదండంబులు యోగపట్టెడలును గండపెండేరములు కుండలములు
తనువులభూతిపూతలు కావివస్త్రములలన్నైనరుద్రాక్షమాలికలును
శ్వేతకేతనములు రుద్రవీణియలును । పాత్రమగునట్టిరజతంపుఁబాత్రికలును
గేలుదామరఁబలుమైనశూలములును । మొలకబంగరుగిలుకుపావలును గలిగి.

సీ॥ అతులితవిమలపంచాక్షరీమంత్రంబు మించికోరికఁ బఠియించువారు
తరుచుగా శైవకథారహస్యార్థముల్ శిష్యవరులకేర్పఱచువారు
సారెసారెకు "నమశ్శర్వాయరుద్రాయపశుపతయే" యనిపల్కువారు
నతుగడ్డునకుఁ గాహళాడిరవంబులు చెలఁగించుచును వేడ్కనలరువారు
చిత్రగతులను గానంబుఁ జేయువారు । సరవితో గద్యపద్యముల్ చదువువారు
నగుచుఁగోటానకోట్లొక మొగిసినడువ । సాగిరా నేలయీనినచందమునను.

సీ॥ మల్లయ్య వీరయ్య మఱివిరూపాక్షయ్య జడముడిబసవయ్య శంకరయ్య
పిడిఘంటచిక్కయ్య భీమయ్య సోమయ్య శివ్వయ్య హరిణాంకశేఖరయ్య
మరులయ్య సంగయ్య మారొక్కండలింగయ్య పర్వతనాథయ్య పశుపతయ్య
శరభయ్య రుద్రయ్య కరపాత్రసిద్ధయ్య శితికంఠయోగయ్య శ్రీగిరయ్య

గీ॥ విశ్వనాథయ్య వీరమాహేశ్వరయ్య । యాదిగాఁబేరుగల్గి మహాత్ములయిన
జంగమస్వాములా రాజనముఖమునకు । నరగఁజనుదెంచిరత్యంతసంభ్రమమున.

వ॥ ఇవ్విధంబునఁ బఱతెంచిన పాలుంగాంచి.

శా॥ ఏరా! భూవర! మాకుఁగాంచనతురంగేభాంబరాందోళికా
భూరిస్యందనమందిరోపవనవస్త్రాభామణిశ్రేణులన్
జేరంగాపునఁ బల్లెలన్ బశువులన్ లెక్కింపకర్థంబు మా
కీరా । కోరికఁదీఱ మిఱికిఁకనీవెంతేనియున్ ధీరతన్.

క॥ పాలుపెరుగు క్షురనమునఁ । జాలఁగరనములు దేనెశర్కరఘృతముల్
మేలగుకజ్జాయంబులు నీ । వేళకుఁదెప్పించరోరి వేగమె మాకున్.

మ॥ అనుచుం గోరినజంగమయ్యలకు నత్యానందచేతస్కుఁడై
మనుజాధీశ్వరుఁడర్ఘ్యపాద్యవిధులన్ మన్నించుచుం గాంచనా
సనముల్ వెట్టి బహుప్రకారములఁ బూజల్ చేసి యశ్రాంతమున్
ఘనధాన్యాంబరముఖ్యవస్తువులచే తృప్తింగావించుచున్.

క॥ అడిగినవస్తువొకింతయుఁ । దడయక యాక్షణమునందె తాత్పర్యముతోఁ
గడువడి నొసఁగుచు భూసతి । పుడమిం బ్రతివాసరంబు బ్రోదిసేయు నర్థిన్.

క॥ జంగంబులెల్లన వటభు । జంగమరాజాంగదుని వెసం గొల్చుచునో
జంగములై వసియించిరి । బంగరవుమతంబులందు భాసురలీలన్.

వ॥ ఈక్రమంబున నద్ధరాధీశుం డతులితధర్మమూర్తి ప్రచారుండై ప్రతిదినజంగమారాధనచేయుచుండె నని సూతుం డెఱింగించిన నైమిశారణ్య మహామును లంత మీఁదికథావృత్తాంతం బెట్లని యడుగుటయును.

ఉ॥ హారతుషారహీరశరదభ్రనిశాకరతారకాబ్జడిం
డీరమరాళపారదపటీరవియత్తటినీసితాభ్రమం
దారసురేంద్రనాగకలధౌతసుధారసనన్నిభోజ్జ్వలా
కారలసద్విహారసుమకాండవిదారయుదారశంకరా.

స్రగ్విణి॥
చారుకారుణ్యవిస్తారతారేశకో । టీరసైత్యైభకంఠీరవేంద్రాదిబృం
దారకానీకమందారసత్యవ్రతా । చారగోరాజసంచారగౌరీశ్వరా.

తురగవల్గనము॥
ధరణిధరవరశరణచిరశుభదాయకామారిసాయకా
తరణిశశిశుచినయనదురితవిదారకాలయకారణా
పరమపురుషహరిహయవినుతపురభంజనామునిరంజనా
హరగరళగళమదదనుజభయంకరాజయశంకరా.

గద్య॥ ఇది శ్రీమత్కుక్కుటేశ్వర వరప్రసాదలబ్ధ కవితా సామ్రాజ్యధురంధరఘన యశోబంధుర కౌండిన్యసగోత్ర పవిత్ర కూచిమంచి గంగనామాత్యపుత్ర బుధజనవిధేయ తిమ్మయనామధేయ ప్రణీతంబైన రాజశేఖరవిలాసంబను కావ్యంబునందుఁ బ్రథమాశ్వాసము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

క॥ శ్రీరాజితాఖిలాగమ! పారగ! సురరాజమౌళి భాసురతరకో
టీరా! మణిరుచిరచరణ! క్రూరాహిత మదవిభంగ! కుక్కుటలింగా!

వ॥ అవధరింపుము నైమిశారణ్య మహర్షులకు నిఖిలపురాణవ్యాఖ్యాన విఖ్యాతుండగు సూతుండిట్లనియె. అట్లునిరంతరజంగమారాధన దీక్షితుండై యాత్మవల్లభుండు వర్తించుచున్న సమయమున నొక్కనాఁడు.

సీ॥ ఘనమైనతనుకాంతిఁ గనుగొన్నచో శరద్ఘనమైనతాశకేకదలిపాఱఁ
బాడవైనజడలదీప్తులుసాంద్రతర బాలజలజాప్తరుచులతోఁ జెలిమిసేయ
నిందుచందురుఁబోలు నిటలభాగంబునరమ్యభస్మత్రిపుండ్రంబు మెఱయఁ
బవమానవశమునఁబల్కు చేతివిపంచిగళరవంబునను రాగంబుగూర్ప

గీ॥ మండితంబైనదండకమండలువులు! నలరుపటికంపునరులుమృగాజినంబు
గల్గియరుదెంచెనమ్మహాకాంతుకడకు! భూరిలీలాప్రచారుండు నారదుండు,

ఉ॥ వచ్చుటెఱింగి యానిజనవర్యు నెదుర్కొని సేగ్రమొక్కితో
దెచ్చియనర్ఘ్యరత్నరుచిదీపితపీఠమునందునుంచి తా
హెచ్చగనర్ఘ్యపాద్యవిధులిచ్చికడున్వినుతించిభక్తితో
నచ్చతురాస్యసూనుకిధరాధిపుఁడిట్లని పల్కనేర్పునన్.

చ॥ మునివర! సర్వలోకములముఖ్యుఁడ వీశ్వరభక్తిమార్గనం
జనితయశఃప్రకాశుఁడవునంతతపుణ్యుఁడవీవుమద్గృహం
బునకిపుడిట్లు రాఁగనుట భూరిశుభంబులకెల్లఁ దానకం
బనుదినభోగభాగ్యవిభవాతిశయంబులకెల్లమూలముల్.

క॥ అనఘ! మిముఁబోటిపుణ్యులఁ! గనఁగొనుభాగ్యంబు మాకుఁ గల్గుటయెల్లన్.
ఘనమగునిధిఁగాంచినపేదనుఁబోలుటగాదె తలఁపఁ దాపసముఖ్యా!.

సీ॥ అనవుఁడుఁగలహభోజనుఁడు సర్వంసహావరునికిట్లనిపల్కె వలనుమీఱ
రాజాధిరాజ! రమారమణీయరతిరాజ! రాజశేఖర పదాంభోజమధుప!
యాచకామరభూజ! హరిదశ్వనిభతేజ! కాంచనాచలధైర్యకలితశౌర్య

వందితజనగేయభల్లాణరాయ! నీసరివారు లేరు ముజ్జగములందు
నహుషునయ్యలకెల్ల లేదనక యీయఁ। జాలినా పెద్దయైన నీ చరితమునకు
నంతనంబయ్యె నీపుణ్య మింతయంత। యనుచు వర్ణింపఁదరమె యయ్యజునకైన.

కం॥ కొట్టితివి రిపులఁ జోరులఁ। బట్టితివి మహేశ్వరాంఘ్రిపంకేరుహముల్
బుట్టితివి వంశమణివై। కట్టితి వర్థులకు నొసఁగు ఘనమగు బిరుదున్.

కం॥ వచ్చితి నినుఁ గనుఁగొనుటకు। మెచ్చితి నీ సుగుణములకు మేల్పతి! యింటికి
వచ్చినయర్థులకుఁ గడు। హెచ్చుగఁ బరితోషమయ్యె నిచ్చో మదికిన్.

గీ॥ పార్థివోత్తమ! నిశ్చలభక్తితోడ। నిందురేఖావతంసు గిరీశు నీశుఁ
గోరి సతతంబుఁ బూజించు ధీరమతుల। కనఁగ నిహపరసౌఖ్యంబు లందఁగలుఁగు

సీ॥ ఫణిహారునకుఁ బ్రదక్షిణము గావించుట దేవాదిదేవునిఁ దెలిసికొనుట
చంద్రశేఖరుపదాబ్జంబు లర్చించుట తవిలి శంభుని చరిత్రములు వినుట
పురదైత్యహరుని నేర్పునఁ బ్రస్తుతించుట శర్వుని దివ్యరూపంబుఁ గనుట
ధరఁ జాగి పార్వతీధవునకు మ్రొక్కుట నెఱి నీశుఁ దనయందు నిల్పికొనుట.

గీ॥ వలయుఁ జూవె నృపాల! పావనత మీఱ। నరవుగా నీశ్వరుని నాశ్రయించువారి
కంఘ్రిధీహస్తకర్ణజిహ్వాగ్రనేత్ర। శీర్షహృదయంబు లలరు విశేషముగను.

సీ॥ వినవయ్య! శితికంఠుఁ డనెడు నిక్షేపంబు గురుకృపాంజనముచేఁ గోరి కాంచి
హృదయపీఠికయందుఁ బదిలంబుఁగా వించి యదె జగత్కారణం బని తలంచి
గరిమ మీఱఁగఁ దదేకధ్యానమున నుండి కడఁగి షడ్వర్గతస్కరులఁ దఱిమి
చారుశంభుకథాసుధారసంబానుచు నవిరళభక్తి వైభవముఁ జెంది.

గీ॥ వామదేవార్చనంబె జీవనముగాఁగ। నొనరముక్తి వధూటికి నుండువాఁగి
యలర నిహపరసౌఖ్యంబు లందవలయు। మహితసుజ్ఞానమతివైన మానవుండు.

మ॥ పురవిధ్వంసపదారవిందయుగళీపూజావిధానోల్లస
ద్వరమార్తాండమహాగ్రచారుకిరణవ్రాతంబుచేఁ గాక భూ
వరనాథోత్తమ! తెంచి మాడఘవినవ్యాయక్రియాయుక్తదు
స్తరవిస్తారనితాంతఘోరకలుషధ్వాంతౌఘముల్వాయునే.

గీ॥ వినుమిలాధీశ! కడు సవివేకులయిన। నరు లెఱుంగరు గాక శంకరుని వంటి
శాస్త్రలోకాభిరక్షణప్రౌఢిమలరు। దైవమింకొకఁడే కలఁడె చిత్తమున నరయ.

కం॥ ధనములు పెక్కులు నెచ్చియు। మదిమర్మముఁ బెట్టుల భక్తి మహిమ మెఱుంగు

స్వదలకవిద్యలు నేర్చియుఁ । బదపడి కానరము ముక్తిపద్ధతిఁ గను నే ?

మ॥ బలభిన్మౌళిమణిప్రభావిసరకుంభద్దివ్యపాదద్వయు
న్బలవద్వైరినిశాచరాంబుదజగత్ప్రాణుం ఫణీంద్రాంగదు
న్నలినాప్తేందుకృశానులోచను సువర్ణగ్రావకోదండునిం
గలుషారి న్ఘను నింగడుం దెలియ శక్యంబౌనె యెవ్వారికిన్ ?

మ॥ సురదైతేయులు వారిధిం దఱచుచోఁ జోద్యంబుగా నద్యోడం
గరళం బుద్భవమై జగంబుల వడిం గాల్పంగ దానవ్విసం
బరయం గుత్తుకయందుఁ బూని దయతో నంతర్బహిర్లోకముల్
పరిరక్షించిన యట్టి శంభుని ప్రతాపం బెన్న సామాన్యమే ?

క॥ నెరి ద్వాదశవర్షాయుః । పరిమాణు మృకండుతనయు బ్రతికించి యముం
గరువఁబణచిన శంభుని । చరితం బహివరున కైనఁ జను నే పొగడన్ ?

క॥ సర్వేశుఁడు దాననిక చు । గర్వంబునఁ బలుకుచున్న కమలజు శిరముం
గీర్వాణు లెన్నఁ దుంచిన । శర్వుని విక్రమ మెఱుంగ శక్యమె చెపుమా ?

మ॥ హరిజంభారివిరించిముఖ్యులగు దేవానీకముం గూర్చి శం
కరునిం బిల్వక దక్షుఁ డధ్వరముఁ దాఁ గావించుచున్నంతన
గ్గరళగ్రీవుఁడు వానిఁ బట్టి శిరముం ఖండించి గీర్వాణులం
దఱినిం గొట్టిన యట్టి తద్విజయమే తన్మాత్రమే భూవరా !

తరళ॥ సురలకేరికిఁ గెల్వరాక తిచోద్యలీల జెలంగు న
ప్పురములొక్కటశరముఖంబునఁ బూని యేసి జగంబులా
దరము మీఱఁగఁ బ్రోచినట్టి సుధామయూఖకిరీటు నిం
దర మెసన్నుతి సేయ నింతయు ధాతకైన నరేశ్వరా ?

సీ॥ మహిమ మీఱఁగ సర్వమంత్రరాట్టనఁ బొల్చు గాయత్రి కెవ్వాఁడు నాయకుండు
కనుదమ్మిఁ బూజింపఁ గైటభారాతికిఁ దిరముఁగా జక్రమే దేవుఁ డిచ్చె
బ్రహ్మాద్యఖిలజంతుపరిపాలుఁ డౌటచేఁ బశుపతినామ మే ప్రభున కలరు
శ్రుతియేకఏవరుద్రోనద్వితీయ యంచ నిశంబు నేవాని నభినుతించు
నట్టిగిరిజేశుఁ డఖిలేశుఁ డఘవినాశుఁ । డాతఁ డార్తరక్షాధురీణుఁ డనాథమూర్తి
గరళగళుఁ డొక్కరుఁడె కాక కలఁడె మఱియు । దైవ మింద్రైనఁ బరికింప ధరణినాథ !

ఉ॥ చీమ మహీరుహాగ్రములఁ జేరి ఫలంబుల సారమెంతయుం

ప్రేమ భజించురీతిఁ గడుఁ బెద్దయొడల్ గల యుష్ట్రమే క్రియం
దామెనఁ గంగ నేర్చు ? విదితంబుగ నిశ్చలుఁడైన భక్తున
ట్లామిను వాఁకఁ దాల్పు విధమజ్ఞ భవుండు నెఱుంగ నేర్చునే ?

ఉ॥ తొల్లి గుణాఢ్యుఁడైన చిరితొండఁడు వేడ్కను శైలరాట్సుతా
వల్లభుఁ గొల్చి యాత్మజుని వంచన లేక వధించి భక్తిరం
జిల్లఁగఁ బాకమర్పణము చేసి నిరంతరకీర్తిమంతుఁడై
యెల్ల జగజ్జనం బెఱుఁగ నీశ్వరసత్కృపఁ జెందఁడే తగన్ ?

క॥ కావున నీవత్తెఱఁగున । భావజమదహరుని చరణపద్మంబుల న
ద్భావమునఁ గొల్వుమిఁక నా । దేవుఁడు గరుణించి యొసఁగు దివ్యపదంబున్.

వ॥ అనుటయు మునీంద్రునకు నరేంద్రుండిట్లనియె.

సీ॥ తాపసోత్తమ ! ధరాధరకన్యకాధీశుఁడనిశంబు చాంచలికుని విధమున
జగదుద్భవస్థితిసంహారకరుఁడును సకలభూతాంతరస్థాయియగుచుఁ
గర్తయు భోక్తయు గణుతింపఁ దానయై వర్తించుఁగా నెట్లు నేర్తురొరులు ?
కావున నద్దేవు కరుణాకటాక్షవీక్షణము చేవ్రతపాట్లు జరుగఁగలదా ?
కాకయమ్ము బోంట్లకిది పూనఁగాఁ దరంబె ? యనుచు వినయంబు మీర మేలైనయట్టి
కష్టములాఁ గంగుటయు మౌని కౌతుకంబు । మదిని దైవార వికసితవదనుఁడగుచు.

క॥ వీణియ సుతిఁ గూర్చి జగ । త్ప్రాణాశనధరుని మహిమఁ బాడఁగ విని భ
ల్లాణుఁడు మదిఁ జొక్కుచు గీ । ర్వాణమునీంద్రుని నుతించె రభసముతోడన్.

వ॥ ఇవ్విధంబున నారదుం డవ్వసుంధరావల్లభుం డొసంగు పూజలఁ గైకొని యనేకాశీర్వ
చనంబు లొసంగి యతని చేత నాజ్ఞవడసి తద్వృత్తాంతం బీశ్వరుని కెఱింగించువాఁడై
చనుచుఁ దనమనంబున.

సీ॥ చిలువలదొర మంచివిలువ మించిన సొమ్ము సొగసైన సిగపువ్వు తొగలఱేఁడు
పొలుపు గుల్కెడు నాలుబోతు చౌకపుజక్కి పరగు నేనిగతోలు పట్టుశాలు
తెలిపక్కిబలురాయు తలపువ్వు పక్కెంబు బాగైన యవ్వనంబోగిరంబు
వగతు గుబ్బలిపట్టి వలపుల యిల్లాలు మొగములారిటి మేటి ముద్దుకొడుకు
పరఁజక్కులదొకిమీదు వంగరీఁడు । పసిఁడి మలవిల్లు వెన్నుండు పొసఁగునమ్ము
కడలి దొన పాము నారియుఁ బుడమి తేరు । గాఁగఁ జెలువొందు ముక్కంటిఁ గొలుతు మదిని.

వ॥ అనిమహేశ్వరధ్యానంబు సేయుచు.

ఉ॥ చనికనియెన్నిలింపమునిసంతతభవ్యయశోవిశాలమున్
సనకసనందనప్రముఖసాధుగణస్తుతిమూలముస్సుపా
వనతరసానుదేశపరివర్తితకిన్నరకంబుకంధరీ
జనమృదుగానమోదితభుజంగమజాలము శ్వేతశైలమున్.

సీ॥ ప్రకటితసహకారపల్లవోద్యత్ఖాదనామోదపరభృతోద్దామరవము
ఘననితంబస్థలోద్గాఢలీలాలోల గీర్వాణకామినీగీతరవము
చారుమారుతపూరితోరుతరాశేష కీచకానీకప్రకీర్ణరవము
నదమలవరఝరీసందోహసంరూఢ మానితఘూర్ణాయమానరవము
సతతగంగాతరంగసంగతబలాక । చక్రసారసహంసాదిశకునిరవము
నొక్కటఁజెలంగుమిగులఁగర్ణోత్సవముగఁ । సురుచిరంబైనయమ్మహీధరమునందు.

చ॥ గుఱుతుగపద్మరాగమయకూటతటంబులఁగ్రీడసేయున
త్కరినికరంబులాప్రకటకాంతులఁజెందివసింపఁదుమ్మెద
ల్సరగునవానినూత్నమదసౌరభలీలలఁజేరినిర్ణయం
బెఱుఁగకయుండుఁద్రిమ్మరుచునెంతయునబ్బురపాటుతోడుతన్.

ఉ॥ చందురుఱాలచప్పరపుఁజాయలఁగిన్నరదంపతుల్కడుం
బొందుగనాశ్రమంబులనుబుష్పశిలీముఖకేళిఁదేలితా
రుందురురేలునుంబవలునుక్షతురంగశిరస్సుధాంశురు
గ్బృందములన్మణుల్గఱఁగిపెంపలరంబయిఁజిల్కనగ్గిరిన్.

సీ॥ కొదమసింగములతోఁగదిసిమేలములాడుఁగేరుచునున్మత్తవారణములు
వాడిమొకంబులఁగూడివేడుకతోడఁగ్రీడించుఁబ్రోడలైలేడిగములు
పేర్మితో జాపురుబిల్లులమొల్లన నయ్యాటలాడుమూషకచయంబు
గారవంబలరారఁగా ఎనుబోతులఁ జేరిలీలలనుండువారువములు
చిలువలునుముంగిసలుచాలఁజెలిమిసేయుఁ । దగరులెప్పుడుతోడేళ్ళఁదగిలియుండుఁ
బగలొకింతయునెఱుఁగకప్పర్వతమునఁ । దుహినకరశేఖరునిమహామహిమఁజేసి.

మ॥ కమనీయామలతోయసంయుతములై కాసారభూజంబులం
దముమీఱన్విలసిల్లుచుండుఁబొగడొందందత్ప్రదేశంబులం
గుముదేందీవరపద్మహల్లకలసత్కూర్మాండజగ్రాహన
క్రముహావ్యాళకుళీరహంసబకకోకస్తోమధామంబులై.

చ॥ ఘనమగుపోఁకమ్రాఁకులును గొంతినిఁజెన్నగుపొన్నగున్నలుం
బనసలునారికేళములుపాటలముల్వకుళామ్రసాల చం
దనములుపారిజాతములుదాడిమముల్సురపొన్నలాదిగాఁ
దనరుననేకభూజములుతచ్ఛిఖరీశసమీపభూములన్.

వ॥ మఱియును.

చ॥ సకలితపత్రముల్ప్రకటజాలకచంచువులున్వసింప నిం
చుకశుకనామమబ్బుటనెసొంపునమాఱునమంబె ? తాళకిం
శుకములటంచువెంతయును జూడఁగనోర్వకతమ్ముఁబల్కరున్
శుకములుపల్కనందములశోభలఁగేరుపలాశజాలముల్.

చ॥ సకలసుమంబులందురుముశంభునకెగ్గొనరించివానిపూ
జకువెలియైనగేదఁగిసినమ్మతినుండునటంచుఫుల్లచం
పకములుపూన్కితోడమధుపమ్ములఁబాలఁగఁబోలుఁజేరనీ
యకయటుగానిచోమధుకరావళిసేసినదేమివానికిన్ ?

గీ॥ పొందుకొనిగందుతుమ్మెదపిందునిండి। యుండఁగన్నులపండువైబొండుమల్లె
పొదలలరునందుహారిరత్నములుఘటించి। నెరినిడినముత్తెఁపుంపుపఁదిరులనంగ.

చ॥ సురుచిరపల్లవప్రకటచూతలతాస్థితకోకిలావళు
ల్వరుసఁజెలంగుమాధవుఁడువారిరినవ్వనలక్ష్మికెంతయున్
గురుతుగఁబ్రేమతోడుతనుగూర్చియొసంగినశోణనీరజ
స్ఫురదసితోత్పలౌఘములఁబొల్పగుమాలికలోయనంగడున్. [వులను

రగడ॥ మఱియుఁజివురించునెలమావులనురావులను। బొరిపొదినివిలసిల్లుపూవులనుదా
పాలయుచునుజారుతరసూనములలీనములఁ। దలరునిందిందిరవితానములగానముల
నారూఢఫలరసాహారములఁగీరములఁ। గేరిపాలుపారుమదకీరములవారములఁ
బగలురేయిలతాగ్రభాగములభోగములఁ। బొగరెక్కుమాయుపికపూగములరాగముల
మాటికినిబాదరిశ్చమాటులమనీటులను। గూటములఁబెనగుసురకోటులనుబోటులను
శానకములైనమందారములతీరముల। మానైనపుష్పాదిదుమారములపూరముల
మరిగివిద్యాధరకుమారికలచేరికల। నరనగతిశలరారుశారికలకోరికల
బొలిమిమీరఁగనెప్పుడువేదములనాదముల। మొరయుమునిజనులనమ్మోదములవాదముల
నయమొప్పనంతతానందములడెందములఁబ్రియలీలఁదగుషట్పదాబృందములదందము–

బలమయిన పూఁదేనెవానలను గోనలను । జెలఁగి తడియు నిలింపసేనలను జొనలను
దరుచైనఘనసారతరువులను బొరువులను । దిరమైనవలచదురు తెరువులను విరువులను
సెరిఁబూచునంపెంగనీడలను వాడలను । సరవిఁదిరిగెడు చెలులజాడలను గ్రీడలను
దొలఁగక తిమందవాతూలములలోలముల । నలరియాడెడుమహావ్యాళములజాలములఁ
దొడరిమార్గము లెల్లఁదుండముల కాండములఁ । దడిపి విలసిల్లు వేదండములతండముల
బరగు గిరిచెంగటను బాత్రమున గోత్రమున । మరలక వసంతమతిమాత్రమున సూత్రమున

క॥ వెండియుఁ బ్రచండమండల । మండితమార్తాండకరసమంచితమై యు
ద్దండజగదండభయదా । ఖండగతిన్ గ్రీష్మఋతువు కడునొప్పారెన్.

వ॥ మఱియు మింటనంటిన యమ్మహీధరంబు జంటన శక్రచాపంబులం బన్ని చెన్నుగఁ గారుగ్రమ్ముచున్న పెనుమబ్బులును, మబ్బుల నిబ్బరంబుగాక యబ్బురంబుగా గొబ్బున మెఱసి మఱలి చనుక్రొక్కాఱు మెఱుంగులును, మెఱుంగులరంగు గుబ్బున గనుంగొని యంతరంగంబునఁ బ్రియాంగనల మేనుల మెఱుంగులఁ దలంచి యల్లన నుల్లంబులు ఝల్లన నొల్లంబోయి మల్లడిగొని తల్లడిల్లెడు పాంథవ్యూహంబుల గేహినులకు మోహంబలరఁ బ్రియులరాక యెఱింగించు తెఱంగున ఘోషించు ఘనతర స్తనితంబులును, స్తనిత శ్రుతిజనిత కుతూహలార్హంబులగు బర్హంబులు విప్పి తప్పక నర్తనంబులు సేయు నీలకంఠంబులును, నీలకంఠధ్వానంబులు హీనంబులుగాక సోకిన లీనంబులై యుండు భీకర దర్వీకరానీకంబులును, దర్వీకరానీకంబుల నొక్కొక్కటి నాలోకించి మూకలై పారు భేకంబులును, భేకంబుల శోకంబులఁ బాపి లోకంబు లేకంబు సేయుకరణి నదీహ్రదంబులు నిండి యఖండంబులై పారునట్లుగా గురియు నవారిత వారిధారాపరంపరలును, వారిధారాపరంపరల వలన నుండి మెండుగఁ దండంబులై పుడమి ముద్దియకు సమయనాయకుండొసంగిన ముక్తాహారరత్నంబులనంబడు కరకలును, కరకల నరకుగొనక యిరికి జలబిందువు లందంబుగాఁ గ్రోలి సోలిన చాతకవ్రాతంబులును, చాతకవ్రాతంబుల కౌతుకంబలరె ననిదిశల నెఱింగించువిధంబునం బఱచు కేతకీ గంధ బంధుర గంధవాహంబులును, గంధవాహంబులకుఁ జలింపక పెంపున గుంపులై మృగయావిహారలంపటంబునఁ గ్రుమ్మరు కిరాతులును, కిరాత యువతీ చరణ పంకజ సంకలిత కుంకుమాంకిత పంకంబులగు తెరువులును, తెరువులం బరువులై విరువులుగఁ బూసి పువ్వులలరు కదంబతరువులును, తరువుల నిరవులుచేసి మొల్లంబుగఁ బిల్లల నిడి యుల్లసిల్లు ఖగం

బులును, ఖగపోతంబులకు మేతలిడు దాతలనంపగి నానాకీటక కోటులం బాటిల్లు పచ్చిక పట్టులును, పచ్చికపట్టుల దట్టంబులై మరకత ప్రదేశంబుల భాసిల్లు పద్మరాగంబుల చెలువున నలరు నింద్ర గోపంబులును, గలిగి వితరణ హస్తంబునుంబోలె నిరంతర వారిధారాకరంబై, మహాశైలగేహంబునుంబోలె సముంచిత నీలకంఠశబ్దంబై, దివ్యజ్ఞానమూర్తియుంబోలె వికసిత సుమనోక్తంబై, యుత్కర్షంబునఁ గర్షక హర్షదంబగు వర్షాగమంబు నొప్పునొక్క భాగంబున.

చ॥ కొలకులఁబద్మముల్ తావలుకోమలకాంతిఁజెలంగసన్య ము
ల్ఫలపరితంబులై పొదలఖవ్యదిపాండురలీలమీరు చు
క్కలదారతోలువెన్నెలలుగాయఁగవేల్పులత్రోవచాల ని
ర్మలతవహింపనందులశరత్సమయంబలరారునొక్కెడన్.

సీ॥ ఉత్తరానిలములామొత్తంబులలరారె సాంద్రతుషారవర్షంబుగురియ
లీలమీరరసాలసాలముల్ననలెత్తె నదులెల్లనింకికాల్వలుగాఁగఁ
జలికినోడినభంగిశాంతరూపముదాల్చె చండభానుఁడువేగజరుగుచుండఁ
గొమ్మలగుబ్బచన్గొండలవండల నెల్లవారునుమనిరుల్లసిల్లఁ
దెలివలకునంగజునికేళిఁదృప్తియలరఁ। జేయవలెననితలఁచినిల్చెడువిధమున
యామినులుదీర్ఘములమీరనన్నగమున। నలరుహేమంత ఋతువొక్కతలమునందు.

వ॥ మఱియు సమంద సుందర కుంద బృంద నిష్యందన్మరంద పానానందిత హృదర విందేందిందిర సందోహంబగు శిశిరసమయంబును నొక్కభాగంబునఁ గలిగి, యి ట్లు షడృతువులుందప్పక యెప్పుడును వర్తింపనలవిగాక మనోహరంబై చెలంగున మ్మహీధరాగ్ర భాగంబున.

సీ॥ మరకతహరినీలముక్తికాంబుజరాగ వజ్రవైడూర్యప్రవాళపుష్య
రాగగోమేధికరత్నసంస్థాపిత మహితకాంచనదివ్యమందిరముల
శక్రాదిదిక్పతుల్పరవితోసేవింప ప్రమథగణంబులుబలిసికొలువ
వీరభద్రకుమారవిఘ్నరాజవిరించి జలజనేత్రాదులుచనువుసెఱపఁ
గశ్యపాగస్త్యమాండవ్యగౌతమాత్రి। వాలఖిల్యభరద్వాజవామదేవ
గాలవవశిష్ఠమైత్రేయకణ్వముఖ్య। లైనమునిసంఘములుభక్తినభినుతింప.

వ॥ మఱియును.

సీ॥గానకౌనినశివపికోదేవయంచును పరవితోఁబల్కెడుశారికలును

దక్ష్వేఁతినిశివాత్పరతరంనాస్తియం చాడెఁదుమదమదాళావళియును
హరవామదేవమహాదేవయనిభక్తిఁ గీర్తించుఘనరాజకీరములును
భర్గశంకరపరబ్రహ్మత్రినేత్రయం చారయఁగేరుమయూరతతులు
నభవభూతేశహరివిరించ్యర్చితాంఘ్రి। పంకరుహాయుగ్మయని కేరుపరభృతములు
గలిగియఖిలశృంగారగరిమఁదనరి। మహితగతినొప్పుశశిమౌళిమందిరంబు.

క॥ అద్దివ్యధామమెంతయు। నుద్దామతఁజొచ్చియందునొకచెంగటఁ దా
నుద్దీపితమణిమయమగు। గద్దియపై సౌఖ్యలీలఁగదిసినవానిన్.

సీ॥ ఘనరత్నరజితకాంచనభూషణవ్రాత సతతవిశాలయశస్సమేత
నిజభక్తలోకమానితకల్పభూజాత భూరికారుణ్యవిస్ఫురితచరిత
మహిషదానవగర్వమర్దనవిఖ్యాత ముదితాప్సరీజనముదితగీత
కమనీయతరదివ్యకరధృతశుకపోత వితతకటాక్షపోషితవిధాత
బుధజనవ్రాతకేవలభువనమాత। యగుమహాసితనగజాతనమితవ్రాత
నభినవానందబంధురస్వాంతుఁడగుచుఁ। గనియెసురమౌనికన్నులకరువుదీఱ.

సీ॥ సర్వగీర్వాణప్రచయసమర్చితదివ్యచరణారవిందయేహరిణనేత్ర
హారహీరపటీరతారకాహిమచారుకీర్తివిస్తారయేకీరవాణి
సతతమానితదానజనగృహాంగణస్థకల్పభూజాతయేకంబుకంఠి
సమరారిసందోహసంహారకకరలసద్వక్రమోల్లాసయేవిధునిభాస్య
చిరతరైశ్వర్యయుక్తయేచిగురుబోణి। విమలసౌందర్యమూర్తియేద్విరదయాన
భూరికారుణ్యచిత్తయేపుష్పగంధి। యట్టిశర్వాణినతిభక్తినభినుతింతు.

మ॥సురరాజార్చితపాదపద్మయుగళీ! సూరిస్తవానందినీ!
శరదిందుప్రతిమాననుందరముఖీ! చంచత్కురంగేక్షణీ!
పరదైతేయభయంకరీ! శివకరీ! బ్రహ్మాండభాండోదరీ!
దురితవ్రాతలసన్మతంగజహరీ! దుర్గా! జగత్పావనీ!

తోటకవృత్తం॥ జయశాంకరిభూరియశస్స్ఫురితా। జయసర్వవరప్రదసాధునుతా
జయసంతతపావనిశర్వరతా। జయచంద్రధరప్రియశైలసుతా.

చ॥ అనివినుతించుచున్నఁగనియంబికయిట్లనునోమునీంద్ర! నీ
వెనయఁగనెందునుండియిటకిప్పుడురాకజగంబులందు స
జ్జనులగువారివార్తలునిజంబుగవేగనెఱుంగఁజల్కవే

యనవుఁడు నారదుండు వినయంబునఁ జెప్పఁదొణంగెఁ బొంగుచున్.

మ॥ వినుశర్వాణి! యశేషలోకములు సేవీక్షించితింగాని ధా
త్రినిమర్త్యుల్కడు శంభుభక్తినియతిం దీపించుచున్నిత్య సం
జనితానందమునొందిరందునొకయాశ్చర్యంబుఁ గన్గొంటినో
జననీ! సత్కృపఁజిత్తగింపుమది విస్పష్టంబుఁగాఁ దెల్పెదన్.

సీ॥ ఘనతమీరఁగ సింధుకటకంబనఁగనొప్పు పురవరమొక్కటి ధరణియందు
నప్పట్టణంబేలు నమితకృపాస్వాంతుఁ డర్కవంశజుఁడు ధర్మాద్రిధీరుఁ
డనుదినశైవవ్రతాచారశీలుండు భల్లాణుఁడను రాజు భక్తిమిగుల
నడుగని జంగానకలరగా నొట్టగు నడిగినలేదన్న నదియొతనకు
ననిదిశలనెల్లఁ జాటించి యద్భుతముగఁ। దనదు మొగసాలనందంబుఁ దనరగంట
వ్రేలఁగట్టించె నెంతయు వేడ్కతోడ। నెద్ది వేడిన నర్థులకిచ్చుచుండు.

గీ॥ మఱువఁడెపుడైన శివనామమంత్రజపము। వెఱవఁడెందైన నర్థులు వేడుటకును
బెఱవఁడరిసంఘములకు సంగరమునందు। గిరిశపదభక్తినిరతుండు నరవరుండు.

క॥ కోపమనిన్నైనలేద। రోపమనిరతప్రతాపుఁ డొగినీతనికిం
గోపమని తలఁచి శాత్రవ। భూపతులరుగుదురు తమదు పురవరములకున్.

గీ॥ అర్ధరాధీశునగరి సమృద్ధియతని। భక్తిమార్గంబు భాసురయుక్తిఁ దెలిసి
మీకు నెఱిఁగింపవచ్చితిఁ బ్రాకటముగ। సమదపికవాణి! శర్వాణి! జలజపాణి!

ఉ॥ నావుఁడు శైలపుత్రి మునినాధునిపల్కులకాత్మలోన నెం
తో వెఱగందినంతసముతో నపుడాతని వీడుకొల్పి భ
క్తావళిఁ బ్రోచు తత్పరతనందము మీరఁ బయోరుహాక్షియా
భావజగర్వభంజనుని పాలికి శీఘ్రమయేగి యిట్లనున్.

సీ॥ జయజయఫణిహార! సర్వలోకాధార! జయజయనగచాప! శశికలాప!
జయభక్తసురభూజ! సంతతోజ్వలతేజ! జయమహోన్నతవేష! సాధుపోష!
జయదీనజనపాల! సామగానవిలోల! జయచక్రధరబాణ! శరధితూణ!
జయచారుదరహాస! సామజాజినవాస! జయవిధుస్తుతిపాత్ర! సత్పవిత్ర!
జయజయసురప్రముఖ్యనిర్జరకదంబ। భర్మణామకుటాగ్రసుఘటితప్రకటహాత్న
చిత్రరత్నప్రభావిభాసితసుదివ్య। చరణపద్మద్వయోల్లాస! జయమహేశ!

వనముయూరవృత్తం॥ సామజహారధారరతు షారకరభూషా

కామితఫలప్రదజగద్విదితవేషా
తామరసనంభవనుతాగగనకేశా
నీమహిమలేఁబొగడనేర్తునె గిరీశా.

క॥ జగములుపడిఁబుట్టింపను । దగసంరక్షింపఁజెఱుపఁదైవమవని ని
న్నొగడుదుగాదెముదంబున । నిగమంబులుదేవదేవ! నీలగ్రీవా!

క॥ అరయనాకవార్తవినిమీ । కెఱిఁగింపఁగవచ్చితినిపుడెంతయువేడ్కం
బరిపాటిఁజిత్తగింపుము । పరమేశా! నగనివేశ! భవ్యవిలాసా!

క॥ హెచ్చుగఁగొల్చినవారికి । మెచ్చుగనర్థాంగమయినమిగులంగృపతో
నిచ్చుఘనమైనదేవుఁడ । వచ్చుగనినుఁబొగడఁదరమెయబ్ధిధరైనన్.

సీ॥ దంటయైయొకఁడునేత్రమునర్పూజించె వింటనొక్కఁడుగొట్టె వెఱపులేక
యింటగావలియుంచెనిరవుగానొక్కఁడొంటిగాదండెత్తెనొకఁడుగినిసి
కంటకంబలరఁగోకటగుమ్మెనొక్కఁడుకుంటెననిన్నంపెఁగోర్కెనొకఁడు
గొంటితనమునఁబొల్లనిఁబొగ్గెనొకఁడు నిన్నొంటిగవెలిఁజేసెనొకఁడుపూని
మఱియునిటమీదనద్భుతకరముగాఁగ । నొక్కభక్తుండుధాత్రిపైనిక్కముగను
నిన్నుఁగొల్చుచునున్నాఁడుచెన్నుమీర । నతనిమహిమముసెఱిఁగింతునభవ! వినుము.

క॥ సెరిసింధుకటకమనియెడు । పురియేలున్నృపాలుఁడమితపుణ్యుఁడుతగ నీ
శ్వరభక్తుఁడుభల్లాణుం । డరయగనతతంబుజంగమార్చనపరుఁడై.

చ॥ అడుగకయున్నజంగమునకారయనొట్టగుఁగోర్కెమీరఁగా
నడిగిననియ్యకున్నయెడనక్లైయగుం దనకంచుఁబల్కె తా
నెడతెగకెద్దియైనవడినిచ్చుచుగర్వముతోడనున్నవాఁ
డుడుపతిసత్కిరీట! కమలోదరపూజిత! భక్తవత్సలా!

గీ॥ అతనిపట్టణమునకునీవరుగుదెంచి । నరసిఁదద్భక్తిమార్గంబులరసిచూచి,
రమ్మనవేవేగననిగిరిరాజపుత్రి । పల్కుటయుమోదమునసుండెభర్గుఁడపుడు.

క॥ అద్భుతమునొందనేటికి । మద్భక్తులజాడలెఱుఁగమదవతి! నరసీ
జోద్భవహరిజంభాసుర । భిద్భోగీంద్రులకుఁదరమె? చిరతరయుక్తిన్.

క॥ నాకన్నవధికులెన్నఁగ । లోకానీకంబులెల్లలోఁగొనఁగలరో
కోకస్తని! మద్దాసులు । చేకొనియిటులాడుచున్నఁజెల్లుంజుమ్మీ!

ఉ॥ నిక్కముఁదెల్పెదన్వినుమునీరజనేత్ర! విధాతకేనియుం

జిక్క నో కింతభక్తునికిఁ జిక్కిన పద్ధతి నట్టులౌటచే
మిక్కిలి భక్తి నగ్గలిచి మీరినరుండు విఘాతపాపుఁడై
తెక్కలిభంబులన్నియు హానిఁ బేర్మిఁ వహించు నుదగ్రలీలలన్.

గీ॥ అశ్వమేధాదియాగంబులైన ధేను । భూహిరణ్యభహాయతులా పురుషశకట
ముఖ్యదానంబులైన నో మోహనాంగి । సరవి మద్భక్తికింతైన సరియె చెప్పుమ ।

క॥ అలిగినచో విధినైనం । దలఁద్రుంతు నిజంబు మీరదయ చేసినచోఁ
దలఁదాల్తు నెపుడు వేడుక । లలరగురుద్రోహినైన నంబుజనేత్రా ।

క॥ కంటికి రెప్పవలె న్నా । ల్గంటిరో । మద్భక్తవరునిఁ గాఁచుకొ అను వె
న్వెంటం దిరుగుదు నెప్పుడు । వింటే । చర్చింపనిఁక నువేయేమిటికిన్.

ఉ॥ కావున నీదు వాక్యము నగాదనకిప్పుడయే గుడెంచి త
త్పావరుభక్తి మాచుటకుఁ దోడ్కొనిశీఘ్రముగాఁగ వత్తు ని
చ్చోఁ బరవర్ణినుల్గాలు వశోభనలీల వసింపు మింపుతో
నీవని పల్కియద్రిసుత నెమ్మది నమ్మతి చేసి యంతటన్.

గీ॥ హరిసురేశాబ్జసంభవాద్యమరవరుల । వేడ్కమీఱంగ నప్పుడే వీడుకొలిపి
కొలువుచాలించి వేవేగ నిలకు డిగ్గి । తనరథమ్లాణువీటికిఁ జనుచునుండె.

క॥ చని చనికనెశివుఁ డొకచో । ఘనతరకల్లోలమాలికాపరిభాసి
స్వినుతయశోరాశిం ద్రిభు । వనదురితవినాశిఁ బ్రధులవణవారాశిన్.

సీ॥ వేలాతలోదంచ దేలాలతాగ్రాలి హేలావిలోలాళి జాలకంబు
కుంభశిక్రియారంభకుంభీవనగ్రాహ కుంభీరసంరంభజృంభితంబు
రంగన్మహోత్తుంగభంగావళీతట శృంగారితాంభోమతంగకులము
భూరిప్రకారసంచారధారాధర హారచారుతరప్రతీరభూమి
కలితఖలయుతఘనతిమింగిలవిలాన । చలనసతతస్ఫుటీకృతఝషజలౌక
శేకకర్కటకమతనీహాకశుక్తి । శంఖవరరత్నసంఘమూ సాగరంబు.

చ॥ సకలజగంబులన్మనుచుసామికినీకువిసంబొనంగె నే
ప్రకటితలీలనంచు నలపాల్కడలిన్నిరసించి తాఁ బురాం
తకునకుఁ గానకలియ్యఁగఁ బుదంబునఁ బట్టుసుధానముత్కరం
బకొయనన్ పొఫేనతతి బాగుగ నజ్జలరాశి నెంతయున్. [రుతమ్నె

లయగ్రాహి॥ ఇమ్ములగుఘూర్ణితరవమ్ములు మృదంగనినదమ్ములుగ నండజచయమ్ముల

లక్కిమ్ముఁగొని గీతపురవమ్ముఁ గసారెకుఁ బ్లవమ్ములధ్వనుల్ ఘనరవమ్ములుగ మాఱియ
స్నిమ్మిఁగయల రారనటనమ్ముఁ గలానరించునలకొమ్మఁ గలాయనంగఁ జెలువమ్ముఁ గనమూహా
రమ్ముఁ గనఁ జెలంగు నిరతమ్ముఁ గను విలాసగతిఁ ద్రిమ్మరుచు వీచికలాకుమ్మడినిఁ జూడక.

చ॥ సలలితమౌక్తరత్నమయసైకతముల్విలసిల్లు నచ్ఛటం
గలితబలాకజాలములఖండగతిన్వసియింపఁ జాలని
మ్ముఁ గలమణీమేఖలాఘటితముంబరిశుద్ధనవీనచేలముం
గలజలజాక్షిచొక్కపునిగారపుగొప్ప వహించుదులోయనక్.

ఉ॥ జాలరుపుష్పబోణులువెసందమబిత్తరివాలుగన్నులం
బోలికచేసియోయనఁగఁ బూని కెవాలి కెగందుమీల బ
ల్గాలమునందుఁ గ్రుత్తురధికంబగు కోరికమీరఁ బట్టి దా
రేలలువాడుకొంచుమదికింపుగనవ్వనరాశిచెంతలక్.

శా॥ ఆరత్నాకరతీరభూములునముద్యల్లాంగలీతాళ జం
బీరామ్రక్రముకప్రవాళకదళీబిల్వామ్లకాకేతకీ
సారంగప్రముఖాఖిలాగమవితానచ్ఛాయలం దెల్లఁ బ
ల్లారుంగోర్కులవిశ్రమింపుచును లీలన్ శూలిదానంతటక్.

సీ॥ రమణీయమౌక్తికరచితసౌధంబులు మేలైనహరినీలజాలకములు
విమలచంద్రోపలవేదికాస్థలములు గురుతరాంబుజరాగకుడ్యములును
సురుచిరవైడూర్యసోపానవితతులు పాటింపవజ్రకవాటములును
బటుపుష్యరాగసంఘటితాగశాలంబులు భూరిగారుత్మతద్వారములును
శుంభదున్నతవిద్రుమస్తంభములును। గలితనంతతశృంగారగరిమతోడఁ
బొలుపుమీఱెడు భల్లాణపురవరంబుఁ। దగఁ బ్రవేశించె నగ్గజదైత్యహరుఁడు.

క॥ అప్పురవీథింజనుచోఁ। గప్పురము జవాదియగరు కస్తురియును తేక్
గుప్పలుగనుంచియమ్మెడు। గొప్పపసారములుగాంచె గురుఁడొకచోటక్.

చ॥ నిరుపమరత్నపుంజరమణీయతలేందుశిలావితర్దిపై
నరయుసమస్తవస్తువులునమ్మెడువైశ్యునిఁ జూచె శూలి తా
సురుమణిశృంగసంగరజితోర్వ్విధరాంచితమధ్యసీమయం
దిరువుగనుండునట్టియలకేశ్వరుఁ బోలినవానినొక్కెడక్.

క॥ హాటకమయచిత్రాంబర। కోటులుమేటులుగనుంచి గుఱుతుగనెవుడు

స్ఫాటించియున్నచుండెడు । చోటులుగనొనొకటనెందుఁ జూడుఁడువీటన్.

క॥ శృంగారువేడ్కతోడను । జంగమరాజాంగణంబు వెసఁగనుఁగొనియెన్
రంగత్తురంగఘనమా । తంగశతాంగములగములఁదగనొకచోటన్.

చ॥ కనుఁగొనె నొక్కచోటనవకాంచనరత్నసమంచదూర్మికా
ఘనతరమేఖలాకటకకంకణకంఠవిభూషణాది మం
డననిచయంబు నెంతయు దృఢంబుగ నిల్పి క్రయించుచోటులం
దనఁదుదిలేని వేడుకలతో నలకారిపురారిసారెకున్.

ఉ॥ ఒనరఁగ విప్రకాంతలసమున్నతదేహరుచుల్ తటిద్రుచుల్
ఘనతరవేదనాదములు గర్జితముల్పటుహోమధూమముల్
తనరఁగ నీలనీరదకదంబములంచు గృహాహిభుక్తతు
ల్పనివడి వేనటింపఁగ నెబ్రాహ్మణవీధిఁగవర్ధియొక్కెడన్.

వ॥ మఱియును గరితురగరథారోహణాస్త్రశస్త్రవిద్యాభ్యాసపరాయణజన భాసురంబులగు క్షత్రియనివాసంబులును, ధనకనకాంబర ప్రముఖ సమస్త వస్తుసుందరంబులగు వైశ్య మందిరంబులును, గోమహిషోష్ట్రఛాగాద్యఖిల పశు సమూహంబులగు శూద్రగేహంబులును, గంధ పుష్పాక్షత ధూపదీప ఫలరసాపూపాప హారసమేతంబులగు దేవతా నికేతనంబులును, కలిత మణిగణకిరణ విస్ఫారంబులగు కాంచన ప్రాకారంబులును, ఝషకమఠ కర్కట గ్రాహమహోదగ్ర ధీకర ఫేనానీక కుముద కల్హార సారసప్రచయ విశాలంబులగు పరిఖా జాలంబులును, సముంచితసూత్న నవరత్న మాలికలగు కపోతపాలికలును, ముక్తాఫల చూర్ణరంగద్రంగ వల్లికానంగతంబులగు వితర్దికాప్రాంగణంబులును, లీలావిలాస సంచార సుందరీ సందోహ సౌధశిఖరంబులును, నిరంతర పల్లవిత కోరకిత పుష్పిత ఫలిత లలిత క్రియాప్రమోదిత శుక పిక మధుకర నికర ప్రకటారవ భావభూజంబులగు నుద్యానవనంబులును, గ్రమక్రమంబునఁ జూచుచుఁ బ్రచ్ఛన్న వేషంబునం జని మఱియు.

చ॥ తలిపలిపుల్వదోటరాయుచరంగభుజంగులకొద్దుమీట సం
తరమదనజ్వాతంబు శకుపట్టపుమంచులమాటశాఖ్యసం
హాతులమబల్కరాటమిరవై తగునప్పురినొక్కచోట శ్రీ
భరగతిఁ జెంది వేశ్యతతి పేటబుధుల్నుతి సేయ నేటగన్.

సీ॥ చిత్రజాతుఁడు విటశ్రేణి కానలుగొల్పఁబూనినిల్పినపైడి బొమ్మలనఁగ

జెలువొప్పరతికాంతచేవిలాస ప్రౌఢఁబరగుచేమంతిపూబంతులనఁగఁ
బొలుపుగాఁబరిపూర్ణపూర్ణిమారాత్రుల నలరారుశీతాంశుకళలనంగ
జగములామోదింపఁజతురాస్యుఁడొనరింపఁ దనరారుమించుటద్దములనంగ
బాగుమీరినపగడంపుఁదీఁగెలనఁగ । నొఅపుగలిగినతొలుకరిమెఱుపులనఁగ
రూపలావణ్యయౌవనరూఢినలరి । యందముగవారభామినులుందురందు.

సీ॥ అళులుతామరలుచెల్వారుమూరునివిండ్లు కలువరేకులుమంచిగంథఫలులు
కుందముల్కెంపునింపొందునద్దంబులు శ్రీలుశిరీషముల్బిగురుటాకు
లలశంఖములుజక్కవలునీలసర్పము ల్వ్రేచులుసింగము ల్వాలయుగొలఁకు
లిసుకదిన్నియలు బాగెనఁగుదింటెనవిరుల్కరికరాలుకలమగర్భములును
గచ్ఛపంబులునొనఁగూర్చికమలభవుఁడు । మిగులనేరుపుదనరనిర్మింపఁబోలు
భూరిశృంగారగరిమచేఁబేరుగలిగి । యలరునమ్మించుబోణులయవయవములు.

గీ॥ అతులగతులఁబతులనత్యుపరతులనం । గతులచేఁబ్రమోదయుతులఁజేసి
మతులఁదనరురూపవతులగునవ్వార । సతులప్రతులుగలరెక్షితులయందు ?

ఉ॥ఆనవపానరోషిదధరామృతపాననశోపమూహనో
ల్లాసములన్ప్రమంచితవిలాసములన్మృదుగంధసారపు
న్వాసనలన్ప్రహాసములవారినగ్గజరాజయానల
న్వాసురలీలఁగూడుకొనిపల్లవసంఘములుందురందఱుః.

క॥ ద్యూతంబులమృదుతరవం । గీతంబులచేతమఱియుఁగేరుచువిట సం
ఘాతంబులువసియింతురు । శీతంబులు లేకకొల్చుచెల్వానెపుడున్.

చ॥మదనకిరాతతీవ్రతరమార్గణపంక్తులకాత్మనెంతయుం
గదిసినభీతిఁబల్లవమృగంబులువారవధూప్రదేశము
లుగ్రదురుఁగఁజేరిగుబ్బచనుఁగొండలచాటునదాఁగరాఁగఁద
త్పదనములందుబెబ్బులులచాప్పనవేశ్యలతల్లులుండ్రొగిన్.

వ॥ అని వేశ్యవాటంబు వాటంబుగాఁ బ్రవేశించి శశిజూటుండందుల బోటులనెల్ల నొ
క్కచోటికి రావించి,

సీ॥ బన్నసరంబులుపచ్చలకడియంబు లాణిముత్తైపుఁబేరులందియలును
గమ్మలుబవిరెలుగంటలమొలనూళ్ళ రంగైనభుజకీర్తులుంగరములు
ముగపులతీగెలుభాగడలుబావిలీ ల్కీలంపుఘుంగరల్నవశములు

చెవులఁబువ్వులుమంచిచేర్చుక్కబొట్టులు సొగసొప్పుబంగారుమొగలిరేకు
లాదిగాఁగల్గుదివ్యభూషావళియును। వన్నెచీరెలురవికెలువలసినంత
విత్తమును వేగనొసఁగెనవ్వేలఁదులకును। గట్టుగమికేనిగారాపుపట్టిమగఁడు.

చ॥ అటులనొసంగియొక్కకనకాంబుజపత్రవిశాలనేత్రకుం
బటుతరకామశాస్త్రచయపారగుఁడైవిలసిల్లునట్టి స
ద్విటునొకనొక్కనిన్నిగులవేడుకతో నొసఁగూర్చివారిఁ బ్ర
స్ఫుటరతికేళిసౌఖ్యములఁబూనివసింపఁగఁజేసెవాసిగన్.

గీ॥ కూర్మిఁబల్లవకోటినక్కొమ్మలకును। దనరనొసఁగూర్చినట్టిమాధవునిలీలఁ
గూర్మిఁబల్లవకోటినక్కొమ్మలకును। దనరనొసఁగూర్చెనయ్యుమాధవుఁడువెనసు.

మత్తకోకిల॥ మానితంబుగలోకముల్నిజమాయచేఁబలుమారును
న్మానిమోహమునొందఁజేసివినోదవైఖరిఁగేరు త
ద్భానుకోటిసమానతేజుఁడు బాగుమీరఁగనయ్యెడం
దానునువ్విటజంగమాకృతిఁదాల్చెనెంతయువేడుకన్.

చ॥ నెఱవులతేటిగుంపులగణింపఁగజాల్నునుసోగవెండ్రుక
ల్నెఱిఁగొనగోళ్ళదువ్వికొనినేర్పలరన్సిగవైచియాపయిం
దఱుచుగమేల్మిబంగరపుతాయెతులున్విరిదండలుంగరం
బఱుదుగఁజుట్టిపూనెఁజెలువారశిరోంశుకమింపుమీరఁగన్.

చ॥ నునుపగునిల్వుటద్దముఁగనుంగొనిసన్నపుభూతిరేఖ యొ
య్యనసొగసొప్పనెన్నుదుటియందునఁదీరిచిచూచునప్పురీ
జనులకుసొంపుగాబొమలసందునజంత్రపుచుక్కబొట్టు నే
ర్పుననిడెనమ్మహేశ్వరుఁడుపొల్పుగుమిక్కిలికంటివైఖరిన్.

క॥ గండస్థలదీధితులకు। మెండుగవిందొసఁగుగతినమితతరశో భా
ఖండితవరకాంచనమణి। కుండలయుగళంబుఁదాల్చెఁగొమరుదలిర్పన్.

గీ॥ కనకభూషణహారినీలకాంతితతుల। తోడజోడుగఁగూడుకొక్రీడసేయు
కరణిఁదనరెడురుచులఁజొక్కముగమెఱయు। బవిరిగడ్డంబుసొగసులేర్పడఁగదువ్వె

వ॥ మఱియును.

సీ॥ మణిమయోజ్జ్వలవిభూషణములొప్పఁదాల్చిగట్టిగాఁగటిబట్టదట్టిఁజుట్టి
జిలుగుబంగరుశాలు వలెవాటుఁగావించి సుందరంబుగభూతిమేనలఁది

నజ్జలింగముసూత్రజన్నిదంబులుబూని రుద్రాక్షమాలికలూఁథినించి
గండపెండేరమునుగంటలుజంగులు గిలుకుపావలునుజెల్వడరఁదాఁకి
చెలఁగినెలవంకకత్తియుఁజేకటారి । గుఱుతుఁగనఱుతఁగడుమొల్లవిరిసరులును
వెలయఁగెంజేతశూలంబుఁగల్గికరశ । కంఠుఁడేలరొందెమోహనాకారలీల.
గీ॥ మొదలపారదమొనరించిపిదపఁదన్నుఁ । దవిలిప్రార్థింపనయ్యవతారమునను
దాల్చునలకేతకీగర్భదళములనఁగ । మారవైరికివాలారుగోరులలరె.
ఉ॥చెక్కులదక్కులంమిగులఁజెల్వగుమోవినిఁబంటినొక్కులం
జొక్కులటెక్కులంబెళుకుచూపులఁజెన్నగుచిన్నినవ్వులం
జక్కగవిక్కుమక్కువలఁజక్కెరలొక్కటఁజిల్కుపల్కులం
గ్రక్కుననెల్లవారలకుఁగామవికారవిహారమేర్పడెన్.
సీ॥ ఒకభృత్యుఁడూరుయుక్తిజికిలినిద్దపుటద్దమొగిఁబూసనీడశాగొనరఁజూప
నొకసేవకుఁడుత్రేవనకలంకమతిఁజెల్వమెఱయనేరుపునఁజామరమువీవ
నొకదాసుఁడభిలాషమొదవంగఁగపురంపుతమలంబువేమారుతవిలిమొసఁగ
నొకకింకరుఁడుపొంకమొప్పఁజెంతలనుండిభూషణానీకముల్పొందుపఱుప
మఱియునొకభక్తుఁడత్యంతమధురగీత । రవముఁగావింపనెంతయురభసమునను
జారుసౌందర్యరేఖాప్రశస్తుఁడగుచుఁ । దనరిజంగంబుపురవీథిఁజనుచునుండె.
వ॥ అట్టియెడ.
ఉ॥నీరజగంధులిందుమణినిర్మితనిర్మలధర్మహర్మ్య వి
స్తారతరాగ్రభాగములఁదారలరంజరియింపుచుండి సిం
గారముమీఱనవ్విటశిఖామణిచెల్వముఁగాంచి యెంతయు
న్మారవికారసంచలితమానసలై తమకించిరందఱున్.
క॥ మఱియునబౌరవధూమణు । లఱుదుగనమ్మిండజంగమయ్యాయొయ్యారం
బిఱుపుఁగగనఁగొమటకుఁద । త్తరమునఁబఱతెంచిరధికతత్పరమతులై.
ఉ॥ప్రేమఁబడంతియోర్తుమకరీమయపత్రమునందమొప్ప ను
ద్దామగతింగుచాగ్రములఁదానిడికొంచువసించియవ్విట
గ్రామణిఁజూడఁబయ్యెదఁదిరంబుగఁజేర్పకవచ్చెఁగాన్కలా
స్వామికిరత్నకీలితసువర్ణపుబంతులుదెచ్చెనోయనన్.
ఉ॥ఒల్లెచెఱంగుపైనడలియుర్వపయిన్నటియింపలీలధ

మ్రిల్లము జారిమల్లికలు మొల్లన వెల్లెడలంతుదుల్లఁగాఁ
బల్లవపాణి యొంటుకఁ దన భారభరల్లలి తావలగ్నయై
యల్లన నేగుదెంచెఁ గుసుమాయుధసన్నిభుఁ జూడవేడుకన్.

క॥ సెరినొడ్డాణము గళమునఁ । దరము గెరధరియించి మెఱుఁగుఁదీఁగెఁగదుం భా
సురగతి నడుమున నిడి యొక । హరిమధ్య మహేశుఁ జూడ నరుదెంచె వడిన్.

క॥ బాలునిఁ బాలకుఁ బిలుచుచు । లీలం గరయుగము సాచి లేమయొకతె య
ట్లాలింగనఁగన వేగం । బాలింగనమునఁగ వచ్చు నటు లరుదెంచెన్.

సీ॥ కమనీయసౌవర్ణకర్ణపత్రద్యుతుల్ తళుకులేఁ జెక్కుటద్దములమీఁదఁ
జారుముక్తాహారభూరిశోభావళుల్ ప్రకటవక్షోజకుంభములమీఁదఁ
బటువైనమేఖలాఘటితరత్నప్రభల్ ఘనతరజఘనభాగంబుమీఁద
సురపనీలాభవిస్ఫురితవేణీరుచుల్ సలలితపృథుకటిస్థలముమీఁద
జిలుగుచెంగావిపావడసిరులు మిగుల । చెల్వుగలచల్వవలువపైఁ బలువిధములఁ
గలిసి వలిఁజెంప నొకశీతకరనిభాస్య । నరుదెంచె నమ్మహేశ్వరునిఁ జూడ.

మ॥ ప్రమథాధీశునిఁ జూడ నొక్కచెలి కుంభత్ప్రక్రియన్ వచ్చెఁ బో
నమరన్నవ్యమొగంబుపైఁ గురులు చెల్వారంగ దుస్వాడి స
త్కమలేందీవరవజ్రపుష్పనవమాళ్యప్రోల్లసద్భూషికా
సుమమధ్యంబుల సంచరించు మధుపస్తోమంబులో యన్గలిన్.

ఉ॥ గొబ్బున గిబ్బ గబ్బి చనుగుబ్బలు జొబ్బిల నబ్బురంబుగా
నిబ్బర మొప్ప చందనము నేర్పునఁ బూసి వెలంది యొర్తు చే
నబ్బగ దివ్యసౌరభములొక్కట దిక్కులఁ జిక్కు మొల్లెడం
బ్రబ్బ బోజాంగుజంగముఁ దిరంబుగఁ గన్గొనఁ జేరఁ గేరుచున్.

సీ॥ ఘనలీలఁ దనరారు సుమపోఁగవెంట్రుకతేఁకలై నసురరాజనీలములుగ
పదములతరవిరాజన్నఖాంకురములు ప్రకటితముక్తికప్రకరములుగ
వతతశోభనమంచితదంతపంక్తులు వజ్రకెక్కెసమంచి వజ్రములుగ
భూరిప్రభాపరిస్ఫురదధరోష్ఠంబు రమణీయతరపద్మరాగముగను
రతివధూమణి చేసూత్రరత్నఖచిత । మగుచుఁ జెలువొందు చొక్కఁపు జిగిపసిండి
బొమ్మయన నొక్కముద్దులగుమ్మ వేడ్క । నవ్విరూపాక్షుఁ గన్గొన నరుగుదెంచె.

శా॥ చంచల్లీల నొకర్తు నీలజలదచ్ఛన్నేందురాడ్బింబమో

ఘుంచన్మించినచంచరీకతతిచేనింపొందురాజీవమో
యంచున్స్వల్పఁగఁజాలిమోమువంచఁజెల్వొకుంతలశ్రేణి న
తించన్నీలగళుంగనుంగొనుటకేతెంచెన్విరుల్మించఁగన్.

చ॥ సకియయొకర్తుకానూపురలసన్మణికంకణకింకిణీధ్వను
ల్పొరికటగతిం జెలంగఁబరిభాసితనవ్యసువర్ణభూషణ
ప్రకరములుల్లసిల్లవలపల్లవశేఖరుఁజూడవచ్చె ద
ర్పకకరముక్తమైనరవిఁబర్వెడుచొక్కపుదేగయోయనన్.

సుగంధి॥ ఈగతిద్విరేఫవేణులెల్లనంతవంబుతో
వేగనేగుదెంచియంతవింతకాంతినెంతయు
న్బాగుమీరినట్టిమేటిపైఁడిగట్టువిల్తునిన్
యోగినాథుఁజూచిరాగయోగమొప్పనొక్కటన్.

ఉ॥ అంగనలెల్లవేడుకననంగశతప్రతిమానభంగ ది
వ్యాంగునినభ్రుజంగునిఁబ్రియంబుననీక్రియఁజూచిజాళువా
బంగరుపళ్ళెరంబులనుబాగుగరత్నములుంచి హారతు
ల్పంగతితోనొసంగిసరసంబుగసేసలుచల్లిరంతటన్.

ఉ॥ అద్దిరవీనిచెల్వము! జయంతధనేశకుమారమారుల
న్బద్ధయుఁగెల్వఁజాలుధరణిన్వెలసిల్లెడుమౌనితేజ మా
ప్రొద్దునకుంనమంబెనఁగఁబోలునయారెవిలాసలీలనో
ముద్దియలారరండుకడుముద్దులుగుల్కెడునమ్మసారెకున్!

సీ॥ పాదలెదుకొదమతుమ్మెదగుంపు నదలించుఁబరికింపవీనిపెన్నెరులకాంతి
తొగలరాయనితోడఁదులయానవఁగవచ్చు మొనసివేడ్కనువీనిముద్దుమోము
వెలిదమ్మిరేకులఁబలుమారునిరసించు రమణిరో! వీనినేత్రములచెల్వు
తళతళమెఱయునిద్దపుటద్దములనేలు లీలతోవీనికపోలయుగము
వెలయుతిలపుష్పమును గేరువీనినాన। వింతయగుసింగిణీవిండ్లువీనిబొమలు
కొల్లలుగమొల్లమొగ్గలఁగోడగించు। నెంతయునుబంతమునవీనిదంతపంక్తి.

క॥ నెలఁతా! పున్నమ తేవె। న్నెలతానరియగునెపోల్పనెలిసీతని చె
ల్వలరెడునగవునకున్నను।బలుకులకున్సరియొచిలుకపలుకులుధాత్రిన్?

గీ॥ కంబునన్నిభమైనగళంబువాఁడు। ఇమ్ముమీరువిశాలవక్షమ్మువాఁడు

రమణఁబొడవగుబాహుదండములవాఁడు। తొడరిసింగంబుఁగెల్చునెన్నడుమువాఁ [డు.

ఉ॥ తమ్ములఁగేరుపాదలసితమ్ములవాఁడునవీనబంధుజీ
వమ్మనదల్పుమోవిచెలువమ్మునుగల్గినవాఁడుపేర్మిఁ జా
క్కమ్మనఁగమ్మవిల్తుతమకమ్మునణంచెడువాఁడులీలతో
నమ్మకచెల్ల! వీఁడుమదినమ్మకపోవఁడిదేమిచోద్యమో?

సీ॥ ఎమ్మెమీఱఁగవీనికెమ్మోవియానుట భావింపనమృతంబుసేవగాదె?
పొలుపొందవీనితోఁబొందొనర్చుటవేడ్క నలకల్పభూజాశ్రయంబుగాదె?
లీలవీనినిగౌఁగిలించుటనిర్జర గవియిచ్చునిష్టానుభవముగాదె?
వలనైనచెల్వముఁబనిపూనికన్గొంటఁ దలఁపఁగననిమిషత్వంబుగాదె?
కుసుమశరకేళివీనితోఁగూడియుంటఁ।బ్రకటితంబగుసామ్రాజ్యపదవిగాదె?
యిమ్మెగాస్వర్గలోకసౌఖ్యమ్మువేఱె। కోరవలయునెవీఁడుచేకొనియెనేని?

ఉ॥ కొమ్మరో! మోముముద్దుగొనికోరికఁజెక్కులుగోటమీటి చె
ల్వమ్మగనెంతయున్ గళరవమ్ములుమీఱఁగఁబూనితేనియల్
గ్రమ్మెడుమోవియానియధికంబుగవీనియురమ్మసారెకుం
గ్రుమ్మఁగరాదెగబ్బిచనుగుబ్బలనుబ్బుచుగొబ్బుగొబ్బునన్?

క॥ కుతుకమునఁబ్రతిదినమునీ। చతురునిమోయిజంట్లనుండునతిభాగ్యము సం
స్తుతిసేయఁదరమొతిరముగఁ। జతురాస్యునకైనవాణిచానకునైనన్?

ఉ॥ ఈనెఱజాణఁడీచెలువుఁడీదరహాసవిభాసితాననుం
డీనళినీకళత్రనిభుఁడీప్రభుఁడీనవయౌవనాంగుఁడే
మానినినైననెంతయునుమన్మథబాణవికంపితాత్మఁగాఁ
డానొనరింపకున్నె? వనితామణులారవిలాసనంపదన్!

శా॥ వీనింజూచినపూవుఁబోఁడిమదనావిర్భావలోలాత్మయై
మేనంబుల్కలుగ్రమ్మమేటిజిగిచన్నట్టుల్గగుర్పట్టఁగా
సూనాస్త్రాలయమొల్లఁజెమ్మిలఁదాఁజొక్కుంగదేకొమ్మ! యిం
పూనంజంద్రునిఁగన్నచంద్రశిలయుంబోలెంబ్రమోదంబునన్.

ఉ॥ కంజదళాక్షి! యీనవపుకానిఁగనుంగొనినంతనుండియుం
రంజిలిమానసంబుపరిరంభణలాలసమయ్యెఁజయ్యనన్
మంజులపుష్పబాణములుమన్మథుఁడేయఁదొణంగెఁబైపయిం

బింజయుఁబింజయుందవులఁబేర్చికడుంద్రథలీలనొక్కటన్.

క॥ అతివా! శతధృతియీతనిఁ । బతిఁగానూహింపకున్నపాపమునకె కా
మతిఁదలకోఁతలఁబడియెన్ । సతతము భువనంబులెల్లఁజర్చింపంగన్.

వ॥ అని మఱియు నిట్లనివితర్కించిరి.

సీ॥ పణఁతియీతండువాక్పతియొ! యిట్లనఁగనల్గాగములుఁబుక్కిటముగ్ధయేది ?
తరుణియితండుమాధవుఁడో! యిట్లనశంఖచక్రముల్ బాహుల్గనఁజానయేది ?
ధవళాక్షియితఁడువాసవుఁడో! యిట్లనవేయుగన్నులుఁగులిశంబుఁగలుగుటేది ?
శుకవాణియితఁడుదర్పకుఁడో! యిట్లనఁగఁగ్రొవ్విరితూపులునుదియ్యవిల్లునేది ?
యితఁడుభల్లాణునిజభక్తిమతినిఁదెలియఁ । జల్లమాంబనిజంబెల్లసరవినరయఁ
బూనిచనుచున్నశివుఁడుగాఁబోలునిదియె । తథ్యమగునిందుముఖులారతలఁచిచూడ.!

క॥ తొలినోములఫలమిపుడీ । చెలువునిఁగనుగొంటయిందుచేభాగ్యంబో
చెలువారఁగల్గెనిట్టులఁ । దలఁపఁగనద్భుతముగాదె భారుణియందున్ ?

క॥ అనియివ్విధమునఁబురసతు । లెనలేనిముదంబుతోడనీక్షించుచుఁదన్
గొనియాడనంతశివుఁడా । జనపతిమొగసాలదరికిఁజనియెన్ లీలన్.

వ॥ అని సూతుండెఱింగించిన విని నైమిశారణ్య మహామునులట మీఁది వృత్తాంతంబె
ట్లని యడుగుటయు.

శా॥ గౌరీచారుపయోధరద్వయమిళత్కస్తూరికాకర్దమ
స్ఫారోదగ్రభుజాంతరాళవిధిజంభద్విణ్ముఖామర్త్యకో
టీరస్థాపితనూత్నరత్నరుచిధాటీప్రోల్లసత్పాద మం
దారక్షీరపటీరహారహిమరుక్తారాభమందస్మితా.

క॥ తరుణారుణాబ్జసుందర । చరణాదురితాబ్ధితరణసంతతకరుణా
ధరణీధరశరణాశశి । భరణాకరివారణనిఖిలభయసంహారణా.

తరల॥ భువనపోషణసత్యభాషణభోగిరాజవిభూషణా
దివిజపాలనద్విడ్విఖాలనదివ్యతాండవఖేలనా
పవిధరార్చితమానిపూజితభామకోటివిరాజితా
శివగిరీశ్వరభూతిదాయకసింధుజాధిపసాయకా.

మాలిని॥ మదసిజశతరూపామర్దితాశేషపాపా
దనుజరిపుకలాపాదర్పితోద్యత్ప్రతాపా

ధనపతివరమిత్రా దానసంస్తోత్రపాత్రా
ఘనతరనిజకార్యాకాంచ సాహాయ్యధుర్యా.

గద్య॥ ఇది శ్రీమత్కుక్కుటేశ్వర వర ప్రసాద లబ్ధ కవితా సామ్రాజ్య ధురంధర కౌండిన్య సగోత్ర పవిత్ర కూచిమంచి గంగనామాత్య పుత్ర బుధ జన విధేయ తిమ్మయ నామ ధేయ ప్రణీతంబైన రాజశేఖర విలాసంబను కావ్యంబునందు ద్వితీయాశ్వాసము.

రాజశేఖరవిలాసము.

తృతీయాశ్వాసము.

శ్రీమత్కామిత జన సుర। భూమీరుహ భుజగవర విభూషణ సుగుణ
స్తోమహిమాచలకన్యా। కోమలముఖ పద్మ భృంగ కుక్కుట లింగా.

వ॥ అవధరింపుము నైమిశారణ్య మహామునులకు నిఖిలపురాణ వ్యాఖ్యాన విఖ్యాతుండగు సూతుండిట్లనియె నట్లు జగన్మోహనాకారుండగు నవ్విట జంగమేశ్వరుండు తన మందిర ద్వారంబునకువచ్చు టెఱింగి భల్లాణుండు.

చ॥ ఎదురుగనేగియాగురుజనేశ్వరుఁ గాంచినమస్కరించి న
మ్రదమునఁదోడితెచ్చిసుఖముంబగుపీఠికనుంచిశోభన
ప్రదముగనర్ఘ్యపాద్యములుభాసురలీలనొసంగివేగఁద
త్పదసలిలంబుమూర్ధ్నమునభక్తినిఁజల్లుకనిల్చియుండినన్.

క॥ తెలిఁగజ్ఞపాలయంద। త్వరుకాంతులఁదనరుభూతియుక్కింతకరాం
బురుహమునఁబట్టెదాఁగి। శ్వరుఁడాస్ఫురుషమటనిడినసరవినతండున్.

ఉ॥ పావనమయ్యె మద్గృహము పక్వఫలమ్ములయ్యెఁ దపోవిశేషము
లావిరివృద్ధిఁ బొందెఁ జెలువంబగు కీర్తియుఁ బూనియర్థినై
నీవు మహానుభావుఁడవు నేఁ డరుదెంచుటఁ జేసి వేడ్కనో
భావజరూప! పూర్వకృతభాగ్యవశంబున మాకు నియ్యెడన్.

క॥ గురులింగమిమ్ముఁ గన్గొని । పరితోషము నొంది మది శుభక్తిఁ దనరెం
బరమేశ్వరుఁ డిప్పుడు నవ । తక్కరుణం బ్రత్యక్షమైన కైవడి మీరన్.

సీ॥ ఎండుండియుచటకు నేగుదెంచితిరిట్లు మునిచంద్ర! సౌందర్యమూర్తి దనర
నీమోవి పలుగంటు లీచెక్కుఁ గవచీరు లీచిన్ని వెన్నెలసెన్ను నగవు
లీముద్దునును బల్కు లీచిత్తరవుఁ జూపు లీవలిపవుఁ జెక్కు లీమొయార
మరయంగ మీ శోభాసురలీలఁ దగునయ్య మఱియెందునైన నీమహిమ గలదె?
నాఁగ నాశంభుఁ డప్పు డానంద మొదవ । చేతులార జేసినవ్వియుఁ జెలువు మెఱయ
నట్టివిటచిహ్నలేర్పడ నఖిలజనులు । వినఁగ నెఱజాణయగుచు నిట్లనియెఁ బ్రీతి

సీ॥ జననిగర్భంబున జనియించినట్టితత్ఫలమెల్లఁ దెల్పెద నలరవినుఁడు
చారుఁడైనతతంబు వా: కాంతలతోడఁ గామకేళులయందుఁ బ్రేమఁ గూడి
కొమరొప్ప నింతులగుబ్బచన్నులమీఁద గరిమఁ జేయిడుకొని విరులశయ్యఁ
బవళించి సుఖలీలఁ దవిలియుండినఁగాక కోరికతె[illegible]గుదియఁబట్టి
కలలఁ దరుణులఁ గామించి కలితుఁడగుచుఁ । బెరిగి పంచేంద్రియంబులు బిగ్గఁబట్టి
తియ్యవిల్కాని శారికినొయ్యనొరిగి । తిరుగుచుండిన ఫలమేమి సిద్ధులకరయ?

క॥ మానినులఁ దవిలియున్నను । మానుగ నిహపరములొదవు మనుజులకెల్లన్
గానల భూములఁ దిరుగుచుఁ । దానములు జపంబు లేల తగ నొనరింపన్?

సీ॥ సరవి ముత్త్రోవద్రిమ్మరిఁ దలనిడుకొన్న కరిదైత్యమథనుండు కామిగాఁడె?
కొమరొప్ప మోహించి కూఁతు నిల్లాలిఁగాఁ గైకొన్న పరమేష్ఠి కామిగాఁడె?
కూరిమిఁ బదార్వేల గొల్లపూఁబోణులఁ గలసిన వెన్నుండు కామిగాఁడె?
గౌతమముని పత్నిఁ గడఁగి వరించిన గట్టులపగవాఁడు కామిగాఁడె?
కోరి యాచార్యభామినిఁ గూడినట్టి । కైరవాప్తుండు మిక్కిలి కామిగాఁడె?
కామిగాకున్నయట్టియక్షలితుఁ డెవఁడు । కామిగాఁడే నిర్వాణకామియగునె?

గీ॥ అదియునుంగాక కామశాస్త్రియందుఁ । గామిగావచ్చునని పల్కుకతన నిట్లు
తనర విటజంగమాకృతిఁ దాల్చియేను । నలరవెలయాంధ్రభక్తుల నడిగికొనుచు.

క॥ భోగింతు రెల్ల వేళల । బాగొప్పెడు కామశాస్త్ర పద్ధతి వెలయన్
శ్రీ గల్గుట కరయఁగ ఫల । మీగతి సుఖియింపవలదె యింపలరారన్ ?

చ॥ రమణికుచద్వయంబొగిను రమ్మున నానుక మోము మోముపైఁ
బ్రమదము మీరఁ జేర్చుకొని పల్కరుకోర్కులఁ బుష్పశయ్యపై
నమరఁగఁ బవ్వళించి యనయంబును మన్మథసౌఖ్యలీలలన్
గ్రమమున నోలలాడుటయె గాదె సుజన్మఫలంబు ధారుణిన్.

క॥ అని పలుకులఁ బాలఁగఁ జ । య్యన నవ్వుచుఁ బల్కె జంగమాధిపు నొరయం
జనదను చున్నృపుఁడు లింగా । ర్చన సేయఁగఁ బిలువ నతఁడు క్రమ్మఱఁ బలికెన్.

సీ॥ జగన్నాథ ! మారాక చందమంతయు నీకు వినుమెఱిఁగింతు సవిస్తరముగ
నన్నంబు పైనించుకైనఁ గోరిక లేదు వలనైన వెలఁది గావలయుఁ జుమ్మ
వేశ్య లేని దినాలు వేయైనఁ గాని భోజనమొనరింపను సైపకుండుఁ
గావున వేవేగఁ గన్నులపండువయగు దాని నొక్కతెఁ దగిన భక్తి
తోడఁ దెప్పింపు వేడుకతోడ నిపుడు । గారవంబుగ నీవిచ్చు కట్నమిదియె
యనుఁడు నృపశేఖరుఁడు నేర్పు దనరనతనిఁ । గాంచి యిట్లను సద్వచోగరిమ మీర.

చ॥ వినుగురునాథ ! నిక్కముగు విన్నపమొక్కటి చిత్తగించి యి
ట్లనుచితముల్వచింపఁగ మహాత్ము[illegible] దగదయ్య మిమ్ము ని
ప్పని విని యెవ్వరైన నగుబాటొనరించెదరయ్య మీరెఱుం
గనిదిపుడెద్ది యిమ్మహిని గార్యము లేదుగదయ్య తెల్పఁగన్.

చ॥ అడుగుమ యెద్దియేని యురయంబయొనంగెదఁ గాక మీకు ని
ప్పుడు నొకకన్నియం దెలిసి పొందుగఁ బెండ్లియొనర్చి రత్నపుం
దొడవులు జీరలుం బసులతో ధనధాన్యములున్ గృహంబులున్
గడువడి భృత్యవర్గమునైకొనుమిచ్చెదఁ గోర్కెమీరఁగన్.

క॥ ఊరూరుఁ దప్పకుండఁగ । మీరలు పేయింతు నిపుడు మీశిష్యులకు
న్వారంబులొనఁగునట్లను । దారత వర్షాశనములు తగ నొనరింతున్.

గీ॥ పెండ్లికట్నంబులును గడుఁ బేర్మితోడ । రాగిశ్పెరలును మీకుఁ బ్రాకటముగ
నియ్యఁ జేపెదఁ బ్రజలచే నెల్లకలిని । సూనశరరూప ! యట్లుగాదేని వినుము.

శా॥ గ్రామంబుల్కరులందలంబులు శతాంగంబుల్తురంగంబులు
న్స్వామిం జేరగు వస్తుసంఘములు సంపూర్ణంబుగా నిప్పుడే

ప్రేమల్మీఱఁగనిత్తుఁజేకొనుమిటుల్వెక్కులనీరాజ్యమం
దోమాతాండనిభప్రకాశకొనుమీయుర్వ్యాభరాభాగంబొగిన్ ।
క॥ ఈరీతిసౌఖ్యలీలల । చేరూఢిగనుండుటొప్పుచిరతరమహిమం
గోరికమీఱఁగఁగైకొను । మారాధ్యజనావతంస ! యనిబల్కుటయున్.
క॥ ఆపలుకులువినిగుణుఁడతి । కోపోద్రేకమునన్నృపతికుంజరుఁగనియో
భూపాలక ! నీతేగం । బీపట్టునఁదెలిసెఁదరుచులింకేమిటికిన్.
గీ॥ ధరణిభల్లాణుఁడెంతయుదాతయనుచుఁ । జెప్పఁగావినియేతెంచునప్పుడొక్క
కాసాసంగినవెలయాలుగలుగునిటుల । లోభమేటికిఁగుసుమశరాభనీకు. ।
సీ॥ ఛేకంబుఁగనిచాలభీతిఁబర్వెడుబంటు దురమునరిపులఁబోఁదరుమఁగలఁడె ?
మడిగట్టువడిదాటఁదడఁబడుతెట్టువ మించివారాశిలంఘించగలఁడె ?
యిసుమంతపనుకొమ్మనఁగఁజాలనివైశ్యుఁడెనసియంగడిఁజూఱలిడఁగఁగలఁడె?
యిలుపాసివెడలంగనలయుసోమరి వేగమునవారణాసికిఁజనఁగఁగలఁడె ?
నరవిమావంతుఁడెక్కనఁదరలలేని । వారణంబుభారంబునోవంగఁగలదె?
కావునకొకింతసూక్ష్మమాకామితంబె । యీయఁగానోపవిఁకనిచ్చుటేదిచెపుమ. ।
గీ॥ ఎండకన్నుననీడకన్నెఱుఁగకుండి । తనరనరచేతియర్థంబుఁగనఁగలేని
యలఘుతరరాజ్యగర్వాంధులైనయట్టి । నరవరులకేలవ్రతములుధరణియందు.
చ॥ గడియకుఁబెక్కుమార్గములఁకల్లలుపల్కుదుసాధుకోటి త
న్నొడయుఁడటంచుమ్రొక్కునపుడూరకయుండుచువింతచేష్టలన్
గడువడిఁదానొకొక్కయెడఁగళ్ళెఱఁజేయుచురాజ్యసౌఖ్యముల్
గడుకొనలాహిరీమనకఁగ్రమ్మినమత్తులుగారెభూపతుల్ ?
ఉ॥ బొంకులకెల్లఁదానకముపుట్టినయిల్లగుఁగల్మిపొలికిం
గొంకొకసర్వదుర్గతులకుందగుమూలమురాజసంబు నీ
వింకనతిప్రయాసముననిట్లగురాజసవృత్తినుండియు
న్బింకముతోవ్రతంబురకపేక్షయొనర్తురెపార్థివోత్తమా ?
గీ॥ నీకునీవేళనొకకాసులేకయున్న । నిదుగొమాచేతికాసైననిచ్చివేగ
వెలపొలంతినిఁదెప్పింపుమలరనిదియు । వినఁగఁగాదేనిశపథంబువిడువుమిపుడు.
ఉ॥ వాహనముల్రథంబులునువారణముల్మొదవుల్ధనంబులున్
గేహములున్పురంబులునుగేవలరత్నవిభూషణంబులు

స్వాహాసవృత్తితో నొవఁగఁ జాలఁ బ్రియంబునఁ గూర్చి యిప్పుడు
ద్వాహము సేయుకంటె నొకవారవధూటి నొసంగరాదొకో?

చ॥ అనుడు దినేశవంశకలశాంబుధిచంద్రుఁడు మాగిచంద్రునిం
గనుఁగొని రాజమహాత్మ! తగుకార్యమెఱింగినరీతి విన్నవిం
చినపనిగాని లోభమునఁ జెందివచించుటగాదు మీరలిం
దునకలుగంగఁ బాడియె? బుధుల్ క్షమసేయరె తప్పుగల్గినన్?

క॥ కావునమీమదికింపుగ। వేవేగవలంతియైనవేడుకకత్తెన్
రావించెదఁ గైకొనుమా। భూవజనిధ! యనినవతఁడు ప్రమదముతోడన్.

క॥ అటులేని తెలియవినుమా। కుటిభూతలనాథ! వారకాంతవిధము ప్ర
స్ఫుటగతిఁ జెప్పెదఁ జంగమ। విటుఁడని యెన్నకకడున్వివేకము మెఱయన్.

సీ॥ సంపూర్ణపూర్ణిమాచంద్రబింబద్యుతిఁ బెద్దయునిరసించుముద్దుమోము
విరిదమ్మిరేకుల నెరిఁ బరిహాసంబుఁ గావించు నిడువాలుఁ గన్నుదోయి
బింబికాఫలకాంతిఁ బేర్చిమించియెంపఁ దివిరెడుబాగైనతియ్యమోవి
మేలిబంగరుబొంగరాలలీలల నేలఁ జాలినకఠినసంపుఁ జన్నుఁగవయుఁ
గొదమతుమ్మెదకదుపులఁ గదుముకురులు। కరికరంబులకెనయనఁ బరగుతొడలు
గొప్పపిఱుఁదులువల్పమైయొప్పుకౌను। పృథ్వినాథ! గభీరనాభియునుగల్గి.

తరల॥ మొలకనవ్వులువాలుఁజూపులుముద్దుగుల్కెడుపల్కులుం
దళుకుఁజెక్కులుహంసయానముతమ్మితూండ్లజయింపఁగాఁ
గలభుజంబులుకంబునన్నిభకంధరంబునుగల్గి తా
వలచియున్వలపింపనేర్చినవామలోచనగావలెన్.

క॥ పురుషుండలసినమీఁదట। పురుషాయితబంధగతులఁ బొదువుచువరున
న్సురతంబుసేయనేర్చిన। గురుకుచగావలయునలరఁ గువలయనాథా!

క॥ నఖదంతక్షతచుంబన। ముఖనిఖిలరతిప్రకారములఁ దానెకడు
న్సుఖలీలఁ గలయునీరజ। ముఖియేకావలయుఁ జుమ్ము భూపతితిలకా!

చ॥ కలకలనవ్వుకొంచుఁ దమకంబునఁ గంచెలవిక్కుట్టిల్లఁగాఁ
గులుకుమిటారిగబ్బిచనుగుబ్బలుపైఁబయిసుబ్బఁ దేనియ
ల్చిలికెడుముద్దుపల్కులును జెన్నగుమోహముమీరఁ గేరున
చ్చిలుకలకొల్కిగావలయుఁ జిత్తజకేళికి భూభుజోత్తమా!

సీ॥ నిక్కజక్కవపోయి నెక్కసక్కెములాడుచను గుబ్బలురమున నానరనాని
భుజయుగంబల రమాపునలీలఁ గిలించి చెలువొప్పఁ జెక్కునఁ జెక్కుఁ జేర్చి
పలుమాఱు గళరవంబులు మీఱి చెలగంగ నిమ్ముగా మరునిల్లు చెమ్మగిలఁగఁ
గొనగోటిపోటులొయ్యన మర్మముల్నాటవగలచే బెదరుమై వడకు దోఁపఁ
జొక్కి బిగికౌఁగిలింతలఁ జెక్కుక్రియలఁ । బ్రేమదళుకొత్త వసియించి పిదపనుపరి
సురతమును బ్రోడయై సేయు సుందరాంగి। కావలయుఁ జుమ్ము ధారుణీకాంతయిపుడు.

వ॥ మఱియును.

సీ॥ ధనగర్వమునఁ బల్లవునిఁ దృణీకృతలీల గణనసేయని పెల్లుకత్తె గాక
కలహించి వేఁడుకకాని నెంతయు నెగ్గులాడుచునుండు గయ్యాళి గాక
నెమ్మదియొరుని పైనిలిపి మారుని కేళి నలరఁ దేలింపని తులువ గాక
ప్రేమ చేఁబిలిచిన బేలయట్టులఁ బల్కనొల్లని మాయలబెల్లి గాక
యొకని చేవిత్తమందివేఱొకనితోడఁ । గలిసివర్తించు బల్దోసకారి గాక
పూనియేప్రొద్దు నిద్దురపోతు గాక । మదటయును గాక పరికింప మలిన గాక.

గీ॥ విటునితోఁ గూడియున్నట్టి వెలఁది గాక । బానిసెయు రోగియును గాక పాపి గాక
బేలయును గాక తగమగనాలు గాక । యున్నవాల్గంటిఁ దెప్పింపు ముర్వినాథ!

క॥ వినుచిత్తినిశంఖినిహ । స్తినిపద్మినియనెడు నాల్గు తెఱఁగుల సతులం
దునఁ బేరెన్నికయగు ప । ద్మిని గావలెఁ జుమ్ము మాకు మిహిరకులేశా!

క॥ శివపాదభక్తినిరతయు । నవిరళసౌందర్యవతియు నతిపుణ్యగుణ
ప్రవిమలతరహృత్కమలయు । నవనీశ్వర మాకునిచ్చు నదియిపు డెలమిన్!

సీ॥ ఘనసారమృగమదగంధసారానేకసంతతనవ్యవాసనల చేత
మౌక్తికాంబుజరాగమరకతనీలాదిదివ్యమాణిక్యదీధితుల చేతఁ
దరుణేందుబింబసుందరదర్పణావళీతరళితఘనధగద్ధగల చేత
సౌవర్ణపర్యంకసంవ్యాప్తమల్లికాద్యతులితకుసుమసంహతుల చేత
సరవిఁ దెఱయిడ్డ చందువాసిరుల చేతఁ । బ్రకటితములగు జాలవల్లికల చేత
సొరిదిఁ బేరైన నిఖిలవస్తువుల చేత । నలరు కేళీగృహంబు గావలయుఁ జుమ్ము.

వ॥ అనినన్నృపాలుండిట్లనియె.

గీ॥ అట్టికానిమ్ము దేవ మీరానతిచ్చు । క్రమము మీఱంగనిప్పుడే గడనసతిని
నలరఁ దెప్పింతుననిపల్కి యాక్షణంబ । కౌతుకంబాత్మ నెంతయుఁ గడలుకొనఁగ.

క॥ తలవరులం బిలిచి ధరణీ । తలవరుఁ డవ్విధముఁ జెప్పి తగినధనంబు
ల్వాలనొప్పఁగ నిచ్చి ముదం । బలరఁగ వెలపొలఁతిఁ దెండటంచుం బలికెన్.

వ॥ అంత.

ఉ॥ పద్మము లెంతయున్ బిగుఁ బాసె వెనన్ముకుళింప విస్ఫుర
త్పద్మములందు భూసురులు తత్సమయక్రియ లాచరింపఁగా
పద్మము మీరు వారలగు సామజయానల కెల్లఁ జాలవ్యా
త్పద్మములుల్లసిల్ల రవిపశ్చిమవారిధిఁ గ్రుంకె నత్తఱిన్.

సీ॥ కరము ప్పసాంధ్యరాగము మీఱఁ జెల్వారు నంధకారము పర్వె నఖిలదిశలఁ
జుక్కలాకసమునఁ జక్కనొక్కట నుండె ముదముతోఁ దొగల ఱేఁ డుదయమయ్యె
జనుల కెల్లను బ్రీతియొనర వెన్నెల యొప్పెలిఁ జకోరములు కోర్కులఁ జెలంగె
నలినితాఁ దలవంచె నగియెను గుముదిని కోకంబు లెడబాసి కుందె మదిని
మరుఁడు వెడవింట విరితూఁపు లరయఁ బూని । యేపు దనరార విరహుల నేయఁ దొడఁగె
సతులకుఁ బురుషులకుఁ బరస్పరవిలాస । రసము చిలికెడు పలుకు లింపెసఁగ నపుడు.

సీ॥ ముత్యాలతాటంకములు గొమ్ము పూబోఁడి పన్నసరంబిదే నన్నుఁ దాంగి
భుజకీర్తు లివె చూడు గజరాజగామిని యొడ్డాణ మిదిగొమ్ము హొత్పలాక్షి
కరకంకణంబులు గైకొమ్ము హరిమధ్య చేర్చుక్కబొట్టిదె చిన్నెలాఁడి
మొగపులతీఁగ చెల్వుగఁ బూను శుకవాణి నేవళంబిదె రమ్ము నీలవేణి
రత్నహారంబు లివె యిదు రాజవదన । వన్నెచీరలు గొనుము సౌవర్ణవర్ణ
గంధసారంబుఁ బూయుమో కంబుకంఠి । యనుచుఁ దుదలేని కోరిక నాత్మ నలర.

ఉ॥ పల్లవులెల్ల మొల్లముగ బల్లిదులై కడు మంచివస్తువు
లొక్కల్లలు మీఱఁ బట్టుకొని యూరిమితోఁ బఱతెంచి వారనం
ఫుల్లసరోజనేత్రలకుఁ బొందుల రారనొసంగి వేడ్కరం
జిల్లఁగఁ జొక్కి మక్కువలఁ జెందిసుఖింతు రనేకలీలలన్.

క॥ తలవరు లట్యూడ సర్థము । లలఘుగతిం గొంచు చనరగ నంచితకౌతూ
హలమానసులగుచు న్వే । శ్యలగృహముల కరిగి పిలువ సాగిరి వరుసన్.

సీ॥ రమ్మ పద్మావతీ రావె చింతామణీ రా జగన్మోహినీ రాజరేఖ
రమ్మ చకోరాక్షి రా పుష్పమంజరీ రావె లీలావతీ రత్నపుత్రి
రా సుందరాకార రమ్మ కైరవగంధి రావె బింబాధరి రమ్యభూష

రావెకోకిలవాణిరాసరోరుహపాణిరామధువ్రతవేణిరమ్మతరుణి
రావెనారీశిరోమణిరమ్మరమణి । రమ్మనవచంద్రికాహాసరాజహంస
యనుచువేవేఁగనింటింటికరిగియిటులఁ । దలవరులువారకాంతలనలరఁబిలిచి,

క॥ ధనములుమణిభూషణములు । ఘనతరచిత్రాంబరములుఁగలవంబులునుం
గొనుఁడివెవిటజంగమునకుఁ । బనివడినిద్దురకునిపుడుప్రమదముమీఱన్.

గీ॥ వనజముఖులార! ధారుణీవరునియాజ్ఞ । యిట్లుకావునమనలకయీక్షణంబ
వలసినంతధనంబునువరునఁగొనుచు । వేఁగముగరండుజంగమవిటునికడకు.

వ॥ అనిపల్కుటయును.

సీ॥ నెఱజాణఁడొకఁడింటనిద్దురకున్నాఁడురాఁగూడదనెనొక్కరాజవదన
కోడెకాఁడొకఁడుదాఁగోరినధనమిచ్చివదలనీఁడనెనొక్కవాలుగంటి
మిగులఁజూరిమిచేయువగకానివెడఁబాయఁదగదురాననెనొక్కచిగురుఁబోఁడి
పల్లవుఁడొకఁడుదర్పకకేళికీవేళఁగాఁచినాఁడనెనొక్కకంబుకంఠి
ననుపుకాఁడొకఁడాసించివినయలీలఁ । దవిలియున్నాఁడనియెనొక్కధవళనేత్ర
విటశిరోమణియొకఁడిలువెడలనీక । దంటయైయున్నవాఁడనెదంటయొకతె.

ఉ॥ మిండనిఁబాసిరాఁదగదుమిన్నకపాండనెనొక్కలేమచె
ల్వొండిదెచూడుఁడల్లగదిలోనియతండనెనొక్కరామభూ
మండలిఁబేరుగల్గుసుషమంబగుమేలిపసిండిసొమ్ములీ
తండొనఁగంగడించిచనధర్మముగాదనెనొక్కభామయున్.

గీ॥ ఇట్లుచెలులెల్లఁదమవిధంబెఱుఁగఁజెప్పి । రందుగొందఱుప్రౌఢశ్యానిందుముఖులు
మందమధురోక్తులలరారమానవేళ । కింకరులకిట్లుపలికిరిశంకలేక.

క॥ వినుఁడెఱిఁగించెదమింతయుఁ । బనివడిగణికాజనంబుపద్ధతులెల్ల
న్వినయంబలరారఁగనో । ఘనులారసవిస్తరంబుగానిఁకమీకున్ ।

గీ॥ విటుఁడులేనిరేయివేదనఁజెందుచు । నిదురకంటికెఱుఁగనేరకుండి
కాసొసంగునట్టికడజాతివాఁడైనఁ । గల్గఁగోరువారకాంతమదిని.

సీ॥ కపుఁగురూపినినైనఁగందర్పనిభుఁడంచునఖిలనుతియొనరింతురలఘులీల
నంత్యజన్మునినైననమలవంశజుఁడంచుఁబల్కుదురెంతయుఁబ్రౌఢిపరర
నతిమూఢమానసుండగుమానవునినైననరసుఁడటందురుసరభసమున
బ్రహ్మహంతకునైనఁబరమధార్మికుఁడంచుగణుతింతురెపుడునుగ్రముతోడ

నెన్నఁగఁగ్గననీతివిహీనునైనఁ । దవిలి[illegible]వ్వర్తనుండంద్రుతమకునొక్క-
డీనమైననుగాపైనవీడెమైనఁ । జేతికొనఁగినచో వెలచిగురుఁబోండ్లు.

ఉ॥ చిన్నెలవన్నెలన్వగలఁజిత్రవిధంబులముద్దుమాటలన్
వెన్నెలనెన్నునవ్వులనువేమఱుబిత్తరివాలుఁజూపులన్
సన్నలపైగలన్నిగులజాణతనంబునవారకామినుల్
చెన్నుగఁబల్లవప్రతతిచేతధనంబులుదోతురెప్పుడున్.

సీ॥ ఒకమాఱుపయ్యెదనోరగాఁదొలఁగించినవరించుజిగిగుబ్బచన్నులలర
నొకమాఱుసోగవెండ్రుకలబన్నుసకొప్పునడలజల్లునవిప్పిముడుచుమఱల
నొకమాఱుమణిమయప్రకటభూషణముఖవదలించితిరుగంగఁగుదురుపఱచు
నొకమాఱునవ్యమౌక్తికమణీహారములొక్కనగోటఁజిక్కులగుచ్చితివియఁ
జెలఁగిమఱియునుశృంగారచేష్టలలరఁ । గేరుచుండునుబెక్కువిహారములను
సొబగుమీఱెడువగకానిఁజూచినపుడు । మరుముకొల్పునువెలయింతిమహితగతిని.

చ॥ పొలుపుగనిమ్ముఁబాసియొకపూటమహాయుగమంచునెంచుచో
వలమగనీవునన్నిటులవంచనసేయఁగఁబాడియే? యిటుల్
దలఁపఁగనీతియే? యనుచుఁదక్కుచుఁజొక్కుచునిక్కువంబుగా
వలచినయట్లుమాయలనువారవధూటిభ్రమించుఁబల్లవున్.

చ॥ ధనములవేలబో యిపుడుదాసియునైనగడించునీక్రియం
ఘనముగమాకునీచెలిమిగల్గుటయేపదివేలటంచుఁబె
న్వినయఁపుమాటలాడుచునువేఁడుకకానిఁగఱంగఁజేసియొ
య్యనవిభవంబుఁగొండ్రుగణికాంగనలెంతయునేర్పుమీఱఁగన్.

క॥ వలచినవానికిఁబడఁతియు । వలచినచందమునఁదోఁచివదలదుగాకెం
దులనైనవెలపొలంతికి । వలపుమగనకంబునకునువలపునుగలదే ?

వ॥ అదియునుంగాక.

సీ॥ పల్లవవ్రాతంబుపాలిబల్లాకాసిప్రకటితోద్యన్మద్యపానరత
గురుతరానేకదుర్గుణగణాలంకారసకలమాయావాదజనసీమ
భూరికోపవికారపూరితనిజచిత్తకఠినవాక్యక్రియాగ్రథితరసన
ధరననీతులకెల్లగురుతుమీరినతాపుదానధర్మదయావిధానహీన
శాకినీభూతభేతాళసముదరైత్య । భీకరాకారవిజయగంభీరనినద

సుమశరారామమార్గభాసురసమగ్ర । లగ్నకలకంఠయుతవల్లిలంజతల్లి.

సీ॥ కుఱుచలై తఱుచుగా నెఱసిన వెండ్రుకలొప్పమీఱఁగ దువ్వికొప్పుముడిచి
యులఁబ్రాఁతచెప్పటట్టలఁబోలి వ్రేలాడుకుచములఱవికచేఁ గుదియఁబట్టి
తొడిగినకుబుసంబువడువున మడతలేర్పడియెడు నొడలిపైఁ బసపురాచి
మెఱుఁగుతోలునమీఱియెంతయు మాసిన పెద్దపుట్టము చాలఁ బ్రీతిఁగట్టి
బోరుసు నొసటను జంద్రఁపుబొట్టుఁబెట్టి । యడుసుకన్నులఁ గజ్జలంబడరదిద్ది
బోసినోటను దమలంబుఁ బూనియిటుల । విటులఁబలుమాఱునగఁజేయు వృద్ధవేశ్య.

గీ॥ పద్మమయినను దగుమహాపద్మమయిన । శంఖమయిననొసంగినఁ జాలకుండ
ధనదు మెచ్చదొకింతైనఁ దనకుఁగల్గు । విత్తమంతయు నీకున్న వేశ్యజనని.

క॥ వనఁద్రాగినపులుఁగుక్రియ । న్విసువకతగఁ ద్రేలుకొంచు వేశ్యాంబకడుం
బినరేఁగి బూతులాడు । న్ననఁగల్గనియోగియడఁగఁ బల్లవతతులన్.

ఉ॥ ఆకులుపోఁకలున్మణులుహారములున్బహుగంధసారము
లోఁకలుఱూకలున్మదినిగోరినయట్టిసమస్తవస్తువు
ల్ప్రాకటమొప్పమాయలొగిఁబన్ని భ్రమించుచునేర్పుమీఱఁగాఁ
జేకొనుఁబోవిటావళులచేఁ గణికాంబవిచిత్రవైఖరిన్.

గీ॥ మిండఁడొకనాటిరేయిరాకుండెనేని । గాసువీసంబు చేతికిఁగల్గనందు
కించుకేనియు నిదురఁబోనీదు మాఁతు । గడనపూఁబోఁడియవ్వ పెన్కుంచుమువ్వ.

వ॥ ఇట్లగుటం జేసి పల్లవవిరహితమైన వేశ్య మీరిచ్చు ధనంబుఁగొని జంగమవిటునికడకు రాకుండునే యని యథార్థంబుగఁ బల్కిన విని.

క॥ నమ్మకనృపభటులతిశీ । ఘ్రమ్మున నగ్రమ్మకొనినకలగణికాజనకే
హమ్ములనిమ్ముగదూరిము । దమ్మునఁబరికించుకొనుచుఁదగనచ్చోట్లన్.

క॥ ద్యూతమధుపానమృదుసం । గీతసుసాహిత్యనృత్యకేళులచేతం
బ్రీతిఁజెలంగుభుజంగ । వ్రాతంబులఁ గనిరిచిత్రవైఖరిమెఱయన్.

ఉ॥ ఈగతినుండఁజూచి ధరణీశ్వరుపాలికిఁ జారులెంతయు
న్వేఁగమచేరి తద్విధము విస్మయలీలనెఱుంగఁ జెప్పిన
న్బేగము చానఁదే కిటుల బొంకులుపల్కుట మీకొకింతయు
న్బాగగుసేయటంచు నరపాలుఁడు కోపముమీఱఁ జూచుచున్.

క॥ ఉన్నంతపారుగుపల్లెల । కున్నేగినదూతలెల్లఁ గొబ్బననపుడే

భిన్నతమీఱఁగనటువలె । విన్నపమునరింపధరణివిభుఁడవ్వేళన్.

ఉ॥ ఎక్కడఁజూచినంబురినొకించుకయున్నెడలేకయొప్పరు
న్నెక్కుకునెక్కువైగడనలేమలుగాచుకయుందురిప్పుడే
దిక్కుననొక్కవారసుదతీమణిగల్గకయుండుటెంతయు
న్నెక్కలిచోద్యమంచుమదినిల్వకదిగ్గునలేచియత్తఱిన్.

క॥ నల్లనికాలఁకుసుంగిడి । యొల్లజనంబులనుడించియింపొందమహీ
వల్లభుఁడుతానెచనియెను । పెల్లొనఁగువేశ్యవాటికున్నతలీలన్.

ఉ॥ ధీరుఁడుభూవరుండిటులఁదీవ్రగతింజనితద్గృహంబుల
న్నోరణగండ్లపద్ధతులఁజూడఁదొడంగెవిచిత్రలీలల
న్గేరుచుఁగోరికన్మదనకేళులఁదేలుచునుండువారలం
భూరిసుగంధపుష్పమణిభూషణధారులనిర్విచారులన్.

* * * *

వ॥ ఇట్లు చతురశీతిబంధ నఖదంతక్షతపరిరంభణాద్యనేక కామశాస్త్ర ప్రకారంబు
లందవిలి క్రీడించుచున్నంగనుంగొని శివశివేతి మంత్రంబును జపించుచు విఫలప్రియ
త్నుండై ధాత్రీవల్లభుండు తనమనంబున వితర్కించె.

క॥ వారలుచెప్పినవిధమిపు । డారయఁదథ్యంబయయ్యెనవ్విటునకునిం
కేరీతినొసఁగఁగల్గుదు । వారవధూమణినివ్రతమువదినిల్పుటకున్.

క॥ వెలపొలఁతిగల్గనందున । నిలయేలెదురాజునంచునెవ్వతెనైనం
బలిమిందెప్పించితనిది । కలుషంబులకెల్లమొదలుగాదెతలంపన్ ?

చ॥ కడునడురేయియయ్యెవనికల్లరిజంగముక్రోధచిత్తుఁడై
పడినదలించినల్కనొకొ? వంచనమీఅత్రతంబుమీఁదట
న్విడువఁగఁబోలునో! భువినివిశ్రుతమానవకీర్తినొందఁగాఁ
బడునొకొ! నీలకంధరునిభాస్వదనుగ్రహమెట్టులున్నదో!

సీ॥ వేశ్యనొవఁగెదననిమున్నువిశ్వసింపఁ । బలికియిప్పుడెట్లుబొంకుదుఁబాటిఁదప్పి
మహానసత్యమునకన్నఁగల్మషముగలదె । నేటుసేయంగమానవకోటులకును ?

గీ॥ మునుహరిశ్చంద్రముఖ్యులౌమనుజపతులు । నిత్యసత్యవ్రతాచారనిపుణులగుటఁ
గాదెచిరకీర్తిసకలజగంబులందుఁ । జెందినిర్వాణరాజ్యాభిషిక్తులైరి.

క॥ వరిహాయకటరథశిబికాం । బరఘనమణిభూషణాదిబహువస్తువుల

ద్ధరనెన్నఁగనతతంబులె । తిరముగసత్కీర్తిదక్కధీరాత్ములకున్ ?
క॥ మునుదీక్షయొసఁగువేళల । ఘనుఁడగుగురునాథుఁడెంతగాదనియనినన్
వినవొల్లకవ్రతభంగం । బొనరింపఁదలంచుటిప్పుడుచితంబగునే ?
క॥ అదిగావునసవ్వటునకు । నొడఁగకపట్టంపుదేవినొసఁగిధరిత్రిన్
విదితంబగుశపథముకో । విదులెన్నఁగనిల్పుకొనుటవిహితంబనుచున్.
చ॥ అవనితలేంద్రుఁడెంతయురయంబగృహంబునకేగినంతత
ప్రవిమలశీలయైనతనభామినినొయ్యనఁజేరఁబిల్చిమా
ధవళసరోజనేత్ర ! వినుధర్మయుతంబగునొక్కవాక్యమున్
దవిలినభక్తితోడవిదితంబుగనీకెఱుఁగంగఁజెప్పెదన్.
చ॥ సరసముమీఱనొక్కవిటజంగముధూర్జటిఁబోలినేఁడుదా
సురుతరలీలనెయ్యెడలనుండియొవేగమెచేరినన్నభాం
తరమునఁజూచియెంతయుముదంబునదీవెనలిచ్చికేరుచున్
గురుతుగనొక్కవారసతిఁగోర్కెనొసంగుమటంచుఁబల్కెనన్.
క॥ ఇయ్యకొనిభటులచేతికి । నెయ్యంబునధనముసంగినెఱినొకపడుపుం
దొయ్యలిఁదెమ్మనిపనిచియు । నయ్యెడవారలమునమ్మకతిశీఘ్రమునన్.
సీ॥ చనివేశ్యవాటియెల్లనుగ్రమక్రమమునవెదుకంగనందునవ్వేలఁదులెల్లఁ
బల్లవసహితలైపరివరివిధములగుఱితుగామరుకేళిఁగూడుచున్నఁ
గనఁగొనివ్రతభంగమునకునెమ్మదిఁజాలవెఱచియెంతయుమవివేకినివని
నీకునివ్విధమెల్లఁదాఁకటంబలరారఁదెలుపవచ్చితినతితీవ్రఫణితి
నిందుముఖియెన్నఁడునెఱుంగనిట్టిచోద్య । ముళువులుమాయగాఁబోలు। నైననీదు
బుద్ధితోడుతనూహించిపొసఁగనొక్క । వాక్యమిట్లనిపల్కుమావలనమీఱ.
క॥ అనుమనుజాధీశ్వరునిం । గనిమృదుమధురోక్తులలరఁగాంతామణియి
ట్లనుహృదయాధీశ్వరముస । వినవేశితిగళునికథలువిబుధులవలనన్ ।
చ॥ చిరతరలీలభక్తతతిచిత్తములారయఁగోరియీశ్వరుం
డరుదుగఁబెక్కురూపులనహర్నిశముఁజ్జరియించుఁదొల్లియుం
దురితవిదూరుఁడైనచిరితొండనినిశ్చలభక్తిఁజూడఁద
ద్వరసుతుఁగూరఁగానడిగివానికినీఁడెమనోరథార్థముల్ !
సీ॥ అద్విభుఁడెమునున్నపొదిలెనిమ్మళవ్వసుతునిఁ । బూనిచంపించుకొఱకునైపోయిదాని

నధికతరహర్షమొప్పారనన్నమునర । వేఁడుకొన్నట్టిబలాఢ్యయలాఁడుగాఁడె !

క॥ అట్టిశివదేవునకునీ । పట్టుననిన్నడుగుటెంతపనిసుగుణుఁడవై
యొట్టొట్టి నొసఁగిశపథము । గట్టిగనిల్పుకొనవలయుఘనతరలీలన్.

మ॥ ననునెంతేనియుఁబెద్దఁజేసినలినీనాథాన్వయోత్తంస! యి
ట్లనఁగాధర్మమె? నీవునాపతివితథ్యంబేనునీదాసినిం
దనుమానింపకమీమదింగలుగునట్లత్యంతమోదంబుతో
నొనరింపందగుఁగాకపల్మఱునుమీరూహింపనింకేటికిన్.

క॥ పురుషుఁడుదైవంబతఁడే । కరణినియోగించునదియెకావించుటగా
కరయఁగమఱియెందైనం । దరుణులకొక్కింతయునుస్వతంత్రముగలదే !

క॥ సలలితముగనిహపరసుఖ । ములురూఢినొసంగిసకలపుణ్యఫలంబు
ల్గలిగించువిభునికంటెను । దలిరుంబోఁడులకువేఱెదైవముగలదే !

సీ॥ కాంతామణులకుఁజొక్కఁపుఁబెన్నిధానంబుప్రాకటంబలరారఁబ్రాణవిభుఁడు
కుసుమగంధులకునుగొంగుబంగారంబుప్రాకటంబలరారఁబ్రాణవిభుఁడు
కమలాక్షులకునభీష్టములిచ్చుదైవంబుప్రాకటంబలరారఁబ్రాణవిభుఁడు
చిగురుబోఁడులకుఁజెల్వగుకల్పభూజంబుప్రాకటంబలరారఁబ్రాణవిభుఁడు
చంద్రముఖులకుబహుజన్మజనితదురిత । పటలతిమిరార్కబింబంబుప్రాణవిభుఁడు
పొలఁతులకుఁజాలవెలలేనిభూషణంబు । రాజశేఖర! పరికింపఁబ్రాణవిభుఁడు.

క॥ వ్రతములుమదానధర్మము । లతులితగురుదేవతార్చనాదులువినుమో
క్షితినాథ! యించుకేనియుఁ । బతిభక్తికిసాటియగునెభామామణికిన్ !

ఉ॥ కావునసెల్లరీతులనుగర్తవునీవెటులానతిచ్చినం
బావనలీలఁజేకొనకపల్కుటయెట్లదిగాదటంచుధా
త్రీవరముఖ్యనిక్కముగఁదెల్పుముచింతలవేటికిక్రియన్ ?
భావభవారిభక్తతతిపాలిటనెప్పుడుఁగల్గియుండఁగన్.

క॥ అనవినిజననాథుఁడువే । దననొందుచునవ్విశాలధవళేక్షణన
క్కునఁజేర్చివదలిక్రమ్మఱ । ననియెన్మదిదొట్రుపడఁగనతిసవలీలన్.

ఉ॥ ఓసరసీరుహాక్షివినుమోకులపావనియోవధూమణీ !
నీపరియోరిమానినులునేటొనరింపఁగముజ్జగంబుల
న్వాసిగనేఁడునాపలుకువాక్యముమీఱఁగవేశ్యకాంతవై

భాసిలిజంగమేశ్వరునిభావజకేళిఁగఱంగఁజేయుమా.
ఉ॥ వారకయీపురిన్నిచటవారవధూమణికల్గనందునన్
వారిజనేత్ర! నిన్నిటులవంచనసేయకవేఁడ్కకత్తెగాఁ
గోరినవారజంగమునకుండగనీవలపెంగడామది
న్నేరములెన్నకిట్లుడలనిల్పుముమద్వచనప్రకారముల్.
ఉ॥ నీవుపతివ్రతామణివినీవలనందగమెచ్చిమెచ్చక
గ్రీవుఁడశెప్పికార్థములుప్రేమనొసంగెడునంతయంబిఁకన్
భావమునందునిల్పకకృపామతిఁజూడుమునన్నునిట్లుడ
న్నావుఁడుఁబుష్పఁబోఁడితననాథునకిమ్ముగఁబ్రొక్కియిట్లనున్.
క॥ వలనొప్పనింతవనికై । తలుమఱుఁబ్రార్థింపనేల పావనమతితో
నలబాజుఁగుజంగమునకుం । జెలువుగనన్నొనఁగవలయుశీఘ్రముననృపా!
క॥ ధరమొల్లగుత్తఁగొనియొక । దరినించుకతావుదీనతస్వేదుక్రియ
నృరికింపఁగనిటులవ్వాదీ । శ్వరకాంచెవుఁబల్కవల్కవచ్చునెనీకున్?
ఉ॥ భూసతలీలముద్రస్వతముఁబూనితిరెద్దయునిత్తుమంచుజం
గానకువారకాంతనిడఁగానొనగూడనియంతమాత్రనే
దీనతఁబల్కఁబాడిరొసుధీజనులెల్లహసింప? నెందునే
నేమఁగనెక్కచక్కనవనీశ్వరశక్యమెదిద్దిదూరఁగన్?
చ॥ అనువినుకాంగిపల్కులుదినాధిపవంశపయోధిపూర్ణిమా
వనజవిరోధియంతయునవారితమోహనిబద్ధచిత్తుఁడై
వినియొకయింతసామ్మసిలివేఁగమెతెప్పిరియాపెలంత యి
ట్లనఁగలిగింటిఁగాకతగదామదినీక్రియనూహసేయుటల్?
క॥ అడిగనమాటతగన్వద । నాడకనైకొన్నమాత్రనకటామదిలో
నోడకవిటవరునకునీఁ । బాడియసువివేకముదిగివంకజగంధీ!
గీ॥ పద్మదళనేత్రనిన్నడపాసియొక్క । నిమిషమునియునోర్వఁగనేర్పుపెట్లు?
పరమసాధ్వివినిన్నిట్లుపల్కనచ్చి । తప్పుష్టముసేయుమామదిదయదలిర్ప.
క॥ ఈమొదనింతయునానతిఁ । ద్రోయకనైకొంటవెమ్మతోముఖియుందున్
నీయట్టినరులుగలరే । వేయాలులలోననైనవిమలేందుముఖీ!
ఉ॥ చంచలనేత్ర! నామదికినమ్మతిగానిపుడొక్కమాటయా

హించిదయన్వచింపుముమహింజిరకీర్తులనేకభంగులన్
నించుమటంచుఁబల్కుటయునీలమధ్యుఁడటవేడినేర్పు
లిక్కించఁగనన్నరేశునిలలింగనియట్లవెఁబ్రోడజాడలన్.

గీ॥ క్షితిప! యిటులవిచారంబు సేయుచుండి । చిన్నమాటలుపలుకంగఁజెల్లదిదియుఁ
గాకమత్స్వాంతవృత్తియుఁగనుఁగొనంగఁ । దలఁచితేనియువినుముదెంపమునసలర.

సీ॥ జననాథవినుహరిశ్చంద్రావనీంద్రుండుగాధేయకౌశికులోకంబులెఱుఁగ
ధారుణీభారమంతయువేఁగఁబోనాడితనపాలంతిని బుత్రునానరనమ్మి
మునుకౌనియంత్యజన్మునివెంటమధుమాంసములుమోచుచువానిగొలుచుచున్న
నంతనవ్విభునిసత్యవ్రతంబునకాత్మఁగరుణించినిజభక్తవరదుఁడైన
కాశికావల్లభుఁడుజగత్కారణుండు । విశ్వనాథుండుచండికాధీశ్వరుండు
ప్రేమసాక్షాత్కరించియభీష్టమొసఁగె । కావఁదేవారినత్యంతకౌతుకమున !

క॥ నీవాడినవాక్యంబవు । దేవిధముననైననిర్వహించినదానన్
భావజహరణుఁడుగరుణం । బ్రోవఁగలండాత్మనలరిభూవరతిలకా !

గీ॥ భక్తివిడకయుండుభల్లాణయివ్వేళ । మదిదృఢంబుమీఱమట్టువఱచి
సేయుకార్యమిఁకమజింతింపవలవదు । నాకునైనఁగమువిశ్రమగతిని.

సీ॥ అనఘనజఘనఁగన్గొనియమజనపతివినువినుతాంగిశోభనశదనర
నీచిత్తమరయంగనీచందమునవొత్తిచూచితినిజమదిచోద్యమలర
నిరుపురహృదయంబులేకమైయుండినఁగోర్కులన్నియునొనఁగూడఁగలవు
మొనసినిన్నివేషమునవొనంగినయప్పుడవ్విటవరుఁడుక్రోధాత్ముఁడగుచు
వారకామినిడేకిటులూరిలోన । వరునిసెడబాసియుంటిమైనరవినున్న
యట్టిమగనాలిఁదెచ్చితీవనుచునొల్ల । కాజ్ఞయొనరింపఁగలఁడమితాగ్రహమున.

క॥ కావునసిన్నిరూపము । తోవిటశేఖరునికడకుఁదోడ్కొనిచనఁగా
దీవేశవేశ్యకామిని । వైవేఁగమొరమ్మటంచునని చినయంతన్.

క॥ అంతిపురికరిగియయ్యాలి । కుంతలివెలయింతియగుటకుంజముచున్న
స్వాంతంగనిమొంతేనియు । వంతనమువమల్లికాంబనవతికిననిమ్మన్.

మ॥ కల్లగ్లావనిరాత్రిఁగొన్నవిటజంగంబంగనంగోరుచో
మల్లంబెల్లను బల్లవింపకమునీవొప్పింపకోభల్లమా
భల్లాణక్షితిపాలశేఖరునకుంబట్టంపుఁబోఁటిచేనై

చెల్లంబోయిటువంటిచుల్కనిపనుల్సేయంగనీకహాకమే ?

క॥ ఓయప్పవారకామిని । గాయిప్పడలంకరించికరమొప్పమనో
నాయకునికడకుఁదోడ్కొని । వేయరుగఁగదమ్మనన్నువికచాబ్జముఖీ.

గీ॥ అనెడుమారిమిసవతిసెంతైనఁగరుణ । మీరనవ్వారిజాక్షితాగారవించి
పలుకునిట్లనిరూముద్దుకలికిమేలు। చెలఁగినీబుద్ధిచేవేలుసేయఁజాలు !

ఉ॥ నీరజగంధినీవనుచునేననుచున్నదిభేదమెద్ది? యొ
వ్వారికతంబునన్వ్రతమువంచననొందకయుండిభక్తియు
ప్పారినఁజాలునీవచనుమాత్రనగ్రహించిపుడట్లులుండఁగా
నేరవుకామశాస్త్రగతినిక్కమెయుంగవుగోలవారయన్.

క॥ ఇభరాజయానమునునీ । విభుకౌఁగిటమెలఁగుచుండువిధమంతయుఁగా
దభినవవిలాసమునశర । నిభుఁడయ్యతిరతిరహస్యనిపుణుఁడుసుమ్మీ.

ఉ॥ చొక్కులఁదక్కులన్నిగులసొంపగుతేటమిటారిచూపులన్
జక్కనిమందహాసములఁజారువిలాసములన్సలీలఁజెం
పెక్కుడుదివ్యవాసనలనింపగుతియ్యనిముద్దుపల్కుల
న్నిక్కువవారకాంతకరణిన్వలపింపవలెన్భుజంగునిన్.

గీ॥ మఱియునసమాస్త్రశాస్త్రప్రమాణసరణిఁ। దవిలిబురుషాయితాదిబంధములయందుఁ
బ్రౌఢమైమూడవలయునేర్పునఁజెలంగి।పల్లవునియుల్లమల్లనఁబల్లవింప.

క॥ అటుగాకహృదీశ్వరుచెం । గటనేనియ్యకొనివచ్చిక్రమ్మఱనిపుడో
కుటిలాలకనిన్నంపినఁ । బటువైఖరినలుగఁడేనృపాలుఁడుచెపుమా ?

గీ॥ అనుసవతినూరడిలఁబల్కియాక్షణంబ । చల్లమాదేవితుదిలేనిసంతసంబు
దనరఁబతిహితమునకునైతానెవేఁగ । మునసలంకృతియొనరించుకొనఁదొడంగె.

గీ॥ సుందరులుగొందఱప్పడయ్యిందుముఖికిఁ।గుందనపుబిందియలయందుఁబొందుమిగుల
నెంచఁగలిగినపన్నీరునించిచాల । నంపెమొప్పారజలకంబులార్చిరొగిని.

క॥ ఉడురాజవదనయొక్కతె । తడియొత్తెన్రాజవతికిధౌతాంబరముల్
వడిఁదాల్పనొసఁగెసొగసుగ । గడువేఁడుకతోనొకర్తెకాంతామణికిన్.

ఉ॥ సొంపుగనింద్రనీలమణిశోభలనేలఁగఁజాలిపోఁగలై
పెంపెనలాడుముంగురులఁబెద్దయుఁగ్రొమ్మడిదిద్దిచక్కలం
ముంచుచుఁజెంపుమీఱెడుసమున్నతదివ్యసుగంధయుక్తమా

వంపెఁగదండఁజొప్పెనొకసారసనేత్రసుశాలవత్మికిన్.

ఉ॥ ముద్దులగుమ్మరూత్తచెలిముందఱగొప్పకొలుంగుపట్టఁగం
దద్దయునిల్పెనొక్కకణితామణికస్తురిబొట్టుకోమలం
బద్దెఁబడంతిరూర్తుసౌరిదిన్నకరీమయరేఖవెంతయు
హృద్యతఁగెక్కుఁజెక్కులమకామహనీలలిఖించెనేర్పునన్.

చ॥ కలువలఁగేరుచంద్రముఖికన్గవనొక్కవధూలలామచె
ల్వలరఁగఁగజ్జలంబిడియెనబ్జనిభాననకూర్తువేడ్కఁదం
జెలఁగమనీలవేణిజిగిసిబ్బెపుగుబ్బలపైనిబొబ్బిలం
గలపములందెనంచితసుగంధయుతంబుగఁజిత్రభాషిణిన్.

సీ॥ చారుముక్తాహారవారముల్గళమునసించెవేడుకనొక్కమించుబోఁడి
సౌవర్ణకర్ణభూషణములందముమీఱఁదగిలించెనొకశీతధామవదన
ఘనమైనపచ్చలకడియంబులిరవుగాఁబెట్టెఁజేతులనొక్కబిసరుహాక్షి
కమనీయరత్నసంఘటితమైచెలువొందుమొలనూలిడియెనొక్కమోహనాంగి
పాదములనందియలుబెట్టెభామయొకతె । మకుటఁజేర్చెక్కనిడెనొక్కసుదతిమఱియుఁ
దేరుగలభూషణములెల్లఁబ్రేమనిడిరి । రమణులింపారనప్పుడారాజసతికి.

వ॥ ఇట్లుకన్య శృంగారధారిణియై యనంతరంబ.

సీ॥ ఘనసారచందనకస్తూరికాముఖ్యదివ్యగంధంబులుదొలఁబర్వఁ
గింకిణీనూపురక్రేంకారనాదముల్కడునింపుమీఱనొక్కటఁజెలంగ
ఘనరత్ననికరసంఘటితమైతనరారునవ్యకాంచనభూషణములుమెఱయ
భూరికుంతలబంధభారంబుశోభించుమందమైనడకలునందగింపఁ
దనరుచకుంభయుగళంబుపెన్నఁబొదల । లలితశృంగారలీలావిలాసములను
వాసిమీఱంగనమ్మహీవరునికడకు । నింతియరుదెంచెమదమునిదంతియనఁగ.

క॥ పురిటివనములతరశృం । గారముదనరారవారకాంతయుఁబోలెం
జేరితనముకుటనిలిచిన । నారిమణిఁజూచిధరణీనాథుఁడువేడ్కన్.

క॥ ఘలలనారత్నంబీ । నీలాలకయీవిమ్రదనిరజాముఖియీ
లీలావతిగనుసౌఁదన । పాలిఁటిజంగమునకొంతచుంద్రబిమ్మించివెవన్.

సీ॥ భామినిభుఁడంతఁదనయంతిపురమునవెడలి। జెలతఁదోడ్కొనియరుగుచోసింగినుండి
చూచిసురకాంతవెంతయుఁజొక్కుచుండి । యల్లవారునుదములోననిట్టులనిరి.

సీ॥ ధారుణీశ్వరుబుద్ధిపూరితంబుగ నెంచి యేపగ నేంచుండితానె జంగముఁడు
చేరి వారాంగనఁగోరి తత్తనియ్యఁగొనకానియెడ్చటఁగొదువమైనఁ
దనభక్తి చెడకుండఁబనిపడివేశ్యానాయిల్లాలినినాసంగెనిట్టిచిత్ర
మెప్పుడునసుకారలోకకొందఱుసభకాచానయొక్క తేరైనజూనచేంద్రుఁ
డేటికినావంగుముద్దియతిద్దులిగుటఁ । జేసివారెలుతమలోనఁజెలఁగిపోరు
చున్నఁగన్గానియిఫుడిచ్చుచున్నవాఁడు । గానినిక్కంపుభక్తి గాఁగలదెయిటుల ?
క॥ ఇచ్చిననిరుపురనొక్కట । నచ్చంబగుభక్తితోడనర్పింపకయీ
తుచ్ఛితములుదగవనుచుఁ । మెచ్చకయొకకొంద టీమిపోలవువారున్.
చ॥ పురములువాహనంబులునుభూషణముల్ధనధాన్యముల్నరాం
బరములుఁబాఁడిధేనువులుఁబ్రార్థనసేయకజంగమయ్యరో
తెలఁగునవేశ్యఁగోరె! నతిధీరతనట్లతఁడింతిఁగోరిన
న్ధరణిపుఁడెట్టులియ్యకొనెఁ! దానినిపల్కుచు వారుకొందఱున్.
క॥ ఇయ్యకొనివారసుందరి । యొయ్యెదలంగల్గకున్ననిల్లాలినిటు
ల్నయ్యననొవఁగుటఘనతమా! యియ్యలపతికనుచుఁగొంద టెన్నెదువారున్,
సీ॥ ఆవరోధమానేత్రిమైనఁగాదనకిట్లుపతివెంటవేశ్యమైభవ్యగతిని
జనినంతభక్తిరేయనువారుగొందఱుగట్టిగాభక్తిమార్గంబుపూని
నవ్వుదేభక్తుండుచెప్పినవిధమెల్లఁజేసిననిల్లాలుసేయకున్న
నదియపోచిత్తనియనువారుగొందఱునతిక్షభర్తకునొక్కమతియరైనఁ
గల్గునధిమతమిదికల్లగాదన్నపుడు । లీలనీజంగముననునిల్లాలినొవఁగి
మారునిమెప్పించిబొందితోనరుగఁగలఁడు । నరగఁగైలాసమునకెల్లజనులువెలుఁగ.
క॥ అనువారొకకొందఱునై । కనుఁగొనననవ్వేళనృపతికాంతామణిఁదో
డొక్కనిచనియలజంగముదా । యనినన్నిధినునిచియిట్టులనియెంబ్రీతిన్.
క॥ తగుచిగురుఁబోఁడిఁదెచ్చితి । నాగిమ్ముకుఁబరిశ్రిహింపుఁడోసామి! యనన్
నగుమొగములరఁగనపుడ । జ్ఞనిపతితో [illegible] చంద్రుఁడుపల్కెన్.
గీ॥ రమ్మకళ్లాణనిక్కంపు [illegible] । నెమ్మదిని [illegible] నవిమ్మయుంటి
మంత్రదడవయ్యెఁబడఁడిఁజేసేగియున్నదు । [illegible] ?
క॥ రంగుగజంగమువిట్లుఁదన । [illegible]
వెంగళిబిభూపనికే । నంగ [illegible] న్.

సీ॥ కామాంధకారినైకడఁకతోనీరాకఁగాచుచుండఁగమాఁదుకన్నులయ్యెఁ
దలయేఱుబరువయ్యెఁదగమేనుసగమయ్యెఁగకమూలమునకెఁజందునిలుకడయ్యె
వలనొప్పమునుపటివగదప్పెవలపునవిరిగెనుసరురేయివరవినయ్యె
నాకేటికీవేశ్యనీకేటినిజభక్తిబూటకంబులచేతఁబ్రొద్దుఁగడపి
నాడవింతియెకాకభూనాథులెచట! వ్రతములెచ్చట! ఘనశైవమతములెచట!
నెందుఁగొలఁగానిపాలఁదుకనిటులఁదెచ్చి । యందుకొమ్మనవారెందునైనఁగలరె!
వ॥ అని వెండియు నిట్లనియె.
గీ॥ అనవలసినిమ్మనిటువలెనంటిఁగాక । తగునెవేశ్యలతోఁబొందుతాపసులకు!
వలసితివిభూప! మాకునైయధికముగను । దీనిఁగైకొమ్మనీవెనన్బూనియుఁకను.
సీ॥ అమరిటవరునిగన్గొనివిటకోక్తినిట్లనుమనుజాధీశుఁడనుభూమీల
నయ్యలుమీరట్టులాడినఁదగుగానిక్షితినయ్యలకుఁదెచ్చుచిగురుఁబోండ్లు
నవ్వులుగాఁజూడనకాంబుమాకునుదలిలిమీకిట్లాడఁదగునెమమ్మ?
నాఁకలిగొన్నచోనన్నమెవ్వరికైనఁగలిగినవిడనాడఁగాదుసుమ్మ
మీమదికినంతవంపైనమీనసేత్ర । నరయుచుండంగఁదడవయ్యెనయ్యయుంకఁ
దప్పలెన్నకకైకొమ్మతరుణినిపుడు । కరుణననిభక్తినడుగులకొరుగుటయును.
క॥ నృపతిఁగృపఁజూచియపుడా । కపటపువిటజంగమయ్యకదునవ్వుచునో
తపనకులవర్య టోయఁగ । నిపుడాడితిఁగాకసాటియేరీనీకుఁ.
ఉ॥ కావలెనన్నమాత్రమునఁగొతుకమున్జెలువారవారరా
జీవదళాక్షిఁదెచ్చితివిచెన్నలరన్పదివేలుపేయునీ
భావజుచేతికోలినుంగరుబొమ్మనుముద్దుగుమ్మన
జ్జీవనమన్విభావమునకేమనసుందరమేమనింవఁగఁ ?
క॥ ముదమొదవఁగనరవందుఁ । గదమఁదిపురుమవిదనుదురుకమెఁబొదలెదుతు
మ్రొదకొదముకముఁపుఁజెదరఁగ । వదలించుమ్మదతిమ్మదుపులాపెన్నెరులుఁ.
క॥ వాసిగనీసుదతీమణి । నానతునానమలయించునవగంధఫలి
న్యాసురగతిఁగన్గొనిమరి । వనంబానరించునంతకాంచితలీలఁ.
గీ॥ చెలఁగిజగములుగెలువంగఁజాలుచియున్న । మరునివిలుసింగిణీవింద్లుతరుణిబొమలు
కడఁకననియ్యండ్లఁజూన్పినకలుపకాఁపు । తీవలాజాననమిటారిమోవులరయ.
క॥ చిగురాకుకెంపువింబము । వగడంబునజెంతికముసబంధూకమును

మ్మగువయధరమ్ముతోడుతఁ । దగునేతులయనఁగ నెట్టి తావులనైనన్?

క॥ పలువరున మొల్లమొగ్గల । పలువరుసలఁ గెల్వఁజాలు భామినిమఱి చె
క్కులు తళుకుటద్దములతోఁ । గలహించుం దామిన్నదులను గర్ణము లెంచన్.

గీ॥ చెలువపలుకులు గండుఁగోయిలల నేలు । నెలఁత చిరునవ్వు లేఁత వెన్నెలల నవ్వుఁ
గలికి కంఠంబు క్రముకంబు నలరు ఖిన్న । ములగఁ గావించు నెంతయుఁ జలము మీర.

చ॥ పరువడి నంచితంబులగు బాహుమృణాళములొప్పగొప్పలై
యఱుతను వ్రేలు మౌక్తికపుహారము లంచులఁ జీరులాడఁగా
గురుతుగ నవ్వెలందికుచకుంభయుగంబలరున్నవప్పరో
వరము ననంభవించి చెలువంబగు తామరమొగ్గలోయనన్.

సీ॥ నునునల్లచీమబారువ గేరు నూగారు వళులబ్ధివీచికావళుల నేలు
నిసుకదిన్నియలతో వెనఁబోరుఁ బిఱుఁదులు కరితుండముల నెగ్గులరయుఁ దొడలు
మొఱయు కాహళులతో మొనయును జంఘలు పాదయుగ్మము కచ్ఛపములఁ దోలు
నఖపంక్తి పలుమాఱు నగుఁ దారకంబుల నడలు రాయంచలఁ దొడరి గెంచు
మేలిమిపసిండి చాయలఁ గేలిసేయుఁ । బూని నిక్కంబు గాదని మేనికాంతి
యొందు నిటువంటి చెలువైన యిందువదన । కలదె పరికింప మార్తాండకులవరేణ్య!

క॥ అనివనిత నెంచియా గురు । వనున్నో జననాథ! నీగ్రహమునకుమముఁ దో
డ్కొని చను వేఁగమయుఁ గేఁద । క్కొన తావులు వలదుసు మొన్నగిన్ మానకుఁడున్.

క॥ నరపతి వల్లెయనియ । గ్గురునకుఁ గైదండయిడుచుఁ గొమరొప్పఁగ నా
యిరువురుఁ దోడ్కొనితనమం । దిరమునకుం దెచ్చి యునిచి తిరముగు భక్తిన్.

గీ॥ అర్ఘ్యపాద్యాదులొనఁగి ప్రణామముఁ జేసి । యిలువెడలివచ్చి తగఁ దన వెలఁది కనియెఁ
గలికి! యిన్నాళ్ళు నాయక్కొ గాఁగిలించు । వరుస నీ జంగమయ్య కీవలయుఁ జుమ్మ!

క॥ కాదనిదు నియలు గవడి । మోదెదనని చేతఖడ్గముంబూని మహా
హ్లాదమున నుండెనొకదరి । నాదిత్యకులాంబునిధి శశాంకుఁడు పేర్మిన్.

ఉ॥ అయ్యెడఁ జల్లమాంబవిభు నానతిఁ గైకొని వాడిచూపులా
బొయ్యన మీఱలేనగవులొప్పఁగఁ జెక్కులఁ బారఁ తీవిపైఁ
బయ్యద జారఁ ముద్దుసుసుఁబల్కులు చెల్వల రారనవ్వుటుం
జయ్యనఁ జేరి ముక్కొనెఱజాణగు తెల్ల నెఱింగిరంగుగన్.

క॥ చెంతకులు గొబ్బరియనుళ । ర్కరయుం బాలును ఘృతంబు కలవంబులుమున్

కొంతిఫలరసాస్వాదములంగ్రో । న్యాయులన్గడునావఁగియంతవేఁడ్కలుమీయుక.

గీ॥ పండుటాకులుక్రొత్తలంబాగకులును । పుత్త్రయుఁక్రొఁబూర్ణములు పొర్చు మొగ్గలేవు
చుట్టియునఁగుచుఁజవిఁచెత్తగలీల । మన్నయర్ధకృతరణంబులాత్తుచుండె.

క॥ పరిభాషింపఁగఁబోదిన । మజియా విటుఁడెంచు రైనమాటాడకను
స్థిరముగనుండినసఖ్యుడ । కరిగామినియతనితోడఁగదుపడిననిమె.

సీ॥ ఏవిచారములేక యిటులున్నఁజెంతనుఁ జేరినమాటలేమిటారనటికిఁ
బల్కరించినమాయిపల్కవుమాగలాగునరతిసేయంగఁగోరవివృదు
సిగ్గుచేఁబోరియంగశివుపవింతయుఁగాపుశకదురాధిప న్నాపుగండుమీత
యిత్తఱినీకింత మెత్తదనంబేలబాగుమానుమపొర్దుచాలనరిగెఁ
బురుమఁడోగెఁబేయిపోయితపాలఁతిపేయి । చేయరాదనిమాచినఁజేలఁగియున్న
కొదువలెన్నఁదలంచిరాణిగుట్టుతోడ । నన్నువాఁడవునీకిదియుప్పదనఘ!

చ॥ వరవమువీఁడ గేరుచుమశయ్యకుఁదారిచికాఁగిలించిను
స్థిరముగమూవియానిమనఁజెక్కులుగోటులనొత్తిలీలఁబ
ల్కులమరు కేళిఁగూడిచలిమాననముంగఁడఁగింపమన్నని
న్నరుపరులింతయున్నగతవంబనిభూనిధుజంగభంగవా!

క॥ అగుఁగానిలెమ్మటంచుం । జగురాకుంబోడియతనిఁజెనకినఁదాని
మొన్నగలేక స్థాణువనం । దగియున్నమహిమ్నఁజూచితనలోననిమె.

చ॥ శివశివ! సేవయెంతయును జేసినఁ గైకొనఁగానిఁయీవిట
ప్రవరునకెంతమోహమునఁబొందుమహామునిమ్మెనంబునం
దవిలిపుడెంతలెమ్మనుచుఁదాబలిమాలినమంగఁడంగఁడే
భువిఁబలిమూపమైనవిడిసెఁబొందలరారెడు నన్నకైవడిన్.

సీ॥ నిక్కవంబుగఁదూర్పుదిక్కువెన్నెలకాంతిఁజిక్కనౌక్కటవేఁగుజక్కవాడిదెఁ
జాప్రమమాడంబులుతవిలిమాయఁబోడంగఁజదలునమరులు తేజంబుతప్ప
జారచోరాదులసంచారములుమాపెఁగమహాత్త్రుఁడుదయించుసమయమయ్యె
నిపుడైనమరుగేలనిచ్చపేయఁదలఁపుంపుమంగమన్నెటదిన్నచనసెయుండు?
నిక్కరాదెట్టిచితెంబోయిది! యాపెంచుఁ । దత్తరింపకవిభునిచిత్తంబుగాను
బలిమియైనమగామింతుపలరసిని । నమదునరిహాస్యపైకెక్కయన్నదూరి.

సీ॥ ఘనతరంబుగనిలింపకలువ్గవమోడఁగఁగఱ్ఱఁబుధూవములులేలంగఁ

మ్రోఁచినమంచితఘంటానినాదముల్మ్రోయఁబుష్పాదిభూతికరణిఁదనరఁ
ఖరిమశాదులవింతబాగులుచెలువారసొగసుపల్కులుశివస్తోత్రములుగ
నలరవన్మణిగణంబులుహారతులలీలనమతంగఫలరసాన్నములుచాల
లింగసైవేద్యములభంగిరంగుమీఱ । నతివశివరాత్రిచేసెడుగతినిదనర
దేహమభవునకర్పింపఁదివిరియపుడు । కరయుగముచాచితుదిలేనికౌతుకమున.

క॥ ఆలింగనినొనరఁగఁదా । నాలింగనమునకుఁదివియనమ్ముద్దులప్రో
యాలింగనిమెచ్చిహరుం । డాలోనెలనాళ్ల బాలుఁడైతగనిల్చెన్.

గీ॥ శంభుఁడాచల్లమాంబహస్తములలోన । నివ్విధంబునబాలుఁడైనివ్వటిల్లి
యవ్వేలందుకమదిగట్టిదనుచునోలిఁ । జనులఁజేపూరవాపోయఁజన్నుఁగుడువ.

సీ॥ అదివినిచాటునవొదిగియున్ననృపాలుఁడనెనతికద్భుతస్వాంతుఁడగుచుఁ
బాలఁతిరో! యిదియేమిపుట్టుగొడ్రాలవైయున్నదానికిఁజోద్యముప్పనిట్లు
శిశువువాపోయెడిఁజెప్పుమటంచుఁదాలోపలికేగకలోఁతుఁదెలియ
నడిగినన్నిట్లనునవనీశకంటివా! మెచ్చుగామిండఁడైవచ్చినట్టి
యొడయఁడిప్పుడుబాలుఁడైయుండిపొగులు । చున్నవాఁడనఁగ్రమ్మరనువిదతోడఁ
దరణివంశాంబునిధిశీతకిరణుఁడైన । ఘనుఁడుభల్లాణధారుణీకాంతుఁడనియె.

క॥ బాలునికివ్విటపద్ధతు । లేలావలదనుచుఁజెక్కులిరుగడనొనరం
ద్రేలుమునవేసిఘృతమును । బాలునఁబోయుముచెలంగిబాలేందుముఖీ.

గీ॥ నాళ్ళుదులతాంగియిట్లనుభూవరేణ్య । పాలుద్రావఁడుకొట్టంగఁగేలురాదు
మూఁడుకన్నులనలరియున్వాఁడుచూడ । నితరులకుఁజెల్లదివ్వింతయింతయైన.

గీ॥ అనుడున్నృపుఁడింతిఁదోడితెమ్మనియెడయని । నివ్వలికిమూఁడుకన్నులయీశ్వరుఁడు
వెట్టిగొట్టెనుజేసినట్టివేశ్యనడిగి । కొనరిమనభక్తిదెలియంగఁగోరనిటుల.

క॥ అనుటయుబాలునిఁదోఁడ్కొని । వనితారత్నంబువేఁగద్వారమువెడలన్
ఘనుఁడాశంకరుఁడంతట । మునువటితనచెలువచందములుమానెవెనన్.

సీ॥ జడలలోమిన్నేఱుజాబిల్లిసికపువ్వుపులితోలునుశాలువునుకనరులు
చేతముమ్మొనవాలుచిలువనూడిగములునొనటమిక్కిలికన్నువినవుఁగుతుక
వలిమిడిమాయిపూఁతవెలియెద్దుతత్తడినగమునగట్టులసామిపట్టి
ముగముఁజెలువవ్వమిగులఁగూరిమిచూపునన్నీమీఁబెడుపాఁవజన్నిదములు
నలతనలువయువెన్నుండునఖిలసురులు । మునులుప్రమథులుగొల్వనమ్మోదమునను

భవుఁడె సాక్షాత్కరించెఁ గృపానమగ్రుఁ । డగుచు భక్తాళి కెదుట నత్యద్భుతముగ.

గీ॥ అవ్విధంబునఁ బ్రత్యక్షమైనయట్టి । యవ్విరూపాక్షుఁ గాంచి సాష్టాంగ మెఱఁగి
ముదముతోడుతఁ గేల్దోయి మొగిచి యవని । నాయకుం డిట్టులని నుతి సేయఁదొడఁగె.

చ॥ జయజయ నీలకంఠ! పురశాసన! శంకర! ద్విడ్భయంకరా!
జయజయ శాంభవీరమణ! చంద్రవిభూషణ! భక్తపోషణా!
జయజయ దేవదేవ! మదసామజభంజన! యోగిరంజనా!
జయజయ ఫాలనేత్ర! ఖిలసద్గుణమండన! దైత్యఖండనా.

లయగ్రాహి॥ నారదతుషారకరపారదపటీరదరశారదవిశాలతరనీరదనిభాంగా
వారణసురాహితవిదారణజగద్భరణకారణమహాభయనివారణభృతైణా
సూర! గణనాథ! శ్రుతిపారగ! జగన్నుత! ఘనోరగవిభూష! రిపుహార! గరళాంశా
పారసభవార్చిత! సుధీర! సముదంచితకృపారసనమగ్ర! ఘనసారనమహాసా.

దండకము॥ జయ గిరిశ సురేశ ముఖ్యామరస్తోమ మౌళిస్థితస్నిగ్ధచామీ కరోదగ్ర రత్నప్రయుక్తావతంసప్రభాసంచయాంచత్పదాంభోరుహా! భక్తలోకామరోర్వీరుహా! హారనీహార కర్పూరడిండీర మందారగోక్షీర హారావళీ చారుకీర్తిప్రకాశా! మహేశా! కపర్దాంచితేందుప్రభామండల ప్రస్ఫుటద్దివ్యకల్లోలినీ శైరవేందీవరా! ధీవరా! గ్రావరాట్కన్యకా చారువక్షోరుహద్వంద్వలిప్తాంగరాగప్రదీప్తోరుదోరంతరా! సంతతోద్యత్సరోజాతజాతాండభాండోదరా! భూరివేదండచర్మాంబరా! తాండవాడంబరారంభజిద్రత్నశోభావిడంబోజ్జ్వలత్కంఠ హాలాహలా! వాలఖిల్యాది యోగీంద్రహృత్పంకజేందిందిరా! సుందరాకార! లోకైకవీరా! సువర్ణాద్రిధీరా! భుజంగేంద్రహారా! మహోదార! వారాశిగంభీర! నారాయణస్తోత్రపాత్రాంచితానందచారిత్ర నీదివ్య చారిత్రముల్ శ్రీశ వాగీశ భోగీశ దేవేశులున్ వర్ణనల్ సేయఁగాఁ జాలరే యెంతవాఁడన్ మహామూఢుఁడన్ నీవు కారుణ్య భావంబుతో నన్ను రక్షింపనూహింప నీరీతిఁ బ్రత్యక్షమై నిల్చి బ్రహ్మేంద్రులున్ సిద్ధయోగీంద్రులున్ గానలేకుండు నీపాదకంజాతయుగ్మంబు వీక్షింపగాఁ జేయుటం జేసి నేధన్యతం జెందితిన్ బూనిలోకంబులున్ నత్పదార్థంబుఁ గానంగలేకుండు చందాన నత్యంతమాయాంధకారంబు చేఁ జిక్కి నంగానఁగాలేక దైవంబులంచున్ బడిన్ బాలనెల్లన్ సమర్పించియుం దేమియున్ మేలు నొందంగలేకుండ రెండన్ ఘనుల్ గొండలిట్టిన సుజ్ఞానదీపంబు దీపింపఁగాఁ జేసి తత్త్వంబు సం గాంచి కాంక్షార్థముల్ గొందు రానందలీలన్ చిదానందు నిన్ గొల్చిము

స్వశక్తి కాంతామణిం జెందిశశ్వద్విభూతిం బ్రకాశించుచున్నట్టి సద్భక్తసంఘంబులం బో
లినవ్వారిం గృపాదృష్టి నీక్షించి రక్షింపుమీశా! వియత్కేశ! పాపౌఘనాశా! నమస్తే
నమస్తే నమః.

క॥ ఇచ్చెద నే వరమయినను । హెచ్చుగఁ బ్రార్థింపు మిప్పు డిమ్ముగ మితో
నెచ్చట నైనం దులయన । వచ్చు నిజంబైన భక్తవరులిలఁ గలరే ?

చ॥ అడిగినలేదటంచు విడనాడక నీదగు భక్తి చక్కఁగాఁ
గడుఁ గడముట్టఁ జేసితివి కౌతుకముం జెలువార మేలు నీ
పడఁతి నివారకాంతఁ గను బ్రౌఢిని నానంగితి నన్నసంశయం
బుడుగుము ధారుణీతలవరోత్తమ నిక్కము మానసంబునన్.

గీ॥ సుతుఁడనై యుంటి నీకిపు డతులితముగ । జనకుఁడవు నీవు నీసతి జనని మాకుఁ
దిరము మీ యంగనమ్ము రమాదేవి తోడ । సాటిసుమ్ము ధరిత్రీశ! నేటు సేయ!

చ॥ అని కృపఁ జేసి శంభుఁ డపుడంబికకిట్లను నో వెలఁది! యీ
య్యినకులనాథు చందమిపుడిమ్ముల రంగనుఁగొంటె! నే నువే
శ్యను వెసఁగోరనియ్యకొని సద్గణికాంగనఁ గల్గకున్నచోఁ
దనకులకాంత నేయొనఁగెఁ దథ్యముగా వెలయింతి బాగుగన్.

క॥ ఇతఁ డింతవిరహయోగుం । డితనకిమ్మనలోకమిప్పు డిత్తమె యనినం
బతిపల్కులు తగవిని హ । ర్వతి దానిట్లనియె మిగులఁ బ్రమదముతోడన్.

సీ॥ ఇందుకిరీట! నీ శేషభక్తపరుఁడైనఁ బ్రాణంబొసంగును భాగ్యమొసఁగుఁ
దలఁదెంచి యొసఁగును లలిఁ దనూజునిఁ గూరగా వండి యొసఁగును గానియిటుల
మానంబుదిగనాడి మానిని నీరాదు దానమిచ్చుటఁ జేసి మానవేశుఁ
డధికనిశ్చలభక్తుఁ డత్యంతసజ్జనుండితనికి మనలోక మీయవలయు
నని నశర్వాణి పలుకులకలరె నభవుఁ । డంతమునులును బ్రహ్మాదులభినుతింపఁ
దొగలు ముకుళింపఁ బద్మములు తగ హాసింపఁ । దరణి యుదయాద్రిపైఁ దోఁచెఁ దత్క్షణంబ.

సీ॥ దివి నప్సరోజనుల్ దవిలి నృత్యంబాడఁ గర మొప్ప గంధర్వవరులు పాడ
సకలదేవతలును బ్రకటించి పొగడంగ శుభలీల దివ్యదుందుభులు మ్రోయఁ
బుడమి నెల్లెడలను బుష్పవర్షంబొప్ప నరులెల్లఁ దలలెత్తియరసి చూడ
భక్త్యాణధరణీశు భామలనిరుపమ భర్మవిమానంబు పైని వేడ్కఁ
దనరనెక్కించు శౌనికడు ఘనతమీఱఁ । బూని భల్లాణుతో జగంబులు నుతింపఁ

దనరవృషభేంద్రు నెక్కి భూతలమునుండి । భవుఁడు వేంచేసెఁ గైలాసభవనమునకు.

సీ॥ అనిననయ్యీశ్వరుండానందచిత్తుఁడై గౌరియుండానుమఘనతతోడ
భళ్ళాణభూపాలుఁ బ్రమథులలోఁ బెద్దఁగాఁ జేసిపట్టంబుగట్టిమిగుల
మంగళగీతంబులంగనల్ వెసఁబాడ శంఖాదిరవములునరవిరాయ
నిరుగడ బ్రహ్మాదిసురలు సేవింపఁగఁ బ్రమథగణంబులుబలిసికొల్వ
రమణతోఁ దానెతఁగవరబ్రహ్మమగుచు । జగములన్నియు నేలుచుశాశ్వతముగ
రత్నసింహాసనస్థుఁడై రాజసమున । నవిరళంబగుసుఖలీలఁ దవిలియుండె.

సీ॥ అనుచుసూతుఁడు నైమిశారణ్యవాసులై యలరుచుండెడు శౌనకాదులకును
రమణీయబసవపురాణోక్తమైనయీ భళ్ళాణరాయభూపాలచరిత
వివరించుక్రమమునుబనిమీఱ నానేర్చువిధమునరచియించివిమలభక్తి
దనరమీకానఁగితిఁదగమీరలిందులతప్పులక్షమచేసిదయదలిర్ప
నిమ్మహాకావ్యమెప్పుడు నిద్ధరిత్రి । నేర్పుతోవిస్తరిల్లిబుధేంద్రులెల్లఁ
బొగడ నాచంద్రతారార్కమగుచునుండు। నటులనొసరించిమముఁబ్రోవుమయ్యశర్వ

క॥ నరవరులకుఁ గృతులిడియు । ద్ధరణిం గవివరులు సంపదలఁ బొందుదురా
నిహితనిహాపరసుఖములకై । యురుబుద్ధినినీకుఁ గావ్యమొసఁగితినభవా!

క॥ ఈకథఁజదివినవ్రాసినఁ । బ్రాకటముగవినినయట్టి భవ్యులకెల్లన్
శ్రీకరముగనభిమతములు । చేకురఁగాఁ జేసికరుణఁ జేయుమనంతా.

వ॥ అని యివ్విధంబునవిన్నవించి.

క॥ కరతలధరితకురంగా! చిరతరకరుణాంతరంగ! సింధునిషంగా!
కరిదనుజమదవిభంగా! గురుజనహృత్పద్మభృంగ! కుక్కుటలింగా.

మణి॥ మురహరశరవర! మునిజనశరణా! సురవరవరద! కుసుమశరహరణా!
చిరతరగుణ! విలసితకరహరిణా! పరమపురుష! నిరుపమశశిభరణా!

మాలిని॥ పదమలతరరూపా! సర్వలోకప్రదీపా! ముదితబుధకలాపా! ముఖ్యసత్యామిలాపా!
విదళితఘనతాపా! విక్రమోద్యత్ప్రతాపా! కదనతలనకోపా! కాంచనాహార్యచాపా!

గద్య॥ ఇది శ్రీకుక్కుటేశ్వర వరప్రసాద లబ్ధ కవితా సామ్రాజ్య ధురంధర ఘనయశోబంధుర కౌండిన్య గోత్ర పవిత్ర కూచిమంచి గంగనామాత్యపుత్ర బుధజన విధేయతిమ్మయనామధేయప్రణీతంబైన రాజశేఖరవిలాసంబను మహాకావ్యంబు నందు సర్వంబును దృతీయాశ్వాసము.

శుద్ధపత్రిక.

పుటసంఖ్య	పంక్తి	తప్పు.	ఒప్పు.
1	5	శశిఖంథ	శశిఖండ
,,	23	పొలుపుఁగ	పొలుపుగ
4	14	విజయునకుపాణి	విజయునకుఁబాణి
,,	22	ధాగ్రక్రమం	గథాక్రమం
,,	24	పల్కిరుప్రార్థన	పల్కిరిఁబ్రార్థన
,,	27	జ్వ్రజలిత	ప్రజ్వలిత
5	14	శైలంబులుంచేసును	శైలంబులుముంచెడు
7	21	మానితఛాయా	మానితచ్ఛాయా
8	25	మేఘలా	మేఖలా
10	14	కలకలమనుస్సుల్	కలకలమనసుల్
,,	19	మీరుకందర్పునిచే	మీఱుఁగందర్పునిచే
13	1	మానుఁగ	మానుగ
,,	9	ఆనందమొంద	ఆనందమొందు
,,	18	జాలడట	జాలఁడన
,,	21	చెప్పఁచోద్యమై	చెప్పఁజోద్యమై
14	4	కొదవంటు	కొదువంటు
15	13	రాజూదయఁబర్వతమును జేరంగనె ఱిఁగి	రాజూదయపర్వతమును జేరంగ నెఱిఁగె
,,	14	రాజూదయఁబర్వదమునఁజేరంగ నెఱిఁగి	రాజూదయపర్వఁదముంను జేరంగ నెఱిఁగె
16	7	నేలనసుచు	నేలయనుచు
17	4	వేంద్రపుపూటమున్న	వేంద్రపుఁబుటమున్న
21	10	పద్యముల్జదుఖ	పద్యముల్చదువు
22	18	హరిహయవినుత	హరిహయనుత
,,	19	గరళగళమద	గరళగళసమద

పుటసంఖ్య	పంక్తి	తప్పు.	ఒప్పు.
22	20	శ్రీమత్కుటేశ్వర	శ్రీమత్కుక్కుటేశ్వర
,,	21	కౌండిన్యసగోత్ర	కౌండిన్యగోత్ర
,,	23	బ్రథమాశాస్వము	ప్రథమాశ్వాసము
26	7	నతుక్కృప	సత్కృప
27	8	ఘూర్న్నాయమాన	ఘూర్ణాయమాన
,,	13	నిర్నయ	నిర్ణయ
28	24	బాదరిళ్ళ	బొదరిండ్ల
30	5	సుమనోక్తంబై	సుమనోయుక్తంబై [ను
31	1	చాడేఁదుమదమదాళావళియును	చాడెదుమదమరాళావళియు
,,	10	ముదితాప్సరీజన	ముదితాప్సరోజన
33	11	యింటఁగావలినుంచె	యింటఁగావలియుంచె
34	26	లియ్యగఁ	లియ్యఁగ
35	14	షారంగ	సారంగ
,,	15	విశ్రమింపుచును	విశ్రమించుచును
36	5	మేఘలా	మేఖలా
,,	18	పరిఘా	పరిఖా
38	5	విలసిలునట్టి	విలసిల్లునట్టి
39	4	గల్గి	గలిగి
,,	23	చిరుఁవుగ	చిరవుగ
44	4	ధురంధరకౌండిన్యసగో	ధురంధరఘనయశోబంధుర కౌండిన్యగో
47	18	తన్నొడయుఁడటంచు	తన్నొడయఁడటంచు
53	1	లంజతల్లి	లంజెతల్లి
64	15	ఘుజంగపుంగవా	భుజంగపుంగవా
,,	22	నిక్కవంబుగ	నిక్కువంబుగ